

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK
DAVRANIŞLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ
(Adıyaman İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Filiz AYDEMİR

Malatya–2012

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK DAVRANIŞLAR
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(Adıyaman İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Filiz AYDEMİR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

Malatya–2012

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Ana Bilim Dalı

Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Filiz AYDEMİR tarafından hazırlanan “OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK DAVRANIŞLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (Adıyaman İli Örneği)” başlıklı bu çalışma 03/07/2012 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÖZBEK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hikmet ZELYURT

Üye (Danışman): Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

ONAY

03/07/2012

Prof. Dr. Celal ÇAKAN

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN'ın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi (Adıyaman İli Örneği)** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Filiz AYDEMİR

ÖNSÖZ

Son yıllarda batı dünyasında özellikle mesleki etik çok fazla tartışılmakta ve Türk toplumunda da çeşitli meslek kollarında görev yapan bireylerin uyması gereken genel kurallar belirlemeye çalışılmaktadır. Öğretmenlik de doğası gereği bu tartışmaların içinde yer almakta ve sınırlı sayıda da olsa eğitimciler, mesleğin etik prensiplerini oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Yüzyıllardır pek çok düşünür tarafından ısrarla vurgulandığı gibi, etik öğretmenliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu gerçek, Platon, Konfüçyus, Aristo, İbn-i Sina ve Buda gibi tarihte yer alan simalar kadar günümüz düşünürleri ve eğitimcileri tarafından da gündemde tutulmaktadır. Öğretmenlik özünde etik bir etkinliktir çünkü insani davranışları ve ilişkileri içermektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin meslek etiğini inceleyen bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı ve önemi tartışılmaktadır. İkinci bölümde araştırmanın kuramsal temelleri ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, dördüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Araştırmanın son bölümü ise, araştırmanın sonuç ve önerilerinden oluşmaktadır.

Araştırma konusunun belirlenip planlanmasıyla, araştırmanın gerçekleşmesine yönelik her aşamasında ilgi ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN'a, bilgi ve önerilerinden yararlandığım verilerin analizinde yardımını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ahmet KARA'ya, araştırmamda kullandığım ölçeklerin kullanılmasına izin veren ve desteklerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ahmet SAKİN'e, ölçeklerimi uygulamam için de bana yardımcı olan okullara ve değerli zamanlarını ayırıp anketlere cevap veren tüm meslektaşlarıma, tüm hayatım boyunca bana her zaman destek olan anneme, kardeşlerime ve eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Filiz AYDEMİR

Malatya – 2012

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK DAVRANIŞLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (Adıyaman İli Örneği)

AYDEMİR, Filiz

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

Temmuz- 2012, XIII+ 137 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri’ni değerlendirmektir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, Adıyaman il merkezinde bulunan resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini, Adıyaman il merkezinde yer alan resmi anasınıfı ve anaokullarında 2011- 2012 eğitim- öğretim yılında görev yapan 194 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sakin (2007) tarafından geliştirilmiş olan Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ) kullanılmıştır. Ölçek 63 sorudan ve yedi alt boyuttan oluşmaktadır. OÖEDÖ 6’lı likert ölçeği şeklinde hazırlanmış ve Sakin (2007) tarafından geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışlar Ölçeği (OÖEDÖ)’nin iç tutarlık katsayıları, Cronbach alfa ($r = .893$) güvenirlik değerlerine ulaşılmıştır. Ölçekte belirtilen okul öncesi öğretmenlerin etik kurallara uygun davranışları ne sıklıkta benimsediklerini belirlemeye yönelik düzenlenen 6’lı likert ölçeğinin yanıtları: ‘Hiç Katılmıyorum’, ‘Çoğunlukla Katılmıyorum’, ‘Biraz Katılmıyorum’, ‘Biraz Katılıyorum’, ‘Çoğunlukla Katılıyorum’, ‘Tamamen Katılıyorum’ şeklindedir. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 15.0 paket programı kullanılmış; frekans (f), yüzde

(%) ve verilerin homojen dağılıp dağılmadıklarına göre, t-test, Varyans Analizi (ANOVA), Kruskal Wallis H gibi anlamlılık testlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, değişkenler arasında anlamlı anlamsız ilişkiler bulunmuştur. Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlarına İlişkin Görüşleri arasında, yaş, medeni durum, mezun olunan kurum, çalışılan okul türü, sahip olunan çocuk sayısı, babalarının öğrenim durumu, ekonomik durumlarına göre genelde farklılaşma olmadığı; toplam hizmet süresi, annelerinin öğrenim durumu ve kardeş sayılarına göre ise farklılaşma olduğu görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Etik, Etik Kurallar, Mesleki Etik, Okul öncesi Öğretmeni Mesleki Etik Davranışları.

ABSTRACT

STUDY ON THE VIEWS OF PRESCHOOL TEACHERS RELATED TO PROFESSIONAL ETHICAL CONDUCT (Sample for Adıyaman)

AYDEMİR, Filiz
M.S., İnönü University, Institute of Educational Sciences
Discipline of Peschool Education

Advisor: Assistant Professor Doctor Bahadır KÖKSALAN

July–2012, XIII+ 137 pages

The aim of this research is to evaluate the Views of Preschool Teachers Related to Professional Ethical Conduct. Therefore, screening model has been used. Target population of the study was the preschool teachers working in official preschool institutions located in Adıyaman. The sample of this study was 194 preschool teachers working in official nursery classes or kindergartens in 2011-2012 academic year. The Scale of Preschool Teachers' Ethical Conduct (OÖEDÖ), developed by Sakin (2007), was used for data collection. The scale included 63 questions and seven sub-dimensions. The scale was prepared as 6 level Likert scale and its validity and reliability analysis was made by Sakin (2007). The coefficient of the scale reached the Cronbach alpha ($r = .893$) reliability values. The answers to 6 level Likert scale related to determine how often the preschool teachers adopted the behaviours appropriate to code of ethics are as follows: 'Strongly disagree', 'Mostly Disagree', 'Disagree', 'Agree', 'Mostly Agree', 'Strongly Agree'. For the analysis of the data, SPSS 15.0 programme was used and tests of significance such as t-test, Variance Analysis, Kruskal Wallis H were employed according to whether the data, frequency and percentage (%) are dispersed homogeneous.

As a result of the research, it has been found that there was not big difference between the views of preschool teachers related to professional ethical conduct in terms

of age, marital status, graduation school, school type, number of children in the family, education state of fathers, and economic conditions. It has also been found that there was a difference in terms of service life, education state of mothers, number of brothers. Various advices based on the results of the study have been proposed.

Key Words: Ethics, Code of Ethics, Professional Ethics, Professional and Ethical Conduct of Preschool Teachers.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	3
1.2. AMAÇ	3
1.3. ÖNEM	5
1.4. VARSAYIMLAR	6
1.5. SINIRLILIKLAR	6
1.6. TANIMLAR	6
BÖLÜM II	8
2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Etik Kavramı	8
2.2. Etik ve Ahlak İlişkisi	10
2.3. Etik ve Değer İlişkisi	12
2.4. Etik Kuramları	13
2.4.1. Uygulamalı Etik	13
2.4.2. Normatif Etik	14
2.4.3. Meta Etik	15
2.5. Etik Çeşitleri	16
2.5.1. Mesleki Etik	16
2.5.2. Örgütsel Etik	18
2.5.3. Yönetimsel Etik	19
2.6. Meslek Ahlakı ve Mesleki Etik	20
2.7. Eğitim ve Öğretimde Etik	21
2.7.1. Eğitim- Öğretim ve Öğretmenlik Mesleğinde Etik	21
2.7.2. Etik Dışı Davranışlar	25
2.7.3. Öğretmen Tutumları ve Etik	27
2.7.4. Okul Öncesi Öğretmenlik Mesleği	28
2.7.4.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışma Kuralları	32
2.7.4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Etik İlkeleri	35
2.7.4.2.1. Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	35
2.7.4.2.2. Profesyonellik	36
2.7.4.2.3. Sorumluluk ve Doğruluk	37
2.7.4.2.4. Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	38
2.7.4.2.5. Demokrasi ve Eşitlik	39
2.7.4.2.6. Adalet ve Ahlak	41
2.7.4.2.7. Dürüstlük ve Yardımseverlik	42
2.8. İlgili Araştırmalar	43
BÖLÜM III	49
3. YÖNTEM	49

3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Evren ve Örneklem	49
3.3. Verilerin Toplanması	49
3.3.1. Veri Toplama Araçları	49
3.3.1.1. Öğretmen Kişisel Bilgi Formu	50
3.3.1.2. Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)	50
3.3.1.3. Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizi	51
3.3.2. Uygulama	52
3.4. Verilerin Analizi	52
BÖLÜM IV	54
4. BULGULAR ve YORUM	54
4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerin Kişisel Bilgiler Formunun Frekans ve Yüzde Değerlerine Ait Bulgular	54
4.2. Araştırma Soruları ve Analizleri	66
BÖLÜM V	119
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	119
5.1. Sonuçlar	119
5.1.1. Örneklemenin Kişisel Bilgiler Formuna Ait Sonuçlar	119
5.1.2. Araştırma Sorularına Ait Sonuçlar	121
5.2. Öneriler	124
KAYNAKÇA	125
EKLER	131

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: KMO ve Bartlett's Sphericity Testi Sonuçları	51
Tablo 2: Yaş Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	54
Tablo 3: Öğretmenlerin Medeni Durumları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	55
Tablo 4: Öğretmenlerin Mezun Olunan Kurum Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	55
Tablo 5: Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Görme Durumu Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	56
Tablo 6: Öğretmenlerin Çalışılan Kurum Türü Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	56
Tablo 7: Öğretmenlerin Hizmet Süresi Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	57
Tablo 8: Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	58
Tablo 9: Öğretmenlerin Babalarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	58
Tablo 10: Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	59
Tablo 11: Öğretmenlerin Ekonomik Durumlarını Nasıl Değerlendirdikleri Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	60
Tablo 12: Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	60
Tablo 13: Öğretmenlerin Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	61
Tablo 14: Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	62
Tablo 15: Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	63
Tablo 16: Öğretmenlerin Lise Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	64

Tablo 17: Öğretmenlerin Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	65
Tablo 18: Okul Öncesi Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Yapılan Bağımsız Gruplar T- Testi Sonuçları	66
Tablo 19: Okul Öncesi Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	69
Tablo 20: Okul Öncesi Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	71
Tablo 20.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	73
Tablo 21: Okul Öncesi Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurum Türü Açısından Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 22: Okul Öncesi Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları.....	76
Tablo 22.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	77
Tablo 22.2: Okul Öncesi Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları.....	79
Tablo 23: Okul Öncesi Öğretmenlerin Sahip Oldukları Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	81
Tablo 23.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları.....	82
Tablo 24: Okul Öncesi Öğretmenlerin Babalarının Öğrenim Durumları Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	83
Tablo 24.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Babalarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	86
Tablo 24.2: Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı Boyutunda Babalarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	87
Tablo 25: Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumları Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	88
Tablo 25.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	90
Tablo 25.2: Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları....	91
Tablo 26: Okul Öncesi Öğretmenlerin Ekonomik Durumları Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları.....	92

Tablo 26.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Ekonomik Durumları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	94
Tablo 27: Okul Öncesi Öğretmenlerin Kardeş sayısı Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	95
Tablo 27.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	97
Tablo 27.2: Okul Öncesi Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları.....	98
Tablo 28: Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerinin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	99
Tablo 28.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerinin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	101
Tablo 29: Okul Öncesi Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	103
Tablo 29.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	105
Tablo 29.2: Okul Öncesi Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları	106
Tablo 30: Okul Öncesi Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	107
Tablo 30.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	109
Tablo 30.2: Okul Öncesi Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları	111
Tablo 31: Okul Öncesi Öğretmenlerin Lise Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları.....	112
Tablo 31.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Lise Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	114

Tablo 32: Okul Öncesi Öğretmenlerin Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları	115
Tablo 32.1: Okul Öncesi Öğretmenlerin Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları.....	117

KISALTMALAR LİSTESİ

OÖEDÖ: Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Kökeni Aristo'ya kadar dayanan “etik” kavramı, insan ile ayrılmamacasına bütünleşmiş bir kavramdır. Giderek çok kültürlü bir hal alan toplumlarda, ahlaki kurallar konusunda ortak kabullerin olmadığı herkesçe gözlenmektedir. Ayrıca günümüz insanı, özgürlüğüne düşkün, yaşama biçimini kendisinin belirlemek isteyişini ilkeleştirmiş bir yapıdadır. Yani farklı kültürel kökenden kişilerin, hatta her bir bireyin ahlaki açıdan “iyi”yi, “doğruyu” tanımlayışları oldukça farklıdır. Bu da, bir arada olmanın gereği olarak, sosyal yaşantıdaki davranışların etik ilkelerini yeniden tanımlanmasını ve tartışılmasını gerektirmektedir (Şahin, 2006).

Felsefenin temel ve en eski disiplinlerinden olan etiğe ilişkin pek çok tanım vardır. Etik, ahlaklılığı analiz eden, ahlaki kavram ve yargıların niteliğini tartışan, ahlak üzerine sistemli bir şekilde düşünen, soruşturan, kendisine değer dünyasını konu edinen, ahlaki ilkeler teorisi veya felsefe disiplini olarak tanımlanabilir (Cevizci, 2008). Etik, insan hareketlerinin ahlaki uygulamalar doğrultusunda düşünülmesi girişimine verilen addır. Yani; neyin doğru neyin yanlış, neyin iyi, neyin kötü, neyin faydalı neyin zararlı, neyin kabul edilebilir, neyin kabul edilemez olduğunu tanımlayan standartlardır (Engel ve diğerleri, 1995). En genel tanımla etik, kişinin kişi, kişinin grupla kurduğu ilişkilerin temel norm ve kurallarını ahlaki açıdan inceleyen felsefe disiplini.

Günümüzde daha çok duyulan gereksinimle ilişkili olarak “meslek etiği” tartışılır hale gelmiştir. Kuşkusuz bunların başında gerek niteliği gerekse toplumsal yaygınlığı ile eğitim etiği bulunmaktadır (Turgut, 2010: 2). Mesleki etik, genel anlamda, belirli meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belirli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünü (Çalışkan, 2004, Kuçuradi, 1994) olarak açıklanırken meslek etiği özellikle evrenselliği üzerinde odaklanmaktadır. Ancak bazı tanımlar da eğitim kurumlarındaki açıklamalar üzerinde durmaktadırlar. Öyle ki Turgut (2010: 3) mesleki etiği eğitim açısından kamu hizmet alanı olan eğitim kurumlarında, eğitimin (genel ve özel) amaçlarında değerler belirlenmiş ve öğretimin

içeriğinde de bu amaçlara uygunluk sağlanmıştır. Eğitim kurumlarında bu değerleri verecek olan öğretmen ve eğitim yöneticilerinin davranışlarına yön verecek, eylemlerini, alanlarını belirleyecek etik kural ve standartların belirlenmesi olarak ifade etmektedir.

Türkiye’de mesleki etikle ilgili yapılmış olan çalışmalar çoğunlukla medya etiğine, sosyal etiğine, tıp etiğine ve eğitim yönetimi etiğine vb. yönelik çalışmalar yapılmıştır. Diğer mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de etik ilkeler önemlidir. İş hayatında karşılaşılan etik sorunların çözümünde belirli bir standardın olması gerekir. Okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik ilkelerine ilişkin sınırlı sayıdaki çalışma, mevcut çalışmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Eğitim ve öğretim sürecinde hem doğru eylemin ne olduğu hem de doğru eylemi değerli kılacak koşulların yaratılmasında öğretmenler, yöneticiler ve meslek örgütleri üzerine düşen görevi yapmak zorundalar. Öğretmen hem mesleğinin gerektirdiği etik ilkeleri gerçekleştirme hem de yetiştirdiği öğrencilere etik değerler kazandırma görevi ile karşı karşıyadır (Eldaş Çokan, 2006).

Okulların öncelikli amacı öğrenciyi eğitmek ve öğrenci davranışlarını geliştirmektir. Okulların amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitimcilerin önemli görev ve sorumlulukları vardır. Eğitimciler hem insanın biyolojik yapısının işleyişini çok iyi anlamalı, hem de ahlak ve etik konularında davranış değişikliğinin biyo-psiko-sosyolojik süreçleriyle ilgili eğitimden geçmek zorundadırlar (Aydın, 2002).

Öğretmenlik yalnızca bilgi aktarmak değil; aynı zamanda yeni nesillere değerler kazandırmasını da hedefleyen bir meslek özelliği gösterir. Bu nedenle öğretmenin kendi değerleri önemlidir. Eğitim sistemi içerisinde kazandırılacak değerleri de meslek etiği kuralları yönlendirmelidir Öğretmen; insanın değerli bir varlık olduğuna inanan, mükemmelliği arayan, demokratik, ahlaki değerleri benimsemiş bir kişi olmalıdır. Öğrenme ve öğretme özgürlüğünün savunucusu ve her öğrencinin eğitim olanaklarından eşit şekilde yararlanmasına yardımcı olmalı, bu konudaki her türlü haksızlıkla mücadele etmelidir (Eldaş Çokan, 2006:4).

Öğretmenlik Türkiye’de profesyonel bir meslek olarak kabul edilir. Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlere rehberlik edecek genel standartlar ve maddeler

mevcuttur; ancak bunlar öğretmenlerin karşılaştıkları etik problemleri çözmede yardımcı olabilecek nitelikte görülmemektedir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Etik, etik değerler, etik karar verme, etik ilkeler, meslek etiği gibi konular günden güne daha fazla ilgi görmektedir. Alanyazında özellikle tıp etiği, sosyal etik, medya etiği ve iş etiği alanlarında pek çok çalışmaya rastlanabilmektedir. Ancak etik temelleri güçlü olması gereken eğitim-öğretim alanında etiği konu alan çalışmalara diğer alanlarda olduğu kadar rastlamak mümkün değildir. Oysaki öğretmen hem mesleğinin gerektirdiği etik ilkeleri gerçekleştirme hem de yetiştirdiği öğrencilere etik değerler kazandırma görevi ile karşı karşıyadır. Öğretmen öğrencileri için bir model durumundadır. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlik mesleği için belirlenmiş etik kuralların olması son derece önemlidir. Ülkemizde eğitim dışındaki pek çok alanda etik konusu sorgulanmakta, etik ilkeler geliştirilmektedir. Oysaki çocuğun yaşamında ailesinden sonra en önemli etkiye sahip olan öğretmenlere yönelik açık olarak düzenlenmiş kuralların olmadığı dikkat çekmektedir (Eldaş Çokan,2006:1).

Son yıllarda üzerinde önemle durulan konulardan biri de meslek etiğidir. Birçok meslek dalı ile ilgili etik ilkeler belirlenmekte ve meslek üyelerinin bu ilkelere uymaları beklenmektedir. Meslek etiği, toplumsal iş bölümünün ortaya çıkması ve dolayısıyla bazı işlerin bazı kişiler tarafından daha ustalıkla yapılabilmesi sonucunda gelişen meslekleşme süreci ile birlikte doğmuştur (Tepe, 2000 Akt: Aydın, 2006).

1.2. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerini incelemektir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu genel amaca bağlı olarak alt amaçlar şu şekildedir:

1- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde yaşa göre farklılık göstermekte midir?

2- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

3- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mezun oldukları kuruma göre farklılık göstermekte midir?

4- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde lisansüstü eğitim görme durumuna göre farklılık göstermekte midir?

5- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çalıştıkları kurum türüne göre farklılık göstermekte midir?

6- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde hizmet süresine göre farklılık göstermekte midir?

7- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılık göstermekte midir?

8- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde babalarının öğrenim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

9- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde annelerinin öğrenim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

10- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ekonomik durumlarını nasıl değerlendirdiklerine göre farklılık göstermekte midir?

11- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir?

12- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir?

13- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir?

14- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık var mıdır?

15- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık var mıdır?

16- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık var mıdır?

1.3. ÖNEM

Günümüzde bilimsel bilginin artışı ve teknolojinin ilerlemesi meslek dallarının sahip olması gereken niteliklerin gelişmesine ve değişmesine neden olmuştur. Bu durum sahip olunan özelliklerin daha iyi ve daha donanımlı olma gereğini ortaya koymaktadır. Bu gereklilik de insanların mesleklerini olumlu yönde geliştirmeleri ve mesleklerinde daha profesyonel olmalarını gerektirmektedir. Özellikle iş hayatında etik konusu, önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Etik konusunun artan önemi, diğer tüm meslek dallarında olduğu gibi bir eğitim işgöreni olarak öğretmenin icra ettiği öğretmenlik mesleği için de geçerlidir. Eğitimcilik kendine has özellikleriyle profesyonel düzeydeki hizmetleri içeren bir meslek alanıdır ve bu mesleğin kalitesi, bireyleri ve toplumu doğrudan etkiler. Söz konusu bu kalitenin sağlanması, toplumun değer yargılarını ve bilimsel süreçleri de içeren etik davranış ölçütlerinden ayrı tutulamaz düzeyde bu mesleği yürüten kişilere, bu mesleğe uygun olarak etik davranış ölçütlerine göre davranma sorumluluğu yüklemektedir. Bu sorumluluklar, eğitimin amaçlarına ulaşmada izlenecek yöntemlerin belirlenmesi, öğrencilerle, velilerle, içinde yaşanılan toplumda, meslektaşlarla ilişkiler, görevle ilgili sorumluluklar vb. gibi birçok konuda gündeme gelebilmektedir.

Geleceğimizi şekillendirecek olan insanları yetiştirmekle yükümlü olan öğretmenlerin mesleki etik eğitimi almaları gerekmektedir. Ülkemizde mesleki etik alanında yapılmış olan araştırmaların az sayıda olması, öğretmenlik meslek derslerinde konuya çok az yer verilmesi bu araştırmanın gerekliliğini ve önemini ortaya

koymaktadır. Bu araştırma etik kavramını anlamaya katkı sağlaması bakımından ve sözkonusu bölgede ilk kez yapılmış olması bakımından önemlidir.

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerin etik davranış ilkelerinin incelenmesi, sorgulanması ve ilgililere bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken etik davranış ilkelerinin neler olması gerektiğini açıklaması bakımından önemlidir.

1.4. VARSAYIMLAR

Bu araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibidir:

1- Araştırmada kullanılan ölçme aracının okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerini yansıttığı varsayılmaktadır.

2- Öğretmenlerin ölçme aracındaki sorulara içtenlikle ve yansız cevap verdikleri varsayılmaktadır.

3- Seçilen çalışma grubunun araştırma için uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1- 2011–2012 eğitim öğretim yılında Adıyaman ilindeki, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı merkezde yer alan resmi bağımsız anaokulları ve ilköğretime bağlı anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile,

2- Çalışmanın amaçlarında sorulan sorularla,

3- Sonuçları çalışmada kullanılan istatistiksel tekniklerle,

4- Örnekleme oluşturan okul öncesi öğretmenlerine uygulanan Kişisel Bilgi Formu ve Okul Öncesi Öğretmenleri Mesleki Etik Davranışlar Ölçeği ile,

5- Belirlenmiş olan zaman ve mekân aralıklarıyla sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Bu araştırmada kullanılan kavramların tanımları şu şekildedir:

AHLAK: Bir toplumsal bilinç, davranış ve ideolojik ilişki biçimi; bir toplumsal oluşuma, sınıfa, kesime özgü, tarihsel ve somut olarak belirlenmiş, bunların belli bir topluluğa, sınıfa, devlete ya da tümüyle topluma olan tutumunu kurallandıran törel görüşler, değerler, normlar, ilkeler, ilişki ve davranış biçimlerinin bütünüdür (Aydın, 2010).

ETİK: Yunanca ethos sözcüğünden gelen, mutlu ve doğru yaşamayı birleştiren, yaşam pratiği hakkında kabul gören normların izlendiği süreç, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi- kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini.

MESLEKİ ETİK: Değişik kaynaklar incelendiğinde; Sakin (2007) meslek uygulayıcılarının işlerinde karşılaştıkları ahlaki ikilemleri çözümlemelerine yardımcı olan ahlaki düşünceyi de içeren ahlaki taahhütler, (Aydın, 2010) ise belirli meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup, koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belirli belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal bilgilerine ve araştırma konusuyla ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Etik Kavramı

Etik sözcüğü her geçen gün günlük hayatımızda daha fazla yer işgal etmektedir. Tüm insan eylemlerini etik değerler kapsamında değerlendiremeyeceğimiz gibi etik değerlerle ilgisi olmayan herhangi bir insan etkinliğinden de söz etmek bir hayli güçtür. Batı dünyasında son onlu yıllarda çok değişik uğraş ve etkinlik alanlarında etik konusu irdelenmeye başlamış ve bu alanlardaki tutum ve davranışlar etik değerler açısından ele alınmaya, tartışılmaya başlamıştır. Ülkemizde de son yıllarda etik alanına yönelik çalışmalarda dikkat çekici bir hızlanma gözlenmektedir (Aydın, 2006: 13)

Etik sözcüğü, Yunanca “karakter”, “adet”, “usul” veya “gelenek” anlamına gelen “ethos” sözcüğünden türetilmiştir. Ethos’tan türetilen “ethics” kavramı da, ideal ve soyut olana işaret ederek, ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Aydın, 2006: 14; Mengüşoğlu, 1965: 15). *Ethos* sözcüğü birbirinden oldukça farklı birçok anlama işaret etmektedir. Yunanca’da çoğul olarak kullanıldığında genellikle bir kişinin esas yeri yurdu, kaldığı yer, ikamet ettiği ev bark, memleket demektir. Sözcüğün genellikle çoğul olarak kullanıldığında karşılaştığımız anlamları, alışkanlıkları, geçmişten uzanagelen birikimleri, insan davranışının alışıldık, bildik tarzlarını, hayatın belli alışkanlıkları, töreleri, adetleri vb. kapsar. Sözcüğün üçüncü bir öbekte karşımıza çıkan anlamları ise, töresel-ahlaksal bilinç, töresel-ahlaksal olanın kendisidir (Atayman, 2005: 11).

Kavramsal olarak etik, değer bunalımı içinde olan günümüz koşullarında tanımlanması en zor terimlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda, felsefenin bir dalı

olan etik kavramı, farklı düşünürler tarafından farklı yaklaşımlarla açıklık getirilmeye çalışılan bir kavramdır (Bektaş ve Köseoğlu, 2007: 7). Eski Antik Çağ'dan günümüze değin bilinen filozofların etik anlayışı aşağıdaki gibi özetlenebilir (Aktan, 1999):

Sokrates Ahlakı: Sokrates'in (İ.Ö. 469–399) öğretisi. İnsanın temel amacı erdeme ulaşmak olmalıdır. Erdem ancak bilgelikle mümkündür. Bir olgunun ne olduğu karşılaştırmalar yaparak tanımlama yöntemini seçmiştir. Sokrates'in “Erdem bilgidir” sözü onun bu alandaki düşüncelerinin özeti gibidir (MacIntyre, 2001: 25).

Eflatun Ahlakı: Eflatun (İ.Ö. 427- 347)'a göre ahlaki davranışların temel gayesi “en yüksek iyi”dir. İyilik erdem demektir. İnsanlar erdeme bilgelik, yiğitlik, ölçülülük ve adalet ile ulaşırlar.

Aristo Ahlakı: Aristo'ya (İ.Ö. 385–322) göre toplumda yönetenler ve yönetilenler arasında ayırım yapılması ahlakidir. Aristoteles'in etik ile ilgili sorunlara yaklaşımı daha çok günlük yaklaşımda insan davranışlarını gözlemleme üzerine kurulmuştur. Doğru yaşama tarzları insanlara göre farklılık gösterir. Bir kişi için iyi olan başkası için iyi olmayabilir. Kişi denemeden önce sadece aklını kullanarak kendisi için doğru olan hayat tarzını bilemez. Bu sadece deneme ve yanılma yolu ile gerçekleşir. Bu yanıla Aristoteles etik sorunları ortaya koyarken hem rölativist hem de ampiristtir (Stroll ve arkadaşları, 2008: 24–27).

Konfüçyüs Ahlakı: (İ.Ö. 51- 478) “Hiç erişemeyecekmişsin ya da yitirecekmişsin gibi çalış” diyen Konfüçyüs, çalışma ahlakının önemi üzerinde duran düşünürlerin başında gelir. Konfüçyüs'e göre çalışma, mutluluğa ve refaha ulaşmanın yoludur.

St. Augustinus Ahlakı: St. Augustinus'un (İ.Ö. 354- 430) ahlak anlayışı ise şu şekilde özetlenebilir: “Hiç ölmeyecekmişsin gibi çalış, yarın ölecekmişsin gibi ibadet et.” St. Augustinus'a göre, insan Tanrı'nın egemenliğine boyun eğmeli ve Tanrı'ya ibadet etmelidir. İnsanlar arasındaki eşitsizliklere isyan etmek yerine Tanrı'ya şükredilmelidir.

Nietzsche Ahlakı: Friedrich Nietzsche'nin (1884–1900) ahlak öğretisi: “İnsan doğal bir varlıktır. Erdem kadar erdemsizlik de normal karşılanmalıdır. Ahlaki ölçüler ve normlar koymak saçma ve gereksizdir”. Nietzsche, iyi-kötü, suç-ceza, adalet kavramların sınıfsal niteliklerini keşfeder. Değerlerin egemen olan gücün niteliklerine

göre anlamlandırıldığını söylemiştir. “İyi” fikrinin değişik dillerde etimolojik olarak neyi ifade ettiğini, hepsinin aynı fikrin evrimleşmesinden kaynaklandığını buldum. Yani her yerde “iyi” değeri “aristokrat ruhu”, “asil” de “yüksek değerde bir ruh” anlamında gelişmişti. Bu gelişim kendisine paralel olarak “köylü”, “düşük” kavramına dönüştürdü”(Nietzsche, 2005: 24).

Kant Ahlakı: Immanuel Kant’ın (1724- 1804) ahlak anlayışı. Her yerde ve zamanda neyi yapmamız gerektiğini değil, neyi istememiz gerektiğini savunan ahlak öğretisi. “Sana yapılmasını istemediğini, sen de başkasına yapma”. Kant’a göre insanlar aynı zamanda genel bir yasa ve evrensel bir kural olmasını isteyecekleri bir kurala göre hareket etmelidir (Köseoğlu ve Bektaş, 2007:9).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde etik, töre bilimi ve ahlak bilimi olarak ifade edilmektedir (Solomon, 1984: 2). Etik, ansiklopedik olarak ise, insanlar arasında yer alan değerleri, ahlaki bakımdan iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olanın niteliğini ve temellerini araştıran felsefe dalıdır (Uluç, 2003: 322).

Etik (İlm-i Ahlak, Ahlak Felsefesi), ahlaksal olanın özünü ve temellerini araştırmaktadır. Başka bir deyişle etik, insanın kişisel ve toplumsal yaşamındaki ahlaksal davranışları ile ilgili sorunları ele alıp incelemektedir. Bununla birlikte “iyi nedir” ya da “ne yapmalıyız” gibi soruları cevaplayan felsefenin bir dalı olarak düşünülmektedir (Akarsu, 1998: 74).

2.2. Etik ve Ahlak İlişkisi

Etik ve ahlak sözcükleri günlük yaşamda aynı anlamda kullanılabilirler bile gerçekte aralarında ihmal edilmeyecek derecede önemli farklılıklar bulunmaktadır. Türkçe’de ahlak kavramı, Latince moral sözcüğünün karşılığıdır. Arapça’dan dilimize giren ahlak sözcüğü, “hulk” sözcüğünden türemiştir (Cevizci, 2002: 12). Ahlak (aktöre-morality), huy, mizaç, karakter anlamına gelen “hulk” sözcüğünün çoğulu olup, insanlararası ilişkilerde uyulması gereken tinsel (manevi) ilke ve kuralları içerir.

Ahlakın etkisi, yaptırımı, zorlayıcı gücü, insanın vicdanıdır, insan duygusunu, düşüncesini, davranışını, tutumunu, eylemini “vicdanın sesine” kulak vererek doğru-yanlış, güzel-çirkin, iyi-kötü, olumlu-olumsuz olarak değerlendirir. Böylece birey,

kendisi ile başkaları arasındaki ilişkilerde denge, düzen, denetim ve uyum sağlar (Aydın, 2002: 5).

Felsefî olarak “ahlak” ve “etik” kavramları, çoğu kez birbirinin yerine kullanılmasına rağmen iki ayrı eylem ve faaliyet alanını ifade etmektedir. En basit anlatımla “ahlak”, toplumsal alanda insanlar arası ilişkilerde bireylerin uymaları beklenen ve talep edilen davranışlardır. Bunlar bir değer olarak “iyi” ve “güzel” şeklinde nitelenen davranış ve eylemlerdir. Bu durumda ahlaktan “davranışlara ilişkin belirli bir yerde ve zamanda geçerli olan değer yargıları sistemi anlaşılmakta” olduğu söylenebilir. Söz konusu değer yargılarının zamana ve mekâna göre değişiklik göstermesi ahlakın dinamik bir ilişkiler sürecinde yer aldığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında en eski felsefe disiplinlerinden biri olan etik, yapılması gerekeni söyleyen veya davranışlara ilişkin normlar koyan bir faaliyet değil, yapılması istenen eylemlere sorular soran; neyin değerli neyin değersiz olduğu, hangi eylemlerin yapılmasının doğru, hangilerinin doğru olmadığı, doğru eylemin ve adaletin ne olduğu vb. soruları sorma faaliyetidir. Sonuç olarak etik, ahlak üzerinde düşünebilme, bir ahlak felsefesi yapma etkinliği, tarihsel olarak yaşanan bir olgu olan ahlaka yönelen bir felsefe disiplini olarak gelişmiştir (Tepe, 1998).

Billington (2001: 18–28) etiği (ethics), doğru ve yanlış davranış teorisi olarak, Ahlakı (morals) ise bu teorinin uygulaması olarak tanımlamıştır. Buna göre etik, insanların davranış ilkeleriyle, ahlak ise belirli bir durumda bu ilkelerin uygulamasıyla ilgilenir. Etik ilkeleriyle ahlak kuralları arasındaki temel fark; etik ilkeler insan davranışlarındaki amaçlarla ilgilenirken, ahlak kuralları bu amaçların gündelik olaylardaki uygulamalarıyla ilgilenir. Örnek vermek gerekirse, dürüstlük, adalet, yardımseverlik vb. etik ilkelerdendir. Yardımseverlik ilkesinin bir uygulaması olarak, yaşlı bir insanın caddenin karşısına geçmesine yardım etmek ise ahlak kuralları içerisinde yer alır.

Günlük dilde ahlak (morale), sıklıkla kişisel yaşamla özellikle cinsel alışkanlıklar ve kurallarla ilişkilendirilir. Genellikle, etiğin, uygulamaya yönelik burada ve şimdi ne yapmalıyım? gibi ahlaki soruları daha geniş, sistematik ya da kuramsal bir bakış açısından incelemek üzere, bunları sormanın ötesine geçmesi bakımından ahlaktan farklı olduğu düşünülmektedir (Haynes, 2002: 22).

Etik, ahlak üzerinde düşünebilme etkinliğidir. Etik ile ahlak arasındaki farkı Herald Delius (Akt: Özlem, 1997: 335) aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

Ahlak ve etik sözcükleri arasında günlük dildeki çok anlamlılık, geçişliliğe rağmen, her iki sözcüğü birbirinden ayırmak konusunda yine de bir ölçüt vardır. Ahlak olgusal ve tarihsel olarak yaşanan bir şey olmasına karşılık, etik, bu olguya yönelen felsefe disiplinin adıdır. Bu nedenle, günlük dilde alışkanlıkla bir “Ahlaksal problem” den bahsedildiğinde, aslında bunu “Etik’e ait bir problem”, bir “Etik problemi” olarak anlamak gerekir. Ama etimolojik açıdan baktığımızda, her iki sözcük de “töre”, “gelenek”, “alışkanlık”, v.b. anlamlara sahiptir. Bu nedenle, örneğin Hartman, “Ahlakların çokluğuna karşılık etiğin tekliğinden sözeder. Bununla kastedilen şey, bir felsefe disiplini olarak etiğin tekliğidir ve böyle bir disiplin olarak etiğin görevi, herhangi türde bir “ahlak geliştirmek ve bu ahlaka uyulmasını öğütlemek değil, tersine, ahlaksal bağıntılarının niteliği üzerine bir genel görüş elde etmektir.

2.3. Etik ve Değer İlişkisi

İnsanın bütün eylemlerinin değerler tarafından yönetildiği kabul edilir. Bu nedenle değerler, etiğin araştırma alanına girer.

Değer sözcüğünün anlamı, nesne ve olayların insanca önemini belirleyen niteliği olarak tanımlanmıştır. Değer, bir ihtiyacı karşıladığı ve toplumsal bir olgudur (Hançerlioğlu, 2006: 54).

Değer, neyin doğru, neyin yanlış, neyin iyi, neyin kötü olduğunu belirlemeye yarayan ölçütlerdir. Değerler inançlara göre oluşmaktadır. Soyut öğeler olmasına karşın davranışlar içinde sezilebildiğinden, inançlara göre kültürün daha somut bir yönünü oluşturmaktadır (Şişman, 2002: 3).

Değer ve etik arasındaki ilişki, etik kavramının tanımı ve etik davranışı belirleyen önemli öğelerden kaynaklanmaktadır. Bu öğeler arasında kültür, değer, norm kavramları sayılabilir. Aydın’a (2010) göre etik tartışmaların konusu, insan eyleminin ahlaki bakımdan değerli ya da değersiz kılanın ne olduğudur. Bu anlamda değerlerin, bireylerin karar, davranış, tutum, düşünce ve tercihlerinin belirleyici olması, etik- değer ilişkisini net olarak açıklamaktadır (Aydın, 2006). Buna göre, bireylerin etik davranış gösterip göstermemelerinin arka planında, kişilerin sahip olduğu değerlerin olduğu söylenebilir. Trevino ve Youngblood’un (1990) belirttiğine göre güçlü değer sistemi olan bireyler, daha etik davranışlar gösterirler. Değer sisteminin olmadığı ortamlarda etik olmayan davranışlar artar (Akt: Bowers, 2009). Yönetim sürekli olarak karar

vermeyi gerektirdiği için yönetimde bir takım etik ilkeler vardır. Bu etik ilkeler adalet, dürüstlük, doğruluk, tarafsızlık, sorumluluk, insan hakları, insan sevgisi, örgüte bağlılık, hukukun üstünlüğü, hoşgörü, laiklik, saygı, tutumluluk, demokrasi, olumlu insan ilişkileri, açıklık, hak ve özgürlükler, yasa dışı emirlere karşı direnmedir (Akt: Yılmaz, 2008). Bu etik ilkelerin hepsi örgütün içinde yer aldığı toplumun değer yargılarından ortaya çıkmıştır. Dolayısı ile etikle değer arasında çok yakın bir ilişki vardır.

2.4.Etik Kuramları

Etiğin aralarında belli bir tarihsel, epistemolojik ilişki bulunan farklı türleri ya da aynı anlama gelmek üzere ahlak felsefesinde üç ayrı araştırma düzeyi vardır (Cevizci, 2008: 6). Fieser'e (2006) göre, felsefenin bir dalı olan etik, ahlakı sistematik biçimde inceleyerek çeşitli teoriler vasıtasıyla sorgulamaktadır. Günümüz filozofları etik kuramlarını meta etik, normatif etik ve uygulamalı etik olmak üzere üç ana başlıkta toplamaktadırlar (Karataş, 2008: 11).

Etik kuramlarının her birinin eksiklikleri ya da zayıflıkları vardır. Yalnızca bir kurama bağlı kalmak katı bir yaklaşıma yol açabilmektedir. Desensi ve Rosenberg'e (1996: 98) göre etik bir sorunu çözmede, tek bir kuruma bağlı kalmak sorunu çevreleyen tüm olasılıkları dikkate almamak anlamına gelmektedir. Etik kuramların güçlü ve zayıf noktaları dikkate alınarak eylemin ortaya çıkış nedeni, doğuracağı sonuçlar kimin ne kadar zarar göreceğini değerlendirmek için eyleme uygun bir ya da birden fazla kuram benimsenebilir (Aydın, 2006).

2.4.1. Uygulamalı Etik

Uygulamalı etik, belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler yaratma ve bu özel alanlarda bu kriterlerin insan davranışlarında uygulaması ile ilgilenir (Aydın, 2006: 18). Uygulamalı etiğin çağdaş dünyada ortaya çıkmaya başlaması 1960'ların sonu ile 1970'lerin başına denk düşer. İş etiği, bilişim etiği, mühendislik etiği, eğitim etiği gibi konularla ilgilenir. İnsan etkinliklerinin çeşitli alanlarında karşılaşılan etik sorunlardan tümüyle farklı oldukları halde "meslek etikler"inden söz etmeyi mümkün kılan, onların hepsinin belli yollar izlenerek geçerli

kılınacak bu ya da şu mesleğin icrası sırasında kullanılacak ortak norm arayışı içinde olmalarıdır (Kuçuradi, 2000: 23).

Fox ve DeMarco'ya (1990, Akt: Resnik, 2004: 35–41) göre, “uygulamalı etikle uğraşan filozofların çoğu, ahlak teorilerinden çok genel etik ilkeleriyle çalışmayı tercih ederler, çünkü bireyler bütün bir ahlak teorisini savunmaksızın, bir etik kararı ya da toplumsal siyaseti desteklemek için bu ilkeleri kullanabilmektedirler”. Resnik’e (2004: 42) göre, “çeşitli ilkeler ve standartlar arasında çatışmalar oluşabildiği için nasıl davranacağımız konusunda sık sık ahlak yargımıza başvurmak zorunda kalırız. Ancak ahlak yargımıza başvurabilmek için bir durumun belirli özelliklerini anlamamız gerekir. Davranışlarımızı bazı genel etik ilkeler yönetse bile, kararlarımızı ve davranışlarımızı belirli durumlarda ortaya çıkan değerler ve gerçeklere dayandırmalıyız”.

2.4.2. Normatif Etik

Normatif etik, bizim ahlaki eylemlerimizin içeriğine karar vermemizle ilgilenir. Normatif etik kuramları, eylemlere rehberlik sağlamayı amaçlar ve ne yapmalıyım? sorusunun yanıtını verecek süreçleri tanımlamayı hedefler.

İnsanın ahlaki eylemleri için kural ve düzenleyici ilkeler getiren etik türüdür. Nasıl yaşanılması gerektiğini belirten ahlaki ilkeler araştırılır. Hayatta en yüksek değere sahip olan şeylerin neler olduğu; adil bir toplumun hangi unsurları içermesi gerektiği; bir insanı ahlaki yönden iyi kılan şeylerin neler olduğu tartışma konularıdır. Normatif etik, ahlaki talep ve normların betimlenmesinden çok gerekçelendirilip temellendirilmesini hedeflemiş olup kendisine uyulması istenen en üst düzeyde ahlak ilkesine dayanır ya da gerçekleştirilmesi herkesi bağlayan “en üst iyi” ye gönderme yapar (Pieper, 1999, 224).

I. Kant, M. Scheler ve N. Hartmann'ın öncüleri olduğu normatif etik kuramcıları, evrensel geçerliliği olan normlar geliştirmek bu normları temellendirecek üst normlar geliştirme çalışmaları yapmışlardır. Kant, ahlaki eylemin ve yargıların ampirik nedenleri ile değil, eylemin bağlayıcı nedenleri ile ilgilendiği için ahlaki geçerlilik talepleri açısından, eylemler hakkında yargıya varmamızı sağlayacak kural arar. Bu kural arayışına ahlak ilkesini amaç olarak değil eylem ve davranışların en üst ilkesi olarak yorumlayan O. Schwemmer, uyuşmazlık ve anlaşmazlıkları şiddete

başvurmadan akılcı iletişim araçlarını kullanarak çözecek olan amaca yönelik en üst ilkedir (Pieper, 1999: 227).

Cevizci'ye göre (2008: 7–8) Normatif etik nasıl yaşamamız gerektiğini bildiren ahlaki ilkeleri araştırır, hayatta nihai ve en yüksek değere sahip olan şeylerin neler olduğunu tartışır. Adil bir toplumun hangi unsurları içermesi gerektiğini mütalaa eder. Bir insanı ahlaken iyi kılan şeylerin neler olduğunu sorgular. Örneğin, kürtajın, ölüm cezasının vs. ahlaken doğru olup olmadığını tartışır. Buradan da anlaşılacağı üzere, normatif etiğin, birisi tümüyle teorik, diğeri ise önemli ölçüde pratik olan iki düzeyi vardır. Birinci düzeyi itibariyle normatif teori, temel ahlakı ilkeleri belirlemeye koyulur. Buna karşın, normatif etiğin ikinci düzeyi uygulamalı etikdir. Özel alanlarla ilgili genel sorunları tartışır, genel ahlaki ilkeleri özel alanlara uygular.

Sonuç olarak normatif etik, bireyin ahlaki bakımdan ne yapması, nasıl bir kişi olması gerektiği gibi konuları ve soruları kapsayan; nasıl davranılması gerektiği üzerinde duran etik türüdür (Savran, 2007; 10).

2.4.3. Meta Etik

Etik araştırmalarının üçüncü türü ise, zaman zaman analitik veya eleştirel olarak da tanımlanan ve ahlak felsefesinde çağdaş yaklaşımı ifade eden meta etikdir. Meta etik töre bilimidir. Meta etik, normatif etiğin koymuş olduğu ahlaki yargılar üzerine tartışır. Bu yargılarda geçen kavramları analiz eder. Söz konusu kavramlarla yargıların anlamlarını, mahiyetlerini ve birbirleri karşısındaki durumlarını inceler. Meta etik, ahlakın doğruların türleri, bu doğruların kaynağı ve duyguların ve aklın ahlak bilgisindeki rolü konusundaki soruların cevapları ile ilgilenmektedir. Ayrıca meta etik tutum ve davranışların yapısını inceler (Köseoğlu ve Bektaş: 2007: 14).

Meta etik, etiğin doğası ve ahlaki gerekçelendirme hakkında yorumlar yapar. Etiğin göreceli olup olmadığı ya da insanın hep kendi çıkarları için davranıp davranmadığı gibi tartışmalar meta etiğin kapsamına girer. Aslında meta etik, normatif etik ve uygulamalı etik arasında bir sınır çizme tartışmaları da meta etik açıdan yapılan bir analizin kendisini oluşturur (Aydın, 2006: 18).

Tepe'ye (1992: 89) göre ise, “meta etiğin ya da meta” bir etik görüşünün bize neyin bilgisini verdiğini, neyin nereye kadar bilgisini verebileceğini ve bununla etikte

neyin başarılı olmuş olacağını sorarsak; meta etiğin bir etik değil, belki etik için bir ön adım ya da bir etik yapma yolu olduğunu görürüz. Çünkü anlamla ilgili sorular, herhangi bir alanda bilgi ortaya koyma etkinliğinin birçok durumda ilk adımını oluşturmaya karşın, etkinliğin tamamını kapsamaz. Her bilgi ortaya koyma etkinliğinin, kavramların çözümlenmesinin ötesinde yöneldiği bir hedef vardır: İlgili olduğu alanda bilgiler ortaya koymak, o alanda ilgili sorunlara ve sorulara yanıtlar bulmak”.

Meta etiğin metafizik, psikoloji ve dilbilim konularıyla ilgilenen alt alanları vardır (Örenel, 2005: 9):

Meta Etiğin Metafizik Konuları: ahlaka uygunluğun insanlarda kendiliğinden var olup olmadığı ile ilgilenir. Ahlak gerçekçiliği iki görüşe dayanır. Birincisi Plato’ya dayanan, matematikten esinlenen, ahlak değerlerini mutlak değerler olarak kabul eden görüştür. İkincisi, ahlak değerlerini dine dayandıran ahlak değerlerini dini emirler olduğunu, iyi ve kötüyü Tanrı’nın belirlediğini savunan görüştür.

Meta Etik Psikolojik Konular: ahlaklı olmanın neden gerekli olduğu üzerinde duran görüştür. Dört alanı vardır. Aristo’nun savunduğu görüşe dayanan ahlak, yeteneğimizi “pratik akıl” denen akılcı yetenek kabul eden görüştür. Daha sonraları Thomas Aquinas, aklın ahlaki zorunluluk üzerinde sezgi gücünü sağladığı görüşünü savunmuştur.

Meta Etik Dilbilim İle İlgili Konular: 20. yy. başlarında İngiliz ve Amerikalı felsefeciler, ahlakın tam olarak anlaşılabilmesi için öncelikle bu alanda kullanılan terimlerin tanımlanması gerektiğini savunmuşlardır. Etik ile ilgili ifadelerin tanımlayıcı yönüne bilişsel anlam denilmektedir. Ancak zamanla kelimelerin tanımlanmalarında küçük anlam farklılıkları olmuştur. Etik ile ilgili kelimelerin başarıma ve mesaj iletme yönü de vardır ki buna da bilişsel olmayan anlam denilmektedir.

2.5. Etik Çeşitleri

2.5.1. Mesleki Etik

Meslek etiği kavramını tanımlamadan önce, meslek kavramının tanımlaması yapılması gerekmektedir. Meslek, “bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu bir işbölümü ve temel gereksinimleri karşılama ile ilgili bir uğraş alanıdır” (Alkan, 2000:

197). Herhangi bir işin meslek olarak sayılabilmesi için, uğraş alanının etik değer ve ilkelere de içinde yer vermesi gerekmektedir. Yani “yeterlik” adı verilen ve bir meslek elemanının sahip olması beklenen üç temel öge bilgi, beceri; doğru iş alışkanlıkları ve tutumlarından oluşur. Bunun anlamı bir meslekte bilgi ve beceriler kadar mesleki değer ve etik ilkelerinin de tanımlanmış olmasıdır (Aydın, 2010: 71).

Meslek, insanın toplumda bir hizmet amacına yönelik olarak gösterdiği sürekli çaba ve insanın varlığı için sürdürülmesi zorunlu bir geçim kaynağıdır. Meslek, günümüz insanın sosyal yaşantısında ilişkilerinin ve kişiliğinin ağırlık noktası bu nedenle kişinin toplumdaki durumunu belirleyen başlıca etkenlerden biridir (İzveren, 1980: 246).

Meslek etiği, toplumsal iş bölümünün ortaya çıkması ve dolayısıyla bazı işlerin bazı kişiler tarafından daha ustalıkla yapılabilmesi sonucunda gelişen meslekleşme süreci ile birlikte doğmuştur (Aydın, 2006: 23). Kimi mesleklerde karşılaşılan etik sorunların artmasının ya da artan sorunların farkına varılmasının sonucu meslek etikleri ortaya çıkmıştır (Tepe, 2009: 1). Tıp etiği, hukuk etiği, çevre etiği, işletme etiği, spor etiği, basın etiği, eğitim etiği gibi meslek etiklerini sıralamak olanaklıdır. Meslek etiği, özellikle doğrudan doğruya insanla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış kurallarıdır. Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekliliğidir (Aydın, 2002: 71, Kuçuradi, 1994: 21).

Meslek etiği, belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür (Aydın, 2002: 4). Durkheim’e (1986: 12–13–14) göre, “bir meslek etiğinden söz edebilmek için bir grubun ya da topluluğun olması gerekir. Meslek etiği, bu grup ya da topluluk onu koruduğu sürece geçerlidir. Meslek etiği, bir mesleğe üye insanların eylemlerini sınırlayan, hangi eylemi yapıp yapmayacaklarını emreden kurallardan oluşur. Meslek etiğini oluşturacak ve geçerli kılacak özel gruplara ihtiyaç vardır. Bu gruplar da ancak aynı meslekten olan bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu gruplar olabilir. Mesleki etik, bir meslek grubunun eseridir. Bir grup ne kadar güçlü kurulmuş ise, etik ilkeleri de o kadar etkili olmaktadır. Çünkü grup ne kadar uyumlu ise, onu

oluşturan bireyler de o kadar sıkı ve içten ise grupta paylaşılan düşünce ve duygular da o derece yoğun olabilir.

Meslek etiği bireylerin bir meslekteki kuralları korumada gösterdikleri çaba oranında yaşar ve gelişir. Meslek örgütleri ve meslek elemanı yetiştiren eğitim kurumları meslek etiği geliştirme ve korumada en az meslek üyeleri kadar sorumludurlar (Gözütok, 1999: 86). Dolayısıyla mesleki gruplar ne kadar sağlam ve örgütlü olurlarsa, mesleki etik de o kadar gelişir ve saygınlık kazanır (Durkheim, 1986: 15). S. Windahl ve K. E. Rosengren'e göre mesleki etik ilkelerinin bu genel işlevlerinin yanında, meslek üyelerinin grubun diğer üyeleri ve toplum ile ilişkilerini düzenleme işlevleri vardır. Bu anlamda mesleki etik ilkeleri hem belli bir meslek grubunun üyelerine hem de bu grubun topluma karşı ödevlerine ilişkin kuralları düzenlemesi söz konusudur (Altun, 1995: 126).

Bayles'e (1998; Akt: Resnik, 2004: 32) göre, "meslek etiği, meslekleri veya görevleri olan insanlara uygulanan davranış standartlarıdır. Bir mesleğe giren kişi etik yükümlülükleri de üzerine alır. Ancak bu kişinin tavırları belirli standarda uyduğunda gerçekleştirilecek değerli iş ve hizmetler için toplum ona güvenir. Etik yükümlülüklerini yerine getiremeyen profesyoneller, bu güveni suistimal ederler".

2.5.2. Örgütsel Etik

Örgüt kavramı; sosyoloji, antropoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, kamu yönetimi, siyaset bilimi gibi değişik bilim dallarının ilgi alanlarına girmiş, böylece bu bilimlerin her birinin kendi bakış açısından anlam kazanmış ve değişik pek çok tanımları yapılmış bir kavramdır (Kongar, 1982).

Örgüt kavramı, insanların bir takım ortak amaçlar ve değerler uğruna ortaya koydukları bir anlaşmayı ve birlikteliği içermektedir (Malinowski, 1990). Örgüt, "iki ya da daha fazla kişinin bilinçli olarak düzenlenmiş faaliyetlerinin ya da kuvvetlerinin bir sistemidir (Efil, 2002: 135). Bir örgütün var olabilmesi için üç ögenin olması gerekmektedir. Bunlar: 1) birbiriyle iletişimde bulunabilecek bireyler, 2) amacın gerçekleştirilmesine katkıda bulunma isteği, 3) gerçekleştirilmesi gereken ortak amaçtır. Ortak bir amacın gerçekleştirilmesi için iki ya da daha fazla kişinin bireysel rollerinin

eşgüdümü zorunlu olduğunda, bir örgüt oluşmaktadır. Bu durum iletişimi zorunlu kılmaktadır. Yani, iletişim olmadan örgüt olamaz (Kara, 2006: 19).

Örgütsel etik, yasal bir çerçevede iş görenlerde aynı tür davranışların yerleştirilmesini sağlayan, örgütün topluma karşı yerine getirmeyi üstlendiği hizmetleri sağlarken bazı toplumsal sorumluluklarını da üstlendiğini gösteren ilkeler dizisidir (Dev, Altunsaray ve Erçetin, 2003: 503).

Örgütsel etik, örgütün içinden ve dışından kaynaklanan sorunların çözümünde belirli kurallar getirerek örgüt içi davranış kültürünü tanımlar (Barnard, 1994). Örgütsel etik kurallar, örgütün genel değerler sistemini tanımlayan, örgüt üyeleri arasındaki iletişim ile örgütsel işleyişin nasıl olacağını belirleyen yazılı veya yazılı olmayan düzenlemelerdir (Uzunçarşılı, Toprak ve Ersun, 2000).

2.5.3. Yönetisel Etik

Yönetim, örgütleyici eylemleri ve bu eylemleri yürüten amaçları adlandırmak için kullanılır. Yönetim, bir örgütte önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek işleri yapmak için bir araya getirilen insanları örgütleyip, eşgüdümleşerek eyleme geçirme sürecidir. Yani klasik anlamda yönetimin temel görevi insanları ortak amaç ve değerler etrafında birleştirerek performanslarını yükseltmek ve yeterli hale getirmektir (Özden, 2002).

Yönetisel etik üç bölümde ele alınabilir (Dev, Altunsaray ve Erçetin, 2003: 502):

1. Kişisel uygulamalar ve ahlaki sorunlar: Yöneticilerin yasa dışı olan ancak kişisel doyum ve kazançla sonuçlanan etik seçimlerini içerir. Örneğin; kaynakların yanlış kullanımı veya bazı çıkar çatışmaları bu gruba girmektedir.
2. Mesleki eylemler: Yöneticilerin mesleki konularla ilgili olarak yaptığı etik seçimleri içerir. Örneğin; adam kayırma, sorun çıkmasını önlemek için ilgili tarafların baskılarına boyun eğme, iş görenlerin işten atılmaları gibi örneklerdir.
3. Günlük yönetim işleri: Örgütlerin ve bireylerin şekillendirilmesi doğru değerlerin kararlaştırılması gücün adil bir şekilde kullanılıp

kullanılmadığının ve uygulanan seçimlerinin haklılığının yargılanmasını içerir (Aydın, 2002: 41)

2.6. Meslek Ahlakı ve Mesleki Etik

Ahlak, kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğruları, yanlışları ve bunlar doğrultusunda nasıl davranılması gerektiğini belirler. Bu durumda meslek ahlakı bir meslekte çalışan bireylerin davranışlarını düzenleyen, kişisel eğilimleri sınırlayan, yanlış davranışlarda bulunanların meslekten dışlanmasını sağlayan, meslek üyelerine kılavuzluk eden ilke ve kurallar bütünü olarak tanımlanabilir (Gündüz, 2005). Bu açıdan meslek ahlakı, insanlarla ilgili olan mesleklerde uyulması gereken ve dünyanın her yerinde aynı mesleği yapan bireyler için evrensel olan davranış kurallarıdır.

Sosyolojik temele dayanan etik anlayışı içinde meslek etiği kişilerin herhangi bir mesleği icra ederken göz önünde bulundurması ve içselleştirmesi gerekli iş yaşamındaki kişilerin paylaştıkları kabul gören yaklaşımlar, kurallar, tutum ve davranışları içerir. Mesleki etik, bir meslek grubu tarafından oluşturulan etik olup, bu grup ne kadar güçlü kurulmuş ve grupta ne kadar köklü kural ve değerler yerleşmiş ise, etik ilkeleri de o kadar etkili olmaktadır (Durkheim, 1986; Akt: Özmen, 2008: 142).

Meslek etiğinin en ayırt edici özelliklerinden bir tanesi de, mesleği yerine getirirken kusurların, özellikle meslek çevresinde yer alan kişilerden belirgin bir şekilde tepki görmesidir (Aydın, 2010). Her mesleğin kendine özgü bir takım gereklilikleri ve nitelikleri olduğu açıktır. Burada dikkate alınması gereken husus, her meslekle ilgili, mesleği icra edenler tarafından bu gereklilikler ve niteliklerin bilinmesi gerekliliğidir. Bu konu, özellikle söz konusu mesleği icra edenler ya da icra etmeyi düşünenlerle o mesleğe ait gereklilikler arasındaki uyum derecesinin belirlenmesi açısından da önemlidir. Çünkü meslek etiği her şeyden önce, o mesleği sürdürenlerin mesleğin gerektirdiği nitelik ve özelliklere ne derecede sahip olup olmadığıyla yakından ilgilidir (Akt: Pelit ve Güçer, 2006: 100).

2.7. Eğitim ve Öğretimde Etik

2.7.1. Eğitim- Öğretim ve Öğretmenlik Mesleğinde Etik

Eğitimin birçok eğitimci tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. Eğitim en genel anlamda, Ertürk (1972, Akt: Küçükkaraduman: 1) bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır.

Eğitim ile ilgili yapılan tanımların ortak özelliklerini Yavuz (2008) dört madde halinde açıklamıştır:

1. Eğitim bir süreçtir.
2. Eğitimde bireyin kendi yaşantılarının olması gerekmektedir.
3. Eğitim davranış değiştirmeyi amaçlamaktadır.
4. Değiştirilmesi amaçlanan davranışların “istendik” olması gerekmektedir.

Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere eğitim, en genel anlamda, bireylere yaşantıları boyunca istenilen davranışları kazandırma sürecidir. Fakat hangi davranışların istendik, hangilerinin istenmedik olduğu; istendiğinin ölçütlerinin neler olduğu; bireylere kazandırılacak davranışların kime göre istendik olacağı etik bir tartışmayı gerekli kılmaktadır (Ilgaz ve Bilgili, 2006: 202).

Son yıllarda mesleki davranışların sorunları, mesleki davranışları sorgulamayı zorunlu kılmaktadır. Bu sorgulama eğitimde de dikkatleri etik ve etik davranışlara yöneltmektedir. Böylelikle etik, eğitim kurumlarında yaşamsal bir konu haline gelmiştir (Gözütok, 1999). Plato ve Aristoteles tarafından, eğitim ve etik birbirinden ayrılamaz olarak düşünüldüğünden bu yana, etik sorunlar eğitim konularının kalbinde yer almaktadır. Platon ve ondan sonra gelen David Hume, Immanuel Kant, Dewey, Friedrich Schiller gibi birçok filozof, eğitimin, iyinin ne olduğunu açıklayarak ahlaklı vatandaşlar yetiştirmenin etkili bir yolu olduğunu düşünmüşlerdir (Akt: Uğurlu, 2009: 42).

Eğitimde etik, eğitimin hedefleri, değerleri ve süreçleri açısından öncelikle ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun en önemli nedeni eğitimin kendisinin, bireylerde davranış değişikliği oluşturmak gibi bir girişim olarak ortaya çıkmasıdır (Aydın, 2006). Eğitimde etğin önemli bir yeri vardır. Öğretmenler

giderek daha çok etik sorunla uğraşmaktadır. Toplumun bilinç düzeyinin artmasıyla birlikte, öğretmen öğrenci ilişkileri daha ayrıntılı ele alınmaya ve değerlendirilmeye başlanmıştır. Öğretmenler öğrencilerle, velilerle, okul yöneticileri ve diğer öğretmenlerle ilişkilerinde, “ne yapmalıyım”, “bu doğru olur mu” soruları ile karşı karşıya kalmaktadır (Haynes, 2002: 17).

Ülkemizde, öğretmenlik mesleğinin tanımı yasalarda yer almıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre (madde 43):

Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdürler. Adı geçen yasada “hangi kademede olursa olsun öğretmen adaylarının yüksek öğretimden geçmeleri esastır ve öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonla sağlanır” hükümleriyle öğretmen adaylarının yetiştirme ölçütleri de belirlenmiştir.

Çeşitli mesleklerde mesleğe yeni başlayanlara yemin ettirilir. Ülkemizde ise mesleğe yeni giren öğretmen adayları, öğretmen yemini etmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan “Öğretmenler Günü Kutlama Yönetmeliği”nin 21. maddesine göre her yıl, 24 Kasım Öğretmenler Günü’nde aday öğretmenlerin ettikleri yemin şu şekildedir (Resmi Gazete, 1992, Sayı: 21417):

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılap ve İlkeleri, Anayasada ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine sadakatle bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarını tarafsız ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacağıma; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyip koruyup bunları geliştirmek için çalışacağıma; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan milli, demokratik, laik bir hukuk devletine olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarımı bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.”

Öğretmen yemininde yer alan, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri benimseyip koruma ifadeleri aynı zamanda meslek etiği ile ilgili kavramlardır.

Öğretmenlik mesleği açısından etik kavramını, genel olarak öğrenciler, toplum ve diğer meslektaşları ile olan ilişkilerde vb. gibi alanlarda uyulması gereken kuralların ve yapılan görevin gerektirdiği sorumlulukların yerine getirilmesi olarak ifade edilmektedir (Pelit ve Güçer, 2006: 96). Öğretmenlerin meslek etiği öğretmenlik mesleğinin yapısından, öğretmenlerin birbirleriyle ve öğrencileriyle etkileşimlerinden, okulun eğitim atmosferinden, modern toplumun gelişmelerinden ve istemlerinden

etkilenir. Çok sayıda kuramcı ve öğretmen eğitimcisi sınıfların tarafsız ortamlar olamayacağını ve öğretmen-öğrenci ilişkisinin ahlaki bir ilişki olduğu fikrini kabul etmektedir (Joseph ve Efran, 1993).

Öğretmenlik ve etik birbirine yakın kavramlardır. Etiğin ve eğitimin doğası gereği bu iki kavram birbirinden ayrı düşünülmemelidir. İdeal bir öğretmen, yalnız kusursuz yetenekleri ile değil, aynı zamanda yaşama biçimi ile de örnek alınacak ahlaki bir modele dönüşür. İyi öğretmen, etik özgürlük fikrini gerçekleştirmekle yükümlü olduğunu bilir (Pieper, 1999). Öğretmenler yeni nesilleri yetiştirirken önce kendilerindeki bazı eksikliklerini fark etmeli ve bunları düzeltmelidirler. Öğretmen en başta adil, dürüst, saygılı, sevgi dolu olmalıdır. Mesleki anlamda yeterliliklerini sağlamış, kendini mesleki anlamda geliştiren ve bu kutsal mesleğin ne kadar büyük bir sorumluluk gerektirdiğinin bilincinde olmalıdır.

Bir mesleğin etik ilkeleri (code of ethics) mesleğe ilişkin profesyonel davranışlar kümesini ifade eder. Etik ilkeler yasa gücünde etkiye sahiptir. Gelişmiş ülkelerde öğretmenlik mesleğinin etik ilkeleri ilgili tarafların katılımıyla belirlenmekte, etik ilkelere ilişkin eğitim hizmet öncesi meslek eğitiminden başlayarak süreklilik göstermekte, etik ilkelere uygun olmayan davranışlara meslekten çıkarma da dahil olmak üzere değişik yaptırımlar titizlikle uygulanmaktadır. Örneğin, ABD'nin Minnesota eyaletinde aşağıdaki etik ilkeler tüm öğretmenler tarafından benimsenmiş ve uygulanmaktadır:

1. Öğretmen profesyonel eğitim hizmetlerini ayırım yapmaksızın sunar.
2. Öğretmen, öğrencileri sağlıklarına ve güvenliklerine zarar verebilecek ortamlardan korumak için gerekli çabaları gösterir.
3. Öğretmen, eyalet yasaları ve federal yasalar gereğince, kişiler hakkındaki gizli bilgileri sadece mesleki amaçlara hizmet edildiğinde ya da yasa tarafından gerekli görüldüğünde açıklar.
4. Öğretmen, öğrenmeye olanak sağlayan bir ortamı sağlamak için yetki kullanarak uygun disiplin önlemlerini alır.
5. Öğretmen, kişisel çıkar sağlamak amacıyla öğrenciler, veliler ve meslektaşlarıyla mesleki ilişkiler kuramaz.

6. Öğretmen, öğretme yetkisini sadece meslek yeterlik belgesi olan personele devredebilir.
7. Öğretmen, alan bilgisini kasıtlı olarak saklayamaz, çarpıtamaz.
8. Öğretmen, kendisinin ya da diğer öğretmenlerin vasıflarına ilişkin kayıtları ya da bilgileri bilerek tahrif edemez, saptıramaz.
9. Öğretmen, öğrencileri ya da meslektaşları hakkında kasten yanlış ve kötü niyetli ifadeler kullanamaz.
10. Öğretmen, eğer bir öğretmenlik alanının belgelerine tam anlamıyla sahip ise o alanda öğretmenlik başvurusu yapar.

Dünyadaki uygulamalara bakıldığında öğretmenlerin etik ilkeler çerçevesinde yetiştirilmesi, hizmet öncesi eğitim süreçlerinde başlar. Genellikle öğretmenlere bu yükümlülüklerini benimsetmek ve sürekli hatırlatmak amacıyla “öğretmen andları” hazırlanmıştır. Bu andlar, öğretmenlere daha mesleğe girmeden üstlenecekleri görevle birlikte yüklendikleri etik sorumlulukları ve yerine getirmeleri beklenen etik ilkeleri de hatırlatır. Bu bağlamda bir öğretmen andı (Aydın, 2010):

1. Hiçbir öğrencime zarar vermeyeceğim.
2. İnsanlığın ve insanın yücelmesi için eğitim-öğretim yapacağım.
3. Benim gözetimime bırakılmış olan öğrencilerimi koruyacağım.
4. Eğitim- öğretim yaparken öğrencilerimin ihtiyaçlarına öncelik vereceğim.
5. Öğrencilerin iyi eğitilmesi için gereken yatırımın azaltılması çabalarına direneceğim.
6. Öğrencilerimin eğitimi sürecinde mümkün olan en iyi öğrenme kaynaklarından yararlanmalarını sağlamaya çalışacağım.
7. Öğrencilerimin tümünün güvenli ve sağlıklı bir çevrede bulunması için elimden geleni yapacağım.
8. Bütün öğrencilerime saygılı biçimde, nazik ve içimden gelen bir coşku ile öğretim yapacağım.

9. Bütün öğrencilerimin gereksinimlerinin karşılanması için elimden geleni yapacağım.

10. Çevremdeki iyi insanları öğretmen olmaya teşvik edeceğim.

11. Eğer öğretme aşkımı kaybedersem meslekten ayrılacağım,

şeklinde hazırlanmıştır.

Öğretmen andı incelendiğinde öğrencilere ve mesleğe yönelik temaların bulunduğu görülmektedir. Bunlar öğrenciye yönelik koruma, yüceltme, destekleme gibi davranışları; eğitim politikalarına ilişkin mesleki dayanışma gücünü, mesleki saygınlığı artırmaya ve üretmediğinde meslekten onuruyla ayrılmayı içeren eylemleri kapsamaktadır.

2.7.2. Etik Dışı Davranışlar

Ülkemizde kamu kurumların çeşitli kademelerinde çalışan görevlilerin, görevlerini yaparken bilerek ya da bilmeyerek yaptıkları etik dışı davranışlar vardır. Austern ve Steinberg personel boyutunda etik dışı davranışın iki boyutlu olduğunu, birincisinin personelin bilinçsizce davranışta bulunması, ikincisinin de bilerek etik dışı davranışta bulunması olarak ifade ederler (Austern ve Stainberg,1996'yı Akt:Kılavuz, 2003:203).

Öğretmenlerin uymaları beklenen mesleki ilkeler, profesyonellik, mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı, sorumluluk ve doğruluk, demokrasi ve eşitlik, adalet ve ahlak, dürüstlük ve yardımseverlik, sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutlarından oluşmaktadır. Toplum; öğrenci velileri, öğrenciler, okul yöneticileri ve meslektaşları öğretmenlerden okul içinde ve okul dışında meslek etiğine uygun davranmalarını bekler. Ancak uygulamada bunun tersi örnekler görülmektedir. Bu etik dışı davranışlar aşağıda açıklanmıştır:

1. Ayrımcılık: Ayrımcılık, önyargılı tutumlarla davranmaktır. Bir grup insana karşı, adaletsiz ve zarar verecek biçimdeki her türlü davranış, ayrımcılık olarak tanımlanır. Genellikle ayrımcılık iki türde ortaya çıkmaktadır. Birinci tür ayrımcılık, “açık ayrımcılık; ikinci tür ayrımcılık ise “kuramsal ayrımcılık” olarak adlandırılabilir. Geleneksel yaşam içinde genelde kimlikler (din, dil, ırk, siyasal, cins gibi) üzerinde

yapılan açık ayrımcılık, örgütlerde kimlikler üzerinden yapılan ise kuramsal ayrımcılıktır (Aydın, 2010).

2. Kayırma: Para ya da mal gibi ekonomik güçler yerine aile-akrabalık bağları gibi maddesel olmayan etkileme araçlarının kullanılarak, kamu görevlerinin yetkilerini bazı kişilere kamu işlemlerinde ayrıcalık sağlamak amacıyla kullanmalarıdır (Akt: Demir, 2007: 47).

3. Rüşvet: Kamu görevlilerinin para, mal, hediye gibi birtakım maddesel çıkarlar karşılığında bunu sağlayan kişi ya da kişilere ayrıcalıklı bir kamu işlemi ile çıkar sağlamasıdır (Berkman: 1983:21).

4. Yolsuzluk: “Yolsuzluk” terimi, bir çıkar karşılığında, kamu yetkilerinin yasa dışı kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Burada sağlanması amaçlanan kazançlar maddi ya da parasal olmayan özel amaçlara yönelik olabilir (Aydın, 2010).

5. Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanımı: Bir makam adına elde edilmiş olan yetkiler kamu görevlilerince kötüye kullanılamaz. Kurum açısından yetkinin kötüye kullanımı, yetkinin, veriliş amacından başka amaç için kullanılmasıdır. Yetkisini kötüye kullanan bir görevlinin, bu yetkiyle yapılacak işleri bir yana bırakarak, kendine ya da başkalarına çıkar sağlar, başkalarına ya da kuruma zarar verirse yetkisini kötüye kullanıyor demektir (Başaran, 1989).

6. Şiddet- Baskı- Saldırganlık: Şiddet sözcüğü, aşırı duygu durumu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı nitelendirir. Saldırgan davranışlar, kaba kuvvet, beden gücünün kötüye kullanılması, yakan, yıkan, yok eden eylemler şiddetin kapsamındadır (Köknel, 1996).

7. İstismar (Sömürü): Son dönemde görsel ve yazılı basında sıkça gündeme gelen okullarda öğrencilere yönelik cinsel istismar ve cinsel taciz önemli etik dışı davranışlardandır. İstismar, doğal davranışlardan ayrılan fiziksel ya da psikolojik gücün kötüye kullanımıdır. Çıkar sağlama amacına yöneliktir (Akt: Turgut, 2010).

Zimmet, dedikodu, hakaret ve küfür, iş ilişkilerine politika karıştırma, bencillik, ihmal, zorbalık, işkence, yaranma-dalkavukluk, bedensel ve cinsel taciz, kötü alışkanlıklar, yobazlık-bağnazlık kamuda görülen etik dışı davranışlardır.

2.7.3. Öğretmen Tutumları ve Etik

Fenstermacher (1990), öğretmenin öğrencileri üzerinde bir otorite sahibi olmasının ve sınıfın kontrolünü elinde bulundurmasının mesleği etik biliminin konusu yapan temel neden olmadığını söyler. Ona göre, "Öğretmenlik etik bir etkinliktir, çünkü öğretmenlerin öğrencilerinin ahlaki gelişimini en uygun ve doğru bir şekilde destekleme sorumlulukları vardır". Bu gelişimi desteklemede en önemli faktör, öğretmenin sınıf içindeki genel tavrıdır. Fenstermacher, bir öğretmenin etik karakterinin "tavır" (manner) olarak düşünülebileceğini ve bunun öğretmenin sınıf içindeki davranışlarının bütün yönlerine nüfuz ettiğini söyler. Öğretmenlerin etik ilkeler doğrultusunda yaşayan bireyler olmaları, işlerindeki başarılar için, en az öğrettikleri konuya hâkimiyetleri ve ders anlatmadaki yetenekleri kadar önemlidir. Ona göre, öğretmenlerin dürüstlük, cömertlik ve çalışkanlık gibi belli özellikleri mutlaka taşımaları gerekir, aksi durumda bu ve benzer özellikleri öğrencilerinden bekleyemezler. Öğrenciler de, kendi ahlaki gelişim düzeylerini sergileyen tavırlara sahiptir ve bu düzeyin öğretmenle ve öğrenmeleri beklenen konuyla etkileşimleri sonucunda yükselmesi beklenir.

Fenstermacher (1990) öğretmenliğin özünü oluşturan şeyin, başka bir söyleyişle, bir öğretmenin öğrencileri ilgilendirebilecek her türlü faaliyetinin, etik biliminin konusu olabileceğini söyler. Bu yüzden, öğretmenler her zaman için neyin iyi, doğru ve faziletli olduğunu göz önünde bulundurmak zorundadırlar. Fenstermacher gözlemleri sonucunda, öğretmenlerin davranışlarının etik prensiplere uygunluğunun öğrencilerin davranışlarının etik boyutunu önemli ölçüde etkilediği sonucuna varmıştır. Yazar, öğretmenlerin, davranışlarıyla öğrencileri etik yönden etkileyebilecekleri üç çeşit durumdan söz eder; ilk olarak öğretmenler öğrencilere ne yapmaları veya yapmamaları gerektiğini didaktik bir dille anlatabilirler ki bu yöntem telkine dönüşebilir, ikinci olarak, dinî liderler veya bu konuda konferans veren bir profesör gibi etik davranışları öğretebilirler veya son olarak, kendi davranışlarında etik prensipleri takip ederek onlara model olabilirler. Fenstermacher (1990), ilk iki yöntemin öğrencilerin hayatı üzerinde sınırlı etkileri olduğunu belirtirken, üçüncü yöntemin öğrencilerin davranışlarını şekillendirme ve eğitimsel anlamda verimli bir şekilde etkileme konusunda daha fazla güce sahip olduğuna inanır. Bu şekilde, "öğretmen onlara karşı adil davranırken, aynı zamanda onlara nasıl adil olunacağını gösterir ve onlardan da adil davranış bekler; onlara değer verirken ve şefkatli davranırken

onlardan da bu davranışları bekler; onlara hoşgörölü davranarak nasıl hoşgörölü olunabileceği konusunda model olur".

2.7.4. Okul Öncesi Öğretmenlik Mesleği

Okul öncesi eğitim insan yaşamının temelini oluşturur. Doğumdan altı yaş sonuna kadar olan okul öncesi yaşlar yaşam süreci içinde en önemli ve kritik dönemeçlerden biridir. 0- 6 yaş grubu çocukların eğitimini kapsayan “okul öncesi eğitim” terimi çeşitli kaynaklarda farklı biçimlerde tanımlanmaktadır:

14. Milli Eğitim Şurasında Okul Öncesi Eğitimi, “0–72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, onları toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içersinde yer alan bir eğitim süreci” olarak tanımlanmıştır (MEB, 1993).

Okul öncesi eğitim, “çocuğun doğduğu günden, temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir” (Akt: Gögebakan, 2011).

Çeşitli kaynaklar okul öncesi eğitimi farklı yönleri ile ele almaktadır. Tanımlarda bazı ortak noktalar ortaya çıkmaktadır. Bu ortak noktalar göz önüne alındığında (Kuru Turaşlı, 2009: 3, Biberli, 2010: 26):

Okul Öncesi Eğitim;

- Çocuğun doğumu itibariyle 6 yaşına kadar olan zaman dilimi içinde,
- Çocuğun tüm gelişim alanlarını (bilişsel, duygusal-sosyal, fiziksel, psiko-motor, kişisel) desteklemeye yönelik,
- Gelişimsel özelliklerine ve bireysel farklılıklarına uygun,
- Mevcut potansiyelini ortaya çıkarmasını, geliştirmesini ve kendisini ifade etmesini amaçlayan,

- İlköğretimin gerektirdiği zihinsel ve duygusal-sosyal yeterliliklere ulaşmasını diğer bir deyişle ilköğretime hazırlığını sağlayan,
- Çocuğun bulunduğu toplumun kültürel değerlerini tanımasını, benimsemesini ve topluma uyumunu gözetin,
- Tüm bunlar için uygun ve uyarıcı bir çevre olanağı sunan,
- Bir okul öncesi eğitim kurumunda, ailede ya da alternatif programlarda verilen sistemli ve planlı bir eğitim süreci olarak tanımlanabilir.

Okul öncesi öğretmenliği uygulamaları diğer öğretmenlik uygulamalarına göre daha farklı yapıdadır. Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi için öğretmenin, akademik eğitim sürecinde edindiği teknik bilgilerini kendi kişilik özellikleri ile bütünleştirip kullanması gerekir. Yaşamın ilk yedi yılında öğrenilenlerin ve kazanılan davranışların yaşam boyu sürekliliğini koruduğu bilinen bir gerçektir. Bu gerçek göz önüne alındığında bütün toplumlar için öğretmenin hem nitelik hem de nicelik yönünden özenle yetiştirilmesi en öncelikli görev haline gelmektedir. Okul öncesi öğretmenliği mesleğinin diğer öğretmenlik mesleklerinden farkları olmakla birlikte öğretmen nitelikleri ele alındığında çağdaş bir öğretmenin sahip olması ve göstermesi gereken nitelikler temelde birbirine çok benzerdir ve bu nitelikler iki başlık altında toplanabilir. Bunlar kişisel ve mesleki niteliklerdir (Arends, 1997). Erden (2005) öğretmende bulunması gereken nitelikleri aşağıdaki başlıklar altında toplamıştır:

Öğretmenin Kişisel Nitelikleri	Öğretmenin Mesleki Nitelikleri
Hoşgörülü ve sabırlı olma	Genel Kültür
Açık görüşlü, esnek ve uyarlayıcı olma	Konu alanı bilgisi
Sevecen, anlayışlı ve esprili olma	Mesleki beceri ve yeterlikler
Yüksek başarı beklentisi içinde olma	<i>a. Öğretim sürecini planlama</i>
Cesaretlendirici ve destekleyici olma	<i>b. Çeşitlilik getirebilme</i>
	<i>c. Öğretim süresini etkili kullanma</i>
	<i>d. Katılımcı öğretim ortamı</i>

	<i>düzenleme</i> <i>e. Öğrencilerdeki gelişimi izleme</i>
--	---

2000’li yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen yeterlikleri konusunu ele alarak, Temel Eğitime Destek Projesi kapsamında projelendirmiştir. 2002 yılında başlatılan projenin beş bileşeninden biri olan “Öğretmen Eğitimi” kapsamında, öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi ile öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesine yönelik okul temelli mesleki gelişim kılavuzu hazırlığına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar sonucunda öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri;

- Kişisel ve mesleki değerler- mesleki gelişim
- Öğrenciyi tanıma
- Öğretme ve öğrenme süreci
- Öğrenme ve gelişimi izleme ve değerlendirme
- Okul, aile ve toplum ilişkileri
- Program ve içerik bilgisi

şeklinde ele alınarak hazırlanmıştır (MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2006).

2006 yılı okul öncesi eğitim programında öğretmenliğin en temel mesleklerden biri olduğu bahsedilerek öğretmenlerin, hangi kademedeki öğretmenlik yaparlarsa yapsınlar sahip olmaları gereken bazı özellikler olduğu vurgulanarak okul öncesi öğretmenlerinin genel özellikleri ve yeterlilikleri şöyle özetlenmiştir;

- Geniş bir dünya görüşü ve genel kültür bilgisine sahip olmak
- Güler yüzlü, iyi huylu, uyumlu, anlayışlı, sabırlı, bilgili olmak
- Liderlik yapabilmek
- Ahlaklı, güvenilir ve dürüst karakterli olmak

- Mesleki yönden yeterli bilgi sahibi olmak
- Özgüven sahibi olmak
- İşini sevmek ve işine bağlı kalmak
- İşbirliğine açık olmak
- Objektif olmak
- Peşin hükümsüz ve adil olmak
- Yeniliklere açık, esnek, aktif ve yaratıcı olmak
- Anlaşılır, akıcı ve güzel konuşabilmek
- Düzenli temiz giyimli ve görünümüyle güzel, tavırları hoş olmak.

Öğretmenlerin etik sorumlulukları incelendiğinde çocuklara, ailelere, meslektaşlarına ve topluma karşı ahlaki sorumlulukları olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin çocuklara karşı ahlaki sorumlulukları şöyledir:

- Çocuklara zarar vermemek (duygusal, fiziksel, hakaret...)
- Ayrımcılık yapmamak
- Çocukları objektif olarak değerlendirmek
- Ailelerle işbirliği yapmak, çocuğu ilgilendiren kararları bu konuyla ilgili tüm bilgilere dayanarak almak

Öğretmenlerin ailelere karşı ahlaki sorumlulukları şu şekildedir:

- Ailelere uygulanan programı anlatarak programın başarıya ulaşması için uygulanacak aile-katılım projesi hakkında bilgi vermek
- Çocukları etkileyecek önemli kararların alınmasında ailelerin katılımını sağlamak, çocuklarda görülen hastalık durumlarını ailelerine bildirmek
- Ailelerle ilgili kişisel ilişkilerini çıkarları için kullanmamak
- Aile hayatına izinsiz karışmamak

Öğretmenlerin meslektaşlarına karşı ahlaki sorumlulukları şöyledir;

- Mesleki bilgileri paylaşmak
- Takım çalışması yapmak
- Çocukları koruma için oluşturulan kural ve düzenlemelere özenle uymak ve uymayan meslektaşlarını uyarmak

Öğretmenlerin topluma karşı ahlaki sorumlulukları şu şekildedir:

- Çocukları koruyan yasa ve düzenlemeleri bilmek
- Çocukları koruyan yasa ve düzenlemeleri çiğneyen uygulamalarda yer almamak
- Program uygulamalarının dayandırıldığı bilgilerde eksiksiz olmak

Okul öncesi dönem yaşamın diğer dönemleriyle karşılaştırıldığında farklı gelişim alanlarının birbirleri ile ilişkisinin en fazla olduğu dönemdir. Bu nedenle öğretmenin okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilmesi gerekir (Özen, 2010: 200).

2.7.4.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışma Kuralları

Bir kuruma ilişkin olarak neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilmek ve doğru olanı yapmak anlamına gelen iş etiği hakkında oluşturulmaya çalışılan kurallar yaklaşık 35 yıldır yapılan deneysel ve teorik çalışmalar, etiğin meslek yaşamında giderek popüler hale geldiğini göstermektedir. Ne yazık ki okul öncesi eğitim kurumlarını, organizasyonlarda etik olmayan davranışların neler olduğu konusunda uzlaşma sağlanamadığı gibi, bugüne kadar da ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin mesleki etik davranışları konusunda yazılı bir kanuna rastlanmamıştır (Gerçel, 2008: 98). Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumlarını kapsayan Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde ve Kamu Görevlileri Etik Kurulunda yer alan çalışma kuralları açıklanacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarını kapsayan Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel

Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak hazırlanmış olan yönetmeliğin amacı; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının, kuruluş, yönetim, eğitim, görev ve işleyişi ile ilgili esasları düzenlemektir (R.G., 2006; 26547).

Ayrıca Başbakanlığa bağlı olarak Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması 2004 tarihinde kabul edilmiş ve uygulamaya konulmuştur. 2004 tarihli 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kanunun amacı, kamu görevlilerin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranışlar ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek olup Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esasları belirlenmesidir (R.G., 2004, 25472).

13 Nisan 2005 tarihinde ilan edilen Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te belirlenen etik davranış ilkeleri şunlardır:

- Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmet bilinci
- Halka hizmet bilinci
- Hizmet standartlarına uyma
- Amaç ve misyona bağlılık
- Dürüstlük ve tarafsızlık
- Saygınlık ve güven
- Nezaket ve saygı
- Yetkili makamlara bildirim
- Çıkar çatışmasında kaçınma
- Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması
- Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı

- Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı
- Savurganlıktan kaçınma
- Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan
- Mal bildiriminde bulunma

Kamu görevlileri, görevlerini yürütürken bu Yönetmelikte belirtilen etik davranış ilkelerine uymakla yükümlüdürler. Bu ilkeler, kamu görevlilerinin istihdamını düzenleyen mevzuat hükümlerinin bir parçasını oluşturur.

Ayrıca öğretmenlerin görevlerine başlamadan önce 2004 tarihli 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması hakkında Kanun'a göre kamu personeli etik sözleşmesi öğretmenlere imzalatılmaktadır (R.G., 2004,25472). Kamu görevlileri etik sözleşmesi metni aşağıda verilmiştir:

Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışla;

- Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,
- Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi,
- Dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, yaş, bedensel engelli ve cinsiyet ayrımı yapmadan, fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalara meydan vermeden tarafsızlık içerisinde hizmet gereklerine uygun davranmayı,
- Görevimi, görevle ilişkisi bulunan hiçbir gerçek veya tüzel kişiden hediye almadan, maddi ve manevi fayda veya bu nitelikte herhangi bir çıkar sağlamadan, herhangi bir özel menfaat beklentisi içinde olmadan yerine getirmeyi,

- Kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmamayı ve kullandırmamayı, bu mal ve kaynakları israf etmemeyi,
- Kişilerin dilekçe, bilgi edinme, şikâyet ve dava açma haklarına saygılı davranmayı, hizmetten yararlananlara, çalışma arkadaşlarıma ve diğer muhataplarıma karşı ilgili, nazik, ölçülü ve saygılı hareket etmeyi,
- Kamu görevlileri Etik Kurulunca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenen etik davranış ilke ve değerlerine bağlı olarak görev yapmayı ve hizmet sunmayı taahhüt ederim.

2.7.4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Etik İlkeleri

Genel ve temel çerçevede okul öncesi öğretmenlik mesleğinin etik ilkeleri aşağıda ana başlıklar altında açıklanmıştır.

2.7.4.2.1. Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı

İnsan hakları eğitiminin ulusal hukuktaki ilk dayanağı Anayasadır. Anayasanın ikinci maddesi “insan haklarına saygı” ilkesine yer vermiştir. Ayrıca Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 2/2 maddesinde “bireylerin hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmeyi amaç edinmiştir” ifadeleri yer alır. Okullarda çift yönlü bir anlayışa ve saygıya dayanan bir iletişim kurulur ise, doğal olarak örgütün havasında iyileşmeler söz konusu olabilecektir. İnsan, her şeyden önce insan olduğu için değerlidir. İnsan canlı varlıklar içinde gelişmiş olan, düşünen, akıl yürüten, iletişim kuran, gelecek için planlar yapan bir varlıktır ve bu yönleri ile saygıdeğerdir (Aydın, 2010: 78).

Saygılı olmak, bir insanı olduğu gibi görebilme yetisini ve onu özgün bireyselliği içinde fark edebilmeyi anlatır. Saygı bir insanı, bir kişi olarak olduğu gibi görmek, onun kişiliğini fark etmek demektir. Bu açılarından değerlendirildiğinde öğretmenin her şeyden önce insanın değerine ve bütünlüğüne saygı duyması gerekir Bu anlamda öncelikle öğrencinin varlığına ve bütünlüğüne saygı gösterilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin dayak, şiddet, hakaret, isim takma, belli özelliklerinden

dolayı aşağılanma gibi öğretmen davranışlarına maruz kalması etik açıdan son derece yanlıştır. Öğrenci saygı gösterilerek, saygı duymayı öğrenecektir ve bunu yapacak kişi ise öğretmendir (Froom, 1999).

Öğretmenlik etiğinde bir başka unsur da velilere karşı gösterilmesi gereken saygıdır. Eğitimin bütün yurttaşların Anayasal bir hakkı olduğu ve her türlü cinsiyet, sosyo ekonomik yapı, meslek ve düşünceden insanın çocuklarının aynı okullarda öğrenim gördüğü unutulmamalıdır. Bu nedenle öğretmenlerin bütün bu farklılıklara saygı göstererek davranması gerekir. Yapılan araştırmalar ailelerin okula gelmeme nedenlerinden birinin de öğretmenlerin saygısız tutumları olduğunu göstermektedir. Velilere başkalarının yanında çocukları ile ilgili olumsuz yorumlarda bulunmak, onları suçlamak ve azarlamak, giyim kuşam ya da konuşmalarından dolayı eleştirmek, küçük düşürmek bu tür olumsuzluklara örnek verilebilir (Aydın, 2011:8).

Öğretmenlerin etik bir yükümlülük içinde saygı göstermeleri gereken bir diğer grup da meslektaşlarıdır. Öğretmenlerin birbirlerinin yeterlik ve kişiliklerine saygı göstermeleri beklenmektedir. Bunun bir gereği olarak birbirleri hakkında sınıf içinde ya da dışında, öğrenci ya da velilerin yanında olumsuz yorumlar ve dedikodu yapmaktan kaçınılmalıdır (Aydın,2011:8).

2.7.4.2.2. Profesyonellik

Profesyonellik, öğretmenlik mesleğinin “yeterlik sahibi bir öğretmen olmak” anlamına gelmektedir. Profesyonel kavramı iki ayrı anlama gelmektedir. Bunlarda birincisi dilimizde “meslek” karşılığında kullanılmaktadır. Profesyonel kavramının ikinci anlamı ise bir kişinin işini gerekli bir şekilde ve en üst nitelikte yapması anlamına gelmektedir. Burada profesyonellik, kavramın bu ikinci anlamını içermektedir (Aydın, 2011:3).

Okul öncesi öğretmenin öncelikle sahip olması gereken profesyonel özellikler şöyle sıralanabilir (Akt: Sakin, 2007: 38):

1. Çocuk gelişimi ve eğitimi, beslenmesi ve sağlığı konularında bilgi sahibi olmak

2. Müzik, resim, drama, oyun gibi konularda bilgili ve birçok eğitim materyallerini temin edebilecek beceriye sahip olmak
3. Okul öncesi eğitim programları konusunda bilgili olmak
4. İyi bir mizah duygusuna sahip olmak
5. Çocukça davranışlardan sıkılmamak
6. Sabırlı olmak
7. Sorumluluk sahibi olmak
8. Çocukta çok küçük de olsa ilerlemeyi görebilmek
9. Yaratıcı olmak
10. Yeniliklere uyum sağlayabilmek
11. Türkçe'yi iyi ve güzel konuşmak
12. Geniş bir edebiyat ve fen bilgisine sahip olmak
13. Hoşgörülü ve esnek olmak
14. Dış görünüşe dikkat etmek (temiz, düzenli ve rahat giyimli olmak)
15. Meslektaşları ve ailelerle işbirliği yapabilmek
16. Güvenilir olmak
17. Doğru ve çabuk karar verebilmek
18. İyi bir meslek ahlakına sahip olmak
19. İyi bir rehber olmak
20. Sağlıklı, canlı, hareketli, neşeli olmak.

2.7.4.2.3. Sorumluluk ve Doğruluk

Sorumluluk, başkalarının gereksinmelerine yanıt vermeye hazır olmak anlamına gelmektedir. Sorumluluk, kişiye dışarıdan yüklenmiş olan bir görev olarak

algılanmaktadır. Sorumluluk, mesleki ve etik ölçütlere uymayı gerektirdiği kadar bu ölçütlerin yaratılmasını da gerektiren bir kavramdır (Aydın, 2010: 65). En genel anlamda sorumluluk, belirli bir görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesidir. Bu anlamda öğretmen kamu hizmeti olarak eğitimde üzerine düşen büyük sorumluluğun bilincinde olmalıdır. Eğitim- öğretim hizmeti diğer mesleklerden farklı olarak bireylerin yaşamlarını ve dolayısı ile toplumun geleceğini doğrudan etkileyen bir meslek alanıdır. Bu nedenle öğretmenler, kamu görevlileri olarak eylem ve kararlarının doğuracağı sonuçlar hakkında hesap vermek zorundadırlar. Bunun da ötesinde öğretmenler davranışlarından ve bunların topluma maliyetinden kendine ve toplum adına sorumluluk duymalıdırlar (Aydın,2011:3).

Başaran (1989), sorumluluk kavramının iki şekilde gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Bunlardan birincisi, üstlere hesap vermeyi içeren “sorumlu olma”dır. İkincisi ise bir işi yapmayı üstlenmek anlamına gelen “sorumluluk alma”dır. Bir öğretmenin standart ders programı içinde gerçekleştirdiği etkinlikler “sorumlu olma” kapsamındadır. Bunları yapmadığı takdirde hesap vermek durumundadır. Ancak “ders dışı etkinlikler yürütmek konusunda fazladan aldığı sorumluluk ikinci türdendir.

Doğruluk ise tüm yaşamın ve eylemlerin gerçekler üzerine kurulmasını gerektirir. Gerçeklerin, bireyin kendi duygu, düşünce, inanç ve yararları doğrultusunda çarpıtılması, daha sonraki eylem ve işlemlerin doğruluğunu da ortada kaldırır. Yalan, her dönemde ahlak dışı, doğruluk ise ahlaklı davranışın temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmiştir (Aydın,2010: 67).

Okul öncesi öğretmenliğini meslek olarak seçmek, kişiye birçok sorumluluklar yüklemektedir. Böyle bir meslekte çalışan kişi, başkaları ile işbirliği içinde yenilik de getirmelidir. Sorumluluk isteyen bu görev, çocuklarla öğretmen arasında kurulan sevgi dolu, eğlenceli ve heyecan verici ilişkiler ile gerçekleşebilir (Akt: Sakin:39).

2.7.4.2.4. Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması

Bir öğrencinin temel haklarından biri, sağlıklı ve güvenli bir okul-sınıf ortamında bulunmaktır. Bu nedenle öğretmenlerin en temel etik sorumluluklarından biri de sınıf ortamında düzen ve disiplini sağlayarak, öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit

edecek her türlü unsurun ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Okullarda öğrenci sağlığı ve güvenliğinin sağlanması üç açıdan önemlidir (Aydın, 2011:5).

1. Yaşam her insanın doğal hakkıdır. Öğrencilerin yaralanması ya da hastalanması, öğrencinin kendisini etkileyebileceği gibi, ona bakmak zorunda kalan ailesinin de yaşamını olumsuz etkiler.
2. Kazalar ya da hastalıklar öğrencinin eğitiminin kesintiye uğramasına ve buna bağlı olarak da çeşitli ekonomik kayıplara yol açar.
3. Okulda meydana gelebilecek kaza ve hastalıklarla ilgili önlemleri almayan kişiler yasalar önünde suçlu duruma düşeceklerdir.

Öğretmenler, öğrencilerin karşılaşılabilecekleri her türlü olumsuz durumları saptamaya ve gerektiğinde durdurmaya en yakın olan kişilerdir. Örneğin okulda şiddet, çeşitli kazalar, yangın, sel ya da başka felaketler, bulaşıcı hastalıklar, öğretmenlerin özenle dikkat etmesini gerektiren sağlık ve güvenlik alanlarıdır. Bunun dışında okuldaki temizlik ve hijyen, okul gezileri, oyun alanlarındaki tehlikeler de öğretmenlere özel bir dikkat gereği yüklemektedir. Bu anlamda öğretmenlerin, öğrencilerin sağlık ve güvenliklerini ilgilendiren konularda sorumluluk almaları meslek etiğinin de bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır (Aydın,2011:5).

İyi bir eğitim, çocukların sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayacak sağlıklı ve güvenli ortamlar sağlanması, zamanın etkili kullanılması, öğrenme engeli olan çocukların uygun destek programlarına girmesinin desteklenmesi, okul öncesi eğitimi tanıtıcı davranış ve kuralların anlaşılmasının sağlanması için öğretmenler, yöneticiler ve eğitim işine her düzeyde katkıda bulunanlar arasında işbirliği gerektirir (Haynes, 2002:246).

2.7.4.2.5. Demokrasi ve Eşitlik

Çağdaş demokratik bir toplumda demokratik bir okul toplumunun mevcudiyeti kaçınılmaz olduğundan, okul personelinin karşılaştığı sorunların birlikte çözümü için verilecek kararlara katılmaları ve kendilerini ilgilendiren konularda söz sahibi olmalarını sağlamak yönetim görev ve süreçlerinin en önemli bir yönü sayılmaktadır. Bu nedenle demokrasi eğitim süreci içinde öğretilmelidir. Öğrenilebilmesi ve bir yaşam

biçimine dönüştürülmesi için demokrasinin eğitime gereksinim vardır ve eğitim demokrasinin ön koşuludur. Öğrencilere demokrasi ve demokratik tutumların öğretilmesi için öncelikle rol modeli olan yönetici ve öğretmenlerin bu yaklaşımı benimseyerek, bir tutum haline getirmeleri gerekir (Aydın, 2010).

1982 Anayasasının “Kanun Önünde Eşitlik” başlığını taşıyan 10’uncu maddesi şöyle demektedir: Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz (T.C. Anayasası, 1982).

Eşitlik, yararların, sıkıntıların, hizmetlerin dağıtılmasında uygulanacak sınırların belirlenmesini içerir. Eşitlik kavramı, temel bireysel eşitlik, kısmi eşitlik ve blokların eşitliği açısından ele alınmaktadır. Ele alınan eşitlik kavramları aşağıda açıklanmıştır (Frederickson, 1994’den Akt:Aydın: 2010:65-66):

1. Temel bireysel eşitlik: Bir okula kaydolan bütün öğrenciler eşittir. Burada eşitliğin belirleyicisi öğrenci olmaktır. Öğretmen sınıfındaki bütün öğrencilere eşit davranmalıdır.

2. Kısmi eşitlik: Farklı gruplara eşitlik sağlanması için farklı davranılmasını içerir. Bu tür eşitlik anlayışının varsayımı, gruplar arasında eşitlik sağlanabilmesinin, ancak gruplar arasında farklı uygulamalar ve düzenlemeler yapılmasına bağlı olduğudur. Buna göre sınıftaki bütün öğrenciler eşittir ancak eğer sınıfta engelli bir öğrenci varsa ona farklı davranarak onu diğer öğrencilerle eşit hale getirilebilir. Bu tür eşitlik yaklaşımı “sistemik eşitsizlik” olarak da adlandırılır.

3. Blokların eşitliği: Toplumda doğal olarak ortaya çıkmış bloklar vardır. Örneğin; kadın-erkek, yaşlı-genç gibi. Bloklar arası eşitlik sağlanması için dezavantajlı blok için diğerinden eşitlik istenir. Örneğin kız ve erkek öğrenciler arasında eşitliği sağlamak için yapılan düzenlemeler buna örnek verilebilir.

Günlük uygulamalara bakıldığında öğrencilerin pek çok eşitsizliğe maruz kaldığı görülmektedir. Örneğin bazı öğretmenlerin başarılı öğrencilerle daha çok ilgilenip, onlara daha çok zaman ayırdıkları, oysa başarısı daha düşük öğrencilerin bu durumda daha da başarısız oldukları bir gerçektir. Öğrencilerin velilerinin meslekleri de bir başka eşitsizlik davranış nedenidir. Üst sosyo-ekonomik düzeyden ve öğretmenlere katkı sağlayacak (doktor, avukat, esnaf, politikacı vb) mesleklere sahip velilerin

öğrencilerine, bazı öğretmenlerin daha yakın ve ilgili davranabildikleri görülmektedir(Aydın,2011:4).

Demokrasi ve eşitlik ilkesinde, öğretmenler öğrencilerinin öğrenme veya gelişim sorunlarıyla karşılaştıklarında öğrencilerine kişisel destek vermelidir. Toplumun bireyleriyle iletişim kurarken statülerine göre davranması, çocukları korumak için oluşturulan kural ve düzenlemelerin meslektaşları tarafından ihlal edildiğinde öncelikli olarak okul yönetimine haber vermesi, çocuklarla etkili bir şekilde çalışmayı engelleyen ailelerle işbirliği yapması gerekmektedir (Sakin, 2007: 41).

2.7.4.2.6. Adalet ve Ahlak

Öznel anlamda adalet, herkesin hakkını tanıma konusunda değişmez ve kesin istektir. Nesnel anlamda adalet, karşı çıkarlar arasında hakka (hukuka) uygun bir denkliliktir. Genel olarak adalet, eşitlere eşit davranmayı içerir. Kurum açısından adalet, personele, kuruma katkıları oranında haklarını; kurallara aykırı davranışları oranında ceza verilmesidir.

Öğretmen, her türlü eyleminde adil olmak ve öğrenciler arasındaki ilişkilerde de adaleti sağlamak zorundadır. Öğrencilere söz hakkının adil olarak paylaştırılmasından başlayıp, sınıf içi ve dışı etkinliklere katılıma kadar uzayan her türlü etkinlikte adaletin sağlanması son derece önemlidir. Adalet kavramının günlük yaşama geçirilmesinde altı belirleyici bulunmaktadır (Aydın 2001'den Akt: Aydın:2011:3). Buna göre adalet:

1. Eşit paylaşım,
2. Bireyin gereksinimlerine,
3. Bireylerin çabalarına,
4. Bireylerin katılımlarına,
5. Bireylerin hak ettiklerine,
6. Bireysel koşulların serbest rekabet koşulları ile olan ilişkisine göre paylaştırılması

gereken bir kavram olarak ele alınmaktadır.

Öğretmenin adaletli davranışından söz ettiğimizde, hakların ve ödevlerin öğrenciler arasında eşit paylaşılması, öğrencinin çabalarına orantılı paylaşım, öğrencilerin katılımlarına orantılı paylaşım, öğrencilerin hak etme düzeylerine göre paylaşım ve öğrencilerin bireysel koşullarını dikkate alarak bir paylaşım gitmesi söz konusu olmalıdır. Diğer yandan öğretmen adaletin işlenmesi için öğrencileri bu konularda teşvik edici bir rol de üstlenebilir. Öğretmen sınıf içindeki öğrenme fırsat ve olanaklarından öğrencilere adil yararlanma hakkı tanınmalıdır. Bunun anlamı öğrencilerin gereksinimlerine uygun öğrenme fırsat ve olanakları yaratmasıdır. Bütün öğrencilerin aynı hız ve yöntemlerle öğrenmedikleri bilinen bir gerçektir. O halde adil bir öğretmen farklı öğrenme yöntemlerini bir arada kullanarak fırsat ve olanakları çeşitlendirmelidir. Okul öncesi öğretmeni çocukların problemlerini anlamak için onlarla empati kurmalı ve bunları yaparken de ahlaklı ve adaletli davranmalıdır. Öğretmen ancak bu şekilde davrandığında çocukların ahlak ve adalet duygusunu geliştirebilir(Aydın,2011:4).

2.7.4.2.7. Dürüstlük ve Yardımseverlik

Dürüstlük, doğrucu, içten, açık sözlü, candan olmak, çalmamak, yalan söylememek, kötülük etmemek veya kötü hareketlerde bulunmamak olarak tanımlanmaktadır. Etik davranış, başkaları ile ilişkilerde dürüst olmayı ve içtenliği gerektirir (Kirel,2000: 56). Genel olarak dürüstlük, gerçeği sözlerimize uydurmak, yani sözümüze bağlı kalmak ve beklentileri gerçekleştirmektir. Öğretmenler bütün çalışmalarında tarafsız biçimde gerçeklerin peşinde gitmelidir. Bazı işlerin kolaylaştırılması amacıyla dürüstlükten ödün verilemez.

Okul öncesi öğretmenleri eğitim sürecinin her aşamasında dürüstlük sergilemelidirler. Meslektaşları ile kurdukları ilişkiler ve kurum dışındaki temasları samimi ve hakkaniyetli olmalıdır. Böylelikle öğretmenlerin hem kendileri hem de meslektaşları tarafından yürüttükleri çalışmalar ve faaliyetlerde bir güven ortamı yaratır. Eğitim ortamlarında öğretmenlerin göstermiş olduğu işbirliği ve yardımseverlik meslektaşları arasında dürüst ilişkilerin temelini oluşturur (Sakin, 2007: 43).

2.8. İlgili Araştırmalar

Bu alt başlık altında, literatür taramasında dolaylı olsa da ilişkisi kurulabilen bazı araştırmalar kısaca açıklanmaya çalışılmıştır.

Aydın'ın (1997), “Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışması araştırma ile ilgili birçok konuda yol gösteren bir çalışma olmuştur. Araştırma, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 66 resmi genel lisenin müdürleri ve öğretmenleri ile bu okullarda denetim yapan bakanlık müfettişlerinden oluşan 459 kişiye anket uygulanmıştır. Eğitim yöneticilerinin, hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarında yer alan 79 etik ilkeye ne derece uygun davrandıkları araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; bakanlık müfettişleri, lise müdürleri ve öğretmenler arasında adalet, dürüstlük, saygı boyutlarında belirgin farklar gözlenmezken hoşgörü, sorumluluk, demokrasi boyutlarında farklılıklar gözlenmiştir.

Aksoy (1998), “Eğitim Denetiminde Etik Boyut” adlı çalışmasında ilköğretim okullarında görev yapan 150 öğretmene, öğretmenlerin etik ya da etik dışı bulduğu davranışları ortaya koyan 24 maddelik bir ölçek uygulanarak eğitim denetiminin süreci analiz edilmiştir. Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada önce etik, meslek etiği, etiğe uygun davranışlar, çağdaş eğitim denetiminde uyulması gereken etik ilkeler sıralanmıştır.

Sağnak (1999) “İlköğretim Okullarında Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin Örgütsel Etik İklim Türlerine İlişkin Algı ve Doyum Düzeyleri” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya Bolu ilinde merkez ilköğretim okullarında görev yapan 50 yönetici ve 350 öğretmen katılmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin insanları önemseme, yasa ve ilkeler, kurallar, araç ve bağımsızlıktan oluşan etik iklim türlerine ilişkin algılarını ve doyum düzeylerini saptamak amacıyla Viktor ve Cullen'in geliştirmiş oldukları anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yönetici ve öğretmenlerin insanları önemseme, yasa ve ilkeler, kurallar etik iklim türlerine ilişkin algılarının, araç ve bağımsızlık etik iklim türlerine ilişkin algılarından daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Gözütok (1999) “ Öğretmenlerin Etik Davranışları” konulu bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın amacı, öğretmenlerin etik davranışlarını saptamak ve öğretmenler arasında bu davranışların gösterilme sıklığını belirlemektir. Araştırma

farklı gruplardan oluşan 545 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, öğretmenlik meslek etiği kapsamında düşünülen, öğretmenlerin benimseyerek ve geliştirerek uyum sağlamaları gereken davranışları “hiç etik değil” ya da “temelde etik değil” bulmalarına rağmen bu davranışlar “asla gösterilmez” dememişlerdir. Bu davranışları “nadiren gösterilen” ve “bazen gösterilen” davranışlar olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Klinker (2000) tarafından Iowa State University’de okul müdürlerinin etik davranışlarını belirlemeye yönelik doktora çalışması yapılmıştır. Araştırmanın amacı okul müdürlerinin etik sorunlarla karşılaştıklarında nasıl karar verdiklerinin belirlenmesidir. Araştırmada James Rest (1994) tarafından geliştirilen “Dörtlü Ahlaki Davranış Modeli” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda müdürlerin büyük çoğunluğunun verilen örnek olaylarda etik davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Cinsiyet, kıdem, etik eğitim almış olmak gibi etkenlerin hiçbiri müdürlerin doğru kararı seçmesini etkilememiştir.

Kıranlı (2002), “Orta Öğretim Okul Yöneticilerinin Etik İlkeleri Uygulama ve Etik İkilemleri Çözümleme Yeterliliği” konulu bir çalışma yapmıştır. Araştırmada ortaöğretim okul yöneticilerinin etik ilkeleri uygulama ve etik ilkeleri çözümleme yeterliliği incelenmiştir. Araştırmaya 17 genel lise ve 10 meslek teknik lisesi yöneticisi katılmıştır. Yapılan araştırmada, tek bir etik yaklaşımının ya da ilkenin etik ikilemlerin çözümünde yeterli olmadığı, bireysel ve toplumsal etik ilkelerin çatıştığı durumlarda, kişisel ilkeler doğrultusunda karar verildiği saptanmıştır.

Ergüç (2002) tarafından ilköğretim müfredat laboratuvar okulu müdürlerinin mesleki etik ilkelere ilişkin davranışları adlı çalışmasında, Aydın’ın 1997 yılında geliştirmiş olduğu “Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları” anketi uygulanmıştır. Bu çalışmada ilköğretim okul müdürlerinin genelde etik ilkelere uygun davrandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Garcia (2003), etik liderlik ile ilgili etkinlikleri kapsayan bir programla okul yöneticilerinin etik liderlik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Devlet okullarındaki yöneticiler, etik liderlik becerilerini geliştirmek için 210 yönetici 6 ay eğitim görmüştür. Bu süreçte ve süreç sonunda yöneticilerin güven artırıcı davranışlar sergilemeyle başladığı, inançlarında artış gösterdiği ve daha fazla etik değerlere bağlı davrandığı tespit edilmiştir.

Kahraman (2003) tarafından ilköğretim müfettişlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu etik ilkelere ilköğretim müfettişlerinin uyma düzeylerine ilişkin olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmaya 286 ilköğretim müfettişi, 70 okul yöneticisi ve 433 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; yönetici ve öğretmenler, müfettişlerin belirlenen etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin davranış ve rol boyutunda mesleki etik ilkeleri gözleme düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Özbek (2003) “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Uyma Düzeyleri” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı resmi lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini saptamaktır. Araştırmaya 465 beden eğitimi öğretmeni ve 398 lise müdürü katılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri “ ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere, beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticileri ile beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri okul yöneticilerinin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kınay (2005) tarafından ilköğretim okulu yöneticilerinin etik ilkelere bağlılık düzeyleri öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; öğretmenler, okul müdürlerinin adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarındaki etik ilkelere genellikle; hoşgörü boyutundaki etik ilkelere ise bazen uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Clark (2005) tarafından Amerika Birleşik Devletleri’nin Illionis eyaletindeki okul müdürlerinin etik değerlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın amacı müdürlerin mesleki etik davranışlarının kaynağını belirlemektir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 150 okul müdürü katılmıştır. Araştırma sonucunda Illionis eyaletinde görev yapan müdürler çoğunlukla etik tarzda davranmaktadırlar ve etik standartlara uygun hareket etmektedirler.

High (2005) tarafından eğitim liderliğinde etik ilkelerin önemi hakkında yeni bilgiler geliştirmek amacıyla California’da yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda eğitim liderleri için etik ilkeler öncelik sırasına göre düzenlenmiştir. Eleştirel düşünme eğitim liderliğindeki en önemli etik ilke olarak belirlenmiştir.

Küçükkaraduman (2006) tarafından ilköğretim okul müdürlerinin okuldaki işlerinde ve davranışlarında hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı gibi etik davranış ilkelerine ne derecede uygun davrandıklarının ilköğretim sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlenmesi amacıyla 79 soruluk anket uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre, ilköğretim okul müdürlerinin gerçekleştirdikleri en yüksek düzeyde etik davranış ilkesi “saygı” , en düşük düzeyde gerçekleştirdikleri etik davranış ilkesi ise “hoşgörü” olmuştur.

Örenel (2005) “Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının İlköğretim ve Orta Öğretim Öğrencilerinin Algılarıyla Değerlendirilmesi” konulu bir araştırma yapmıştır. Yapılan bu araştırma sonuçları öğrencilerin öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun mesleki etik ilkelere uygun davranışlar sergilediklerini ve düşündüklerini ortaya koymuştur.

Kurtulan (2007) “Özel Eğitim Öğretmenlerinin Etik Değerler Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya İstanbul ilindeki sekiz özel eğitim okulundaki 132 öğretmen katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; genç öğretmenlerin mesleki yaşantılarına eleştirel baktıkları, fakat olumsuzlukları düzeltmede yeterli çabayı göstermedikleri, mesleki anlamda kendilerini tam olarak tanıyamadıkları saptanmıştır.

Dayanç (2007) “ Sınıf Öğretmenliği Aday Öğretmenlerinin Mesleki Etik Konusundaki Görüşleri ve Mesleki Etik İkilemleri Çözümleme Biçimleri” adlı çalışmada, Abant İzzet Baysal Üniversitesi’ne bağlı bulunan Eğitim fakültesi 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 228 öğrenciye “Öğretmenlerin Etik Davranışları” anketi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin mesleki etik düşünme düzeyleri ve cinsiyetleri arasında ve öğrencilerin etik ikilemlere verdiği cevaplar ile cinsiyet dağılımları arasında uyumlu bir ilişki saptanmıştır.

Erdoğan’ın (2007) yaptığı “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Davranışları” adlı çalışmada, araştırmanın genel amacı resmi ilköğretim okulu müdürlerinin etik

ilkelere ne derecede uygun davrandıklarının belirlenmesidir. Araştırmaya İstanbul ili Avrupa yakasındaki 19 ilçeden random yoluyla 31 okulda görev yapan 559 öğretmen ve Avrupa yakasında görev yapan 106 ilköğretim müfettişi ve 31 müdür olmak üzere toplamda 696 kişi katılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, okul müdürlerinin en çok saygı boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtmektedirler. Müfettişler, okul müdürlerinin en çok saygı boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtirken, en az dürüstlük boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını algılamışlardır.

Sakin (2007) “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri ile Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmada amaç, okul öncesi öğretmenlerinin etik davranışlar hakkındaki görüşlerini, ahlaki yargı düzeylerini ve öğretmenlik tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirleyerek bu olgular arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığını incelemektir. Araştırmaya İstanbul ilinin 10 ilçesinde görev yapan 464 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Ahlaki Yargı Düzeyi ile Öğretmenlik Tutumları okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlarını yordamaktadır. Yani okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlar hakkındaki algılarına öğretmenlik tutumları ve ahlaki yargı düzeyleri etki etmektedir.

Gültekin (2008), “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışı Gösterme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, Yılmaz (2005)’ın geliştirmiş olduğu Etik Liderlik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın amacı, öğretmen algılarına göre ilköğretim okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarını gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmaya ilköğretim okullarında görev yapan 460 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre ilköğretim okulu yöneticilerinin etik liderliğin iletişimsel etik, örgütsel karar vermede etik, davranışsal etik boyutundaki davranışlarını iyi düzeyde göstermektedirler. İklimsel etik boyutunda ise yeterli düzeyde göstermektedirler. Öğretmenlerin görüşlerine göre ilköğretim okulu müdürlerinin etik liderliğin alt boyutu olan “İklimsel Etik”, “Örgütsel Karar Vermede Etik”, “Davranışsal Etik” alt boyutunda önlisans mezunu olan öğretmenler ile lisans mezunu öğretmenler arasında; önlisans mezunu öğretmenler ile yüksek lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Selimoğlu (2008) tarafından “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Bakış Açısı ile Okul Yöneticisinin Etik İlkelerine Uyuma Düzeyi” konulu bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın amacı, meslek lisesi okul müdürlerinin okuldaki işlerinde ve davranışlarında hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı gibi etik davranışlar ilkelerine ne ölçüde uygun davrandıklarının meslek dersi öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlenmesidir. Araştırma Bursa ili Osmangazi, Nilüfer, Yıldırım Merkez ilçelerindeki 11 endüstri meslek lisesinde çalışan 338 meslek dersi öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, meslek lisesi müdürlerinin etik ilkelere uyma düzeyleri; öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki kıdemlerine farklılık göstermemektedir, fakat görev yapmakta oldukları okuldaki çalışma sürelerine göre farklılık vardır.

Obuz (2009)’un “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri” adlı çalışması ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet, sınıf, ailenin yaşadığı yer ve bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini saptamak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına oranla daha etik davranma eğiliminde oldukları; görevle ilgili sorumluluklarda babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının daha etik davranma eğiliminde oldukları; ailesi şehir merkezinde yaşayan öğretmen adaylarının öğrencilerle ilişkilerde ailesi köyde ya da ilçe merkezinde yaşayan öğretmen adaylarına göre daha etik davranışlar gösterme eğiliminde oldukları saptanmıştır.

Turgut (2010) “Devlet İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Mesleki Etik Sorununa Karşı Meslek Örgütlerinin Yaklaşımı” adlı çalışmada, devlet ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mesleki etik sorununa karşı meslek örgütlerinin yaklaşımı görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın amacı, devlet ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerde görülen etik dışı davranışlara karşı eğitim alanında örgütlü sendika ve derneklerin yaklaşımlarının incelenmesidir. Araştırma sonucunda öğretmenlerde görülen etik dışı davranışlar, derse zamanında girmemek, sık sık mazeret ve hastalık izni almak, derse hazırlıksız girmek, öğrencisi ile ekonomik çıkar ilişkisine girmek, sosyo-ekonomik düzeye ve kimliklere göre öğrencilere karşı ayrımcı uygulamalarda bulunmak, baskı-şiddet, cinsel istismar, pahalı hediye kabul etmek, öğretmenler arasındaki rekabet, ast-üst ilişkisini dengeleyememek elde edilen bulgulardır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; modeli, evreni, örneklem, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmış ve araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1995: 77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Adıyaman il merkezinde bulunan resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 230 öğretmen oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemine, Adıyaman il merkezinde yer alan resmi anasınıfı ve anaokullarında 2011- 2012 eğitim- öğretim yılında görev yapan toplam 194 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Sakin'in (2007) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Etik Davranışlarının incelenmesi için geliştirmiş olduğu ölçek kullanılmıştır. Söz konusu ölçek iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda kişisel

bilgiler ikinci kısımda ise okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlarını ölçmeye yönelik 63 adet tutum ifade bulunmaktadır.

3.3.1.1. Öğretmen Kişisel Bilgi Formu

Bu formda örneklemin çeşitli demografik özelliklerine ilişkin tanıtıcı kimlik bilgileri sorulmuştur. Örnekleme ait demografik özellikleri (öğretmenin yaşı, medeni durumu, öğrenim durumu, çalıştığı okulun türü, meslekteki hizmet süresi, çocuğu olup olmaması, babaların öğrenim durumu, annelerin öğrenim durumu, ailesinin ekonomik durumu, kardeş sayısı) belirlemek amacıyla hazırlanmış bir formdur.

3.3.1.2. Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki algılarını ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış olan Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ), okul öncesi öğretmenleriyle yapılan görüşmeler ile etikle ilgili ampirik ve niteliksel araştırmaların sonuçları taranarak Sakin (2007) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçeğin geliştirilmesinde, kuramsal dayanak olarak Kant'ın Deontolojik etiği ve Utilitarist etik (Yararcı etik) psikolojik kuramlardan da Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı temel alınmıştır.

Okul öncesi öğretmenin etik davranışları ölçeğinde 63 soru 6'lı likert ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte belirtilen okul öncesi öğretmenlerin etik kurallara uygun davranışları ne sıklıkta benimsediklerini belirlemeye yönelik düzenlenen 6'lı likert ölçeğinin yanıtları: 'Hiç Katılmıyorum', 'Çoğunlukla Katılmıyorum', 'Biraz Katılmıyorum', 'Biraz Katılıyorum', 'Çoğunlukla Katılıyorum', 'Tamamen Katılıyorum' şeklindedir.

Sakin (2007) "Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri ile Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi" çalışmasında Okul Öncesi Öğretmenin Mesleki Etik Davranışlar Ölçeğinin, okul öncesi öğretmenlere uygulanabilirliğine ilişkin bazı teknik özellikleri saptamıştır. Geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılması için ölçek 245 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Uygulama sonucunda özellikle yapı geçerliğini sınamak üzere faktör analizi yapılmış ve ölçeğin tek mi yoksa çok boyutlu mu olacağı saptanmıştır. Yinelenen analizler

sonucunda ölçekte yer alan maddelerin yedi faktörde toplandığı gözlenmiştir. Güvenirliği belirlemek amacıyla, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)'nin bütününe iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alpha .894 olarak bulunmuştur.

Bu araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara göre; ölçeğin güvenirlik katsayılarının uygunluğu ve faktör yapısının özelliği nedeniyle, okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlarını değerlendirmek amacıyla kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

63 addelik ölçeğin yedi alt boyutu ve maddeleri şöyledir:

Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı (1, 2,3,4, 5,6, 7,8, 9,10,11)

Profesyonellik (12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23)

Sorumluluk ve Doğruluk (24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 63)

Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması (27, 38, 39, 40, 41, 42)

Demokrasi ve Eşitlik (44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53)

Adalet ve Ahlak (54, 55, 56, 57, 58, 59, 60)

Dürüstlük ve Yardımseverlik (43, 61, 62)

Ölçeğin bazı maddeleri kontrol maddesi olarak tersine çevrilerek kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 22 madde olumsuz madde niteliğindedir (4, 6, 8, 11, 19, 33, 36, 37, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 59, 60)

3.3.1.3. Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi

Tablo 1

KMO ve Bartlett's Sphericity Testi Sonuçları

KMO		,787
Bartlett's	X ²	5570,61
Sphericity Testi	df	1953
	P	,000

Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) değeri (0,787) yüksek çıkmıştır. Bartlett''s Sphericity testi sonucu ise 5570,61 ($p<.01$) olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür.

3.3.2.Uygulama

Araştırma için önce gerekli yasal izinler alınmıştır. Örneklem belirlendikten sonra, belirlenen ilköğretim ve anaokullarına gidilerek kurum yöneticileriyle araştırma konusunda konuşulmuş ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır. “Kişisel Bilgi Formu ve Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)” ilköğretime bağlı anasınıfı ve anaokullarında eğitim veren öğretmenlere uygulanmıştır.

Anketler bizzat araştırmacı tarafından 2011–2012 öğretim yılı Ocak ve Şubat ayları içerisinde dağıtılıp toplanmıştır. Anketler ile ilgili bilgilendirme katılanlara araştırmacı tarafından yapılmış ve çalışma hakkında bilgiler verilerek araştırmanın amacı açıklanmıştır. Anketlerin öğretmenler tarafından hatasız ve içtenlikle doldurması için gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Gönüllülük esasına dayalı katılım sağlanan anketlere ad-soyad gibi özel bilgiler yazılmadan cevaplanması istenmiştir.

Araştırma kapsamında toplam 230 anketin uygulanması yapılmış ve geri dönen ölçeklerden sadece 194 tanesinin eksiksiz ve doğru doldurulduğu tespit edilmiştir. Bu 194 kişinin doldurmuş olduğu ölçekler bilgisayarda istatistik işlemlerin yapılabilmesi için düzenlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları yardımıyla elde edilen veriler araştırmanın amacı doğrultusunda istatistiki işlemlere tabi tutulmuştur. Araştırmada verilerin analizi ve çözümleri için SPSS 15.0 for Windows paket program kullanılmıştır. Alt problemlerin analizinde yaş, medeni durum, kurum türü değişkenleri açısından anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Büyüköztürk (2004), iki ilişkisiz değişken arasında anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla t –testi kullanıldığını, iki ya da daha çok ilişkisiz değişken arasında anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans

analizi yapıldığını belirtmektedir. Bulguların yorumunda değerlerin 0.05 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlı olmasına bakılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemler doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlar hakkındaki görüşleri ve demografik özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerin Kişisel Bilgiler Formunun Frekans ve Yüzde Değerlerine Ait Bulgular

Bu bölümde Öğretmen Kişisel Bilgi Formu'nda yer alan sorular doğrultusunda örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaş, medeni durum, öğrenim durumu, lisansüstü eğitim düzeyi, çalıştığı okul türü, toplam hizmet süresi, çocuk sahibi olma durumu, babanın öğrenim durumu, annenin ekonomik durumu, ailenin ekonomik durumu, kardeş sayısı ile ilgili bulgular frekans ve yüzde cinsinden belirtilmiş ve tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 2

Yaş Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Yaş	f	%
21 -30 yaş	104	53,6
31- 40 yaş	90	46,4
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken yaş değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, geniş bir zaman dilimine sahip iki yeni kategorinin (21–30 yaş ve 31–40 yaş) elde edilmesini sağlamıştır

Tablo 2’ e bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun 21–30 yaş arasında yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası % 53,6 ile bu aralıktadır. % 46,4 ile 31–40 yaş en düşük grubu oluşturmaktadır. Buna göre grubun çoğunluğunu 21–30 yaş grubundaki öğretmenler oluştururken en az grup 31- 40 yaş grubundaki öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 3

Öğretmenlerin Medeni Durumları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Medeni Durumları	f	%
Bekâr	63	32,5
Evli	131	67,5
TOPLAM	194	100,0

Tablo 3’ e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 32,5’ i bekâr, % 67,5’ i ise evlidir. Buna göre grubun çoğunluğu evli öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 4

Öğretmenlerin Mezun Olunan Kurum Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Mezun Olunan Kurum	f	%
Dört Yıllık OÖE Öğretmenliği	156	80,4
Dört Yıllık ÇGB	17	8,8
Diğer	21	10,8
TOPLAM	194	100,0

Tablo 4'e göre en düşük grubu araştırmaya katılan öğretmenlerin % 8,8 ile dört yıllık çocuk gelişimi bölümünden mezun olanlar ve % 80,4 ile dört yıllık okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümünden mezun olanlar en yüksek grubu oluşturmaktadır.

Tablo 5

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Görme Durumu Değişkenine Göre Yüzde Ve Frekans Dağılımları

Lisansüstü Eğitim Görme Durumu	f	%
Hayır, Yapmadım	193	99,5
Evet, Yaptım	1	0,5
TOPLAM	194	100,0

Tablo 5'te öğretmenlerin lisansüstü eğitim görme durumu değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 99,5'i yüksek lisans yapmadığını belirtirken, % 0,5'i ise yüksek lisans yaptığını belirtmektedir. Buna göre grubun çoğunluğu yüksek lisans yapmayan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 6

Öğretmenlerin Çalışılan Kurum Türü Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Çalışılan Kurum Türü	f	%
İlköğretim Anasınıfı	121	62,4
Resmi Bağımsız Anaokulu	73	37,6
TOPLAM	194	100,0

Tablo 6'da öğretmenlerin çalışılan kurum türü değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 62,4'ü ilköğretim

anasınıfında çalıştıklarını belirtirken, % 37,6'sı resmi bağımsız anaokulunda çalıştıklarını belirtmektedir. Buna göre grubun çoğunluğu ilköğretim anasınıflarında çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 7

Öğretmenlerin Hizmet Süresi Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Hizmet Süresi	f	%
1 Yıl ya da Daha Az	23	11,9
2- 5 Yıl	97	50,0
6 – 10 Yıl	38	19,6
11 Yıl ve Üstü	36	18,6
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken kıdem değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, geniş bir zaman dilimine sahip dört yeni kategorinin (1 yıl ya da 1 yıldan da az, 2–5 yıl, 6–10 yıl ve 11 yıl ve üstü) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 7’de öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 11,9’u 1 yıl ya da daha az, % 50,0’si 2- 5 yıl arasında, % 19,6’sı 6- 10 yıl arasında, % 18,6’sı 11 yıl ve üstünde hizmet yaptıklarını belirtmişlerdir. Buna göre grubun çoğunluğu hizmet süresi 2- 5 yıl arasında olan öğretmenlerden oluşurken, en az grubu hizmet süresi 1 yıl ya da daha az olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 8**Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları**

Çocuk Sayısı	f	%
Hiç Yok	88	45,4
1 Çocuk	48	24,7
2 Çocuk ve Daha Fazla	58	29,9
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken çocuk sayısı değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, üç yeni kategorinin (hiç yok, 1 çocuk, 2 çocuk ve daha fazla) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 8’de öğretmenlerin sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 45,4’ü hiç çocuğunun olmadığını belirtirken, % 24,7’si bir çocuğu, % 29,9’u ise iki çocuk ve üzeri çocuğu olduğunu belirtmektedir. Buna göre grubun çoğunluğunu hiç çocuğu olmayan öğretmenler oluştururken, en az grup bir çocuğa sahip olan öğretmenler oluşmaktadır.

Tablo 9**Öğretmenlerin Babalarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları**

Babalarının Öğrenim Durumu	f	%
Okuryazar	12	6,2
İlkokul Mezunu	70	36,1
Ortaokul Mezunu	42	21,6
Lise Mezunu	46	23,7
Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	12,4
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken babanın öğrenim durumu değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, beş yeni kategorinin (okuryazar, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve yüksekokul/ üniversite mezunu) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 9’da öğretmenlerin babalarının öğrenim durumu değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin babalarının % 6,2’si okuryazar iken, % 36,1’i ilkokul mezunu, % 21,6’sı ortaokul mezunu, % 23,7’si lise mezunu, % 12,4’ü ise yüksekokul/üniversite mezunudur. Buna göre grubun çoğunluğu babası ilkokul mezunu olan öğretmenlerden oluşurken en az grubu babası okuryazar olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 10

Öğretmenlerinin Annelerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Annelerinin Öğrenim Durumu	f	%
Okuryazar Değil	47	24,2
Okuryazar	42	21,6
İlkokul Mezunu	75	38,7
Ortaokul Mezunu	30	15,5
TOPLAM	194	100,0

Tablo 10’da öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumu değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin annelerinin % 24,2’si okuryazar değilken, % 21,6’sı okuryazar, % 38,7’si ilkokul mezunu, % 15,5’i ortaokul mezunudur. Buna göre grubun çoğunluğu annesi ilkokul mezunu olan öğretmenlerden oluşurken en az grubu annesi ortaokul mezunu olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 11

Öğretmenlerin Ekonomik Durumlarını Nasıl Değerlendirdikleri Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Ekonomik Durumlarını Nasıl Değerlendirdikleri	f	%
Zengin	13	6,7
Orta Halli	172	88,7
Yoksul	9	4,6
TOPLAM	194	100,0

Tablo 11’da öğretmenlerin ekonomik durumlarını nasıl değerlendirdikleri değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 6,7’si ekonomik durumlarını zengin olarak değerlendirirken, % 88,7’si orta halli, % 4,6’sı ise yoksul olarak değerlendirmektedir. Buna göre grubun çoğunluğunu ekonomik durumlarını orta halli olarak değerlendiren öğretmenler oluştururken, en az grubu ise ekonomik durumunu yoksul olarak değerlendiren öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 12

Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kardeş Sayısı	f	%
Yok	3	1,5
1–2 Kardeş	32	16,5
3 Kardeş	40	20,6
4 Kardeş ve Üzeri	119	61,3
TOPLAM	194	100,0

Bazı kardeş sayısı gruplarında birey sayısı az olduğundan dolayı bu gruplar en yakın kardeş sayısı gruplarıyla birleştirilmiştir. Buna göre 1 kardeş ve 2 kardeş birleştirilerek 1- 2 kardeş bir grup elde edilmiştir.

Tablo 12’de öğretmenlerin kardeş sayısı değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 1,5’i kardeşinin olmadığını belirtirken, % 16,5’i 1–2 kardeşi olduğunu, % 20,6’sı üç kardeşi olduğunu, % 61,3’ü dört kardeş ve üzeri kardeşi olduğunu belirtmektedir. Buna göre grubun çoğunluğunu dört kardeş ve üzeri kardeşi olan öğretmenler oluştururken, en az grubu kardeşi olmayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 13

Öğretmenlerin Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerinin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerinin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları	f	%
Demokratik	59	30,4
Otoriter	31	16,0
Hoşgörülü	88	45,4
Tutarsız	16	8,2
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken öğretmenlerin çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, dört yeni kategorinin (demokratik, otoriter, hoşgörülü ve tutarsız) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 13’te öğretmenlerin çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 30,4’ü çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin

kendilerine karşı olan tutumunu demokratik olarak algılarken, % 16'sı otoriter, % 45,4'ü hoşgörülü, % 8,2'si tutarsız olarak algılamaktadır. Buna göre grubun çoğunluğunu ailelerinin çocukluk ve gençlik yıllarında kendilerine karşı olan tutumunu hoşgörülü olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ailelerinin çocukluk ve gençlik yıllarında kendilerine karşı olan tutumunu tutarsız olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 14

Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları	f	%
Demokratik	44	22,7
Otoriter	46	23,7
Hoşgörülü	72	37,1
İlgisiz	32	16,5
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken öğretmenlerin ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, dört yeni kategorinin (demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ilgisiz) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 14'te öğretmenlerin ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 22,7'si ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumlarını demokratik olarak cevaplarırken, % 23,7'si otoriter, % 37,1'i hoşgörülü, % 16,5'i ilgisiz olarak cevap vermişlerdir. Buna göre grubun çoğunluğunu ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu hoşgörülü olarak cevaplayan öğretmenler oluştururken, en az grubu

ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu ilgisiz olarak cevaplayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 15

Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları	f	%
Demokratik	55	28,4
Otoriter	46	23,7
Hoşgörülü	55	28,4
İlgisiz	38	19,6
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, dört yeni kategorinin (demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ilgisiz) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 15'te öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 28,4'ü ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumlarını demokratik olarak algılamakta, % 23,7'si otoriter, % 28,4'ü hoşgörülü, % 19,6'sı ilgisiz olarak algılamaktadır. Buna göre grubun çoğunluğunu ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu demokratik ve hoşgörülü olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 16

Öğretmenlerin Lise Yıllarında Bu kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Lise Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları	f	%
Demokratik	76	39,2
Otoriter	29	14,9
Hoşgörülü	60	30,9
İlgisiz	29	14,9
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken öğretmenlerin lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, dört yeni kategorinin (demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ilgisiz) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 16’da öğretmenlerin lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 39,2’si lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumlarını demokratik olarak algılarken, % 14,9’u otoriter, % 30,9’u hoşgörülü, % 14,9’u ilgisiz olarak algılamaktadır. Buna göre grubun çoğunluğunu lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu demokratik olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ise hem otoriter hem de ilgisiz olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 17

Öğretmenlerin Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları	f	%
Demokratik	95	49,0
Otoriter	11	5,7
Hoşgörülü	53	27,3
İlgisiz	35	18,0
TOPLAM	194	100,0

Araştırmada veri toplarken öğretmenlerin yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkeni daha fazla kategori belirlenmiş olmasına rağmen, analiz sırasında her bir kategoriye sayısal yığılmalar incelenip birleştirme yoluna gidilmiştir. Yapılan yeni kategorileştirme, dört yeni kategorinin (demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ilgisiz) elde edilmesini sağlamıştır.

Tablo 17’de öğretmenlerin yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 49’u yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumlarını demokratik olarak algılarken, %% 5,7’si otoriter, % 27,3’ü hoşgörülü, %18’i ise ilgisiz olarak algılamaktadır. Buna göre grubun çoğunluğunu yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu demokratik olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ise yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu otoriter olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

4.2. Araştırma Soruları ve Analizleri

Bu bölümde, çalışmanın yapıldığı grup ve kullanılan ölçeklerin verilerinin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir.

Tablo 18

Okul Öncesi Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Yaş Grupları	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	21-30 Yaş	104	56,60	5,53	0,33	0,74
	31-40 Yaş	90	56,34	5,06		
Profesyonellik	21-30 Yaş	104	64,12	6,57	-0,65	0,52
	31-40 Yaş	90	64,67	4,92		
Sorumluluk ve Doğruluk	21-30 Yaş	104	75,60	6,02	-0,27	0,79
	31-40 Yaş	90	75,81	5,13		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	21-30 Yaş	104	34,52	3,00	-0,49	0,62
	31-40 Yaş	90	34,70	1,91		
Demokrasi ve Eşitlik	21-30 Yaş	104	44,30	5,46	0,47	0,64
	31-40 Yaş	90	43,93	5,39		
Adalet ve Ahlak	21-30 Yaş	104	35,55	2,82	0,64	0,52
	31-40 Yaş	90	35,29	2,77		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	21-30 Yaş	104	17,50	1,01	0,23	0,82
	31-40 Yaş	90	17,47	0,97		

Araştırmanın birinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde yaşa göre farklılık göstermekte midir”.

Okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde yaş açısından anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t

testi Tablo 18’de verilmiştir. Bazı yaş gruplarında birey sayısı az olduğundan dolayı bu gruplar en yakın yaş gruplarıyla birleştirilmiştir. Buna göre 20 ve altı, 21–25 arası ve 26–30 arası yaşlar birleştirilerek 21–30 arası bir grup, aynı şekilde 31–35 arası ve 36–40 arası yaşlar birleştirilerek yine 31–40 arası bir grup elde edilmiştir.

Tablodaki veriler, mesleki etik davranışların mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı, profesyonellik, sorumluluk ve doğruluk, sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması, demokrasi ve eşitlik, adalet ve ahlak, dürüstlük ve yardımseverlik olmak üzere yedi boyutta incelenmiştir.

Mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 56,60$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 56,34$ olarak bulunmuştur. Mesleğe, kişiliğe ve toplumsal boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = 0,33$; $p > .05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Profesyonellik boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 64,12$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 64,67$ olarak bulunmuştur. Profesyonellik boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = -0,65$; $p > .05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Sorumluluk ve doğruluk boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 75,60$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 75,81$ olarak bulunmuştur. Sorumluluk ve doğruluk boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = -0,27$; $p > .05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 34,52$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 34,70$ olarak bulunmuştur. Sağlıklı ve güvenli

bir ortamın sağlanması boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = -0,49$; $p > 0,05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Demokrasi ve eşitlik boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 44,30$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 43,93$ olarak bulunmuştur. Demokrasi ve eşitlik boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = 0,47$; $p > 0,05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Adalet ve ahlak boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 35,55$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 35,29$ olarak bulunmuştur. Adalet ve ahlak boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = 0,64$; $p > 0,05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Dürüstlük ve yardımseverlik boyutta, yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında 21–30 yaş gruplarının puan ortalamaları $\bar{X} = 17,50$, 31–40 yaşa bakıldığında puan ortalamaları $\bar{X} = 17,47$ olarak bulunmuştur. Demokrasi ve eşitlik boyutta ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlılığını test etmek için yapılan ilişkisiz ölçümlerde iki ortalamanın karşılaştırılması analizi sonucunda ($t = 0,23$; $p > 0,05$) düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Sakin (2007) tarafından yapılan araştırmaya göre, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı ile dürüstlük ve yardımseverlik boyutlarında öğretmenlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Bu sonuçlara bağlı olarak okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin tutumlarında verdikleri yanıtların ortalamaları incelendiğinde yaş açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulgulara dayalı olarak okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarının yaşa bağlı olarak değişmediği, benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 19

Okul Öncesi Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Bekar	63	56,40	4,35	-0,15	0,88
	Evli	131	56,52	5,72		
Profesyonellik	Bekar	63	64,32	5,82	-0,09	0,93
	Evli	131	64,40	5,89		
Sorumluluk ve Doğruluk	Bekar	63	76,41	4,40	1,24	0,22
	Evli	131	75,35	6,09		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Bekar	63	34,43	1,86	-0,66	0,51
	Evli	131	34,69	2,82		
Demokrasi ve Eşitlik	Bekar	63	43,94	5,53	-0,34	0,73
	Evli	131	44,22	5,38		
Adalet ve Ahlak	Bekar	63	35,38	2,80	-0,16	0,87
	Evli	131	35,45	2,80		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Bekar	63	17,37	1,20	-1,16	0,25
	Evli	131	56,40	4,35		

Araştırmanın ikinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir”.

Araştırmada elde edilen veriler t-testi kullanılarak hesaplanmış, Tablo 19’da açıklanmıştır. Tablo 19 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin medeni durumlarına göre mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunda bekârların puan ortalaması $\bar{X}=56,40$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=56,52$ olduğu görülmektedir. Bekâr ve evlilerin puan ortalamaları arasındaki t değeri -0,15 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Profesyonellik boyutunda, medeni gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında bekârların puan ortalaması $\bar{X}=64,32$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=64,40$ olduğu görülmektedir. Bekâr ve evlilerin puan ortalamaları arasındaki t değeri -0,09 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Sorumluluk ve doğruluk boyutunda, medeni gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında bekârların puan ortalaması $\bar{X}=76,41$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=75,35$ olduğu görülmektedir. Bekâr ve evlilerin puan ortalamaları arasındaki t değeri 1,24 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutunda, medeni gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında bekârların puan ortalaması $\bar{X}=34,43$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=34,6$ olduğu görülmektedir. Bekar ve evlilerin puan ortalamaları arasındaki t değeri -0,66 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Demokrasi ve eşitlik boyutunda, medeni gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında bekârların puan ortalaması $\bar{X}=43,94$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=44,22$ olduğu görülmektedir. Bekâr ve evlilerin puan ortalamaları arasındaki t değeri -0,34 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Adalet ve ahlak boyutunda, medeni gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında bekârların puan ortalaması $\bar{X}=35,38$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=35,45$ olduğu görülmektedir. Bekâr ve evlilerin puan ortalamaları arasındaki t değeri -0,16 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Dürüstlük ve yardımseverlik boyutunda, medeni gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında bekârların puan ortalaması $\bar{X}=17,37$; evlilerin puan ortalamaları ise $\bar{X}=56,40$ olduğu görülmektedir. Bekâr ve evlilerin puan ortalamaları

arasındaki t değeri -1,16 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Sakin (2007) tarafından yapılan araştırmaya göre, okul öncesi öğretmenlerin medeni durum değişkeni ile “profesyonellik” arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık bekar öğretmenlerin lehine gerçekleşmiştir.

Araştırma bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin tutumlarında verdikleri yanıtların ortalamaları incelendiğinde medeni durum açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulgulara dayalı olarak okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarının medeni duruma bağlı olarak değişmediği, yani öğretmenlerin medeni durumlarının mesleki etik davranışlar üzerinde anlamlı farka neden olmadığı söylenebilir.

Tablo 20

Okul Öncesi Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt.	156	56,80	5,35
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	55,71	3,92
	Diğer	21	54,71	5,75
	TOPLAM	194	56,48	5,30
Profesyonellik	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt.	156	64,22	6,06
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	65,18	4,76
	Diğer	21	64,81	5,24
	TOPLAM	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt.	156	75,81	5,57
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	75,06	5,26
	Diğer	21	75,38	6,33
	TOPLAM	194	75,70	5,61

Tablo 20'nin devamı

Öğrenim Durumu		N	$\bar{X}$	SS
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt.	156	34,63	2,65
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	56,80	1,94
	Diğer	21	55,71	2,25
	TOPLAM	194	54,71	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt	156	56,48	5,31
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	64,22	5,76
	Diğer	21	65,18	5,72
	TOPLAM	194	64,81	5,42
Adalet ve Ahlak	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt	156	64,37	2,79
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	75,81	2,24
	Diğer	21	75,06	3,18
	TOPLAM	194	75,38	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	4 Yıllık Okul Öncesi Öğrt	156	75,70	1,04
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi	17	34,63	0,62
	Diğer	21	56,80	0,86
	TOPLAM	194	55,71	0,99

Araştırmanın üçüncü sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mezun olunan kuruma göre farklılık göstermekte midir”. Tablo 20 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin öğrenim durumları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 20.1’de verilmiştir.

Tablo 20.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Gruplar arası	91,76	2	45,88	1,64	0,20
	Gruplar içi	5338,66	191	27,95		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	18,42	2	9,21	0,27	0,77
	Gruplar içi	6598,86	191	34,55		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	10,93	2	5,47	0,17	0,84
	Gruplar içi	6058,12	191	31,72		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Gruplar arası	0,53	2	0,26	0,04	0,96
	Gruplar içi	1251,91	191	6,55		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	101,95	2	50,97	1,75	0,18
	Gruplar içi	5557,83	191	29,10		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	17,59	2	8,79	1,13	0,33
	Gruplar içi	1489,90	191	7,80		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	0,70	2	0,35	0,35	0,70
	Gruplar içi	189,76	191	0,99		
	Toplam	190,45	193			

Tablo 20.1 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mezun oldukları kuruma göre ortalamalar arasında fark olup olmadığına ilişkin Anova testi sonuçlarına göre grupların ortalamaları arasında manidar bir fark yoktur. Bu sonuca dayanarak mezun oldukları kurumlarının ortalamaları arasındaki farkların önemsiz olduğu; farklı kurumlardan mezun olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak mesleki etik davranışlar üzerinde mezun oldukları kurum faktörünün bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın bu bulgusu; Ratigan'ın (1988) yılında yaptığı araştırmasında öğretmenlerin etik kurallar konusundaki görüşleri öğrenim durumlarına göre farklılaşma göstermiştir bulgusuyla örtüşmemektedir.

Tablo 21

Okul Öncesi Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurum Türü Açısından Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	İlköğretim Anasınıfı	121	55,92	5,85	-1,91	0,06
	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	57,41	4,13		
Profesyonellik	İlköğretim Anasınıfı	121	64,25	6,20	-0,38	0,71
	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	64,58	5,27		
Sorumluluk ve Doğruluk	İlköğretim Anasınıfı	121	75,65	5,68	-0,14	0,89
	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	75,77	5,52		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	İlköğretim Anasınıfı	121	34,46	2,91	-0,99	0,33
	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	34,84	1,80		
Demokrasi ve Eşitlik	İlköğretim Anasınıfı	121	43,76	5,36	-1,22	0,22
	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	44,74	5,49		
Adalet ve Ahlak	İlköğretim Anasınıfı	121	35,60	2,63	1,13	0,26
	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	35,14	3,04		

Tablo 21'in devamı

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Dürüstlük ve	İlköğretim Anasınıfı	121	17,44	1,06	-0,84	0,40
Yardımseverlik	Resmi Bağımsız Anaokulu	73	17,56	0,88		

Araştırmanın dördüncü sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çalıştıkları kurum türüne göre farklılık göstermekte midir”.

Araştırmada elde edilen veriler t-testi kullanılarak hesaplanmış, Tablo 21’de açıklanmıştır.

Tablo 21’deki veriler incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan okul öncesi öğretmenlerin yedi faktörden almış oldukları puanların, çalıştıkları kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalaması arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Sakin (2007) tarafından yapılan araştırmaya göre, resmi bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenler, ilköğretim anasınıfında çalışan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Resmi bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenler, ilköğretim anasınıfında çalışan öğretmenlere göre “Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı”, “Profesyonellik”, “Demokrasi ve Eşitlik”, “Adalet ve Ahlak” alt boyutlarında daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Tablo 21’deki sonuçlara dayanarak okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çalıştıkları kurum türüne göre benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 22

Okul Öncesi Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Meslekteki Kıdemi	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe Ve Topluma Saygı	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	57,83	4,25
	2-5 Yıl	97	57,13	3,99
	6-10 Yıl	38	55,24	7,16
	11 Yıl ve Üstü	36	55,17	6,34
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	64,57	6,97
	2-5 Yıl	97	64,82	4,84
	6-10 Yıl	38	63,13	7,57
	11 Yıl ve Üstü	36	64,33	5,60
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	76,65	4,76
	2-5 Yıl	97	76,03	4,82
	6-10 Yıl	38	74,29	7,37
	11 Yıl ve Üstü	36	75,67	5,91
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın sağlanması	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	35,04	1,02
	2-5 Yıl	97	34,69	1,77
	6-10 Yıl	38	34,18	4,54
	11 Yıl ve Üstü	36	34,53	2,09
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	44,61	6,11
	2-5 Yıl	97	44,72	5,29
	6-10 Yıl	38	43,66	4,22
	11 Yıl ve Üstü	36	42,72	6,27
	Toplam	194	44,13	5,42

Tablo 22'nin devamı

	Meslekteki Kıdemi	N	$\bar{X}$	SS
Adalet ve Ahlak	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	36,74	1,81
	2-5 Yıl	97	35,62	2,90
	6-10 Yıl	38	35,39	2,34
	11 Yıl ve Üstü	36	34,11	3,01
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	1 Yıl/1 Yıldan Az	23	17,83	0,58
	2-5 Yıl	97	17,42	1,10
	6-10 Yıl	38	17,53	1,01
	11 Yıl ve Üstü	36	17,39	0,87
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın beşinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde hizmet sürelerine göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 22 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin kıdemleri açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 22.1de verilmiştir.

Tablo 22.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe	Gruplar arası	203,99	3	68,00	2,47	0,06
Topuma Saygı	Gruplar içi	5226,43	190	27,51		
	Toplam	5430,42	193			

Tablo 22.1'in devamı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Profesyonellik	Gruplar arası	79,26	3	26,42	0,77	0,51
	Gruplar içi	6538,02	190	34,41		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	107,12	3	35,71	1,14	0,34
	Gruplar içi	5961,94	190	31,38		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Gruplar arası	12,08	3	4,03	0,62	0,61
	Gruplar içi	1240,36	190	6,53		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	119,04	3	39,68	1,36	0,26
	Gruplar içi	5540,74	190	29,16		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	105,53	3	35,18	4,77	0,00
	Gruplar içi	1401,96	190	7,38		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	3,45	3	1,15	1,17	0,32
	Gruplar içi	187,00	190	0,98		
	Toplam	190,45	193			

Anova testinin tablosunda görüldüğü gibi öğretmenlerin meslekteki kıdem açısından mesleki etik davranışlara ilişkin adalet ve ahlak ($F_{\text{adalet ve ahlak}} = 4,77, p < 0,05$) boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır. Bu işlemin ardından Anova testi sonrası anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için

öncelikle Levene's testi ile grup varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($L_F = 0,14$; $p > .05$). Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda Bonferroni tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Bonferroni Testi sonuçları Tablo 22.2'de sunulmuştur.

Tablo 22.2

Okul Öncesi Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Meslekteki Kıdemi (i)	Meslekteki Kıdemi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
1 Yıl veya 1 Yıldan Az	2-5 Yıl	1,12
	6-10 Yıl	1,34
	11 Yıl ve Üstü	2,63(*)
2- 5 Yıl	1 Yıl veya 1 Yıldan Az	-1,12
	6-10 Yıl	0,22
	11 Yıl ve Üstü	1,51(*)
6-10 Yıl	1 Yıl veya 1 Yıldan Az	1,34
	2-5 Yıl	-0,22
	11 Yıl ve Üstü	1,28
11 Yıl ve Üstü	1 Yıl veya 1 Yıldan Az	-2,63(*)
	2-5 Yıl	-1,51(*)
	6-10 Yıl	-1,28

Tablo 22.2'te görüldüğü gibi yapılan Post-Hoc Bonferroni testi sonucunda meslekteki kıdemi 1 yıl ya da 1 yıldan az olan öğretmenler ile meslekteki kıdemi 11 yıl ve üzerinde olan öğretmenler arasında meslekteki kıdemi 1 yıl ya da daha az olan öğretmenler lehine, meslekteki kıdemi 2-5 yıl arasında olan öğretmenler ile meslekteki kıdemi 11 yıl ve üzerinde olan öğretmenler arasında meslekteki kıdemi 2-5 yıl arasında olan öğretmenler lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Bu durum, meslekteki kıdemi 1 yıl ya da 1 yıldan az olan öğretmenler ile meslekteki kıdemi 2–5 yıl arasında olan öğretmenlerin, meslekteki kıdemi 11 yıl ve üzeri olan öğretmenlere göre mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde adalet ve ahlak boyutunda daha olumlu görüş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Diğer meslekteki kıdem grupları arasındaki farklılık ise istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu durum, Kentsu (2007) tarafından müdür ve müdür yardımcıları üzerinde yapılan araştırmada, etik liderliğin hoşgörü, adalet, dürüstlük ve sorumluluk boyutları kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı ile örtüşmektedir.

Polat (2007) tarafından ortaöğretim öğretmenleri üzerine yapılan araştırmada da, öğretmenlerin adalet algıları, cinsiyet, kıdem, son çalışılan okuldaki hizmet süresi, son çalışılan okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşmadığı ancak okul türü ve yaş değişkenlerinde anlamlı farklılaşmaların olduğu görülmektedir.

Çakır (1999), tarafından ilköğretim müfettişleri, öğretmenleri ve okul müdürlerinin etik davranışlara uyma düzeyleri ile ilgili yapılan araştırmada, öğretmenler hoşgörü boyutunda okul yöneticilerinin çoğunlukla uygun davrandıklarını belirtirken, müfettişler okul müdürlerinin bu boyutta etik davranışlarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Selimoğlu (2008) tarafından meslek lisesi öğretmenlerinin bakış açısı ile okul yöneticisinin etik ilkelere uyma düzeyi üzerine yapılan araştırmada, hizmet süresi 21 yıl ve üstündeki öğretmenler, 1- 10 yıl hizmet süresi olan öğretmenlere göre yöneticileri daha adaletli, sorumlu, dürüstlük, demokratik ve saygılı bulmuşlardır.

Özbek (2003) tarafından resmi lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini saptamak amacıyla yapılan araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri okul yöneticilerinin görüşlerinden daha yüksek bulmuşlardır.

Tablo 23

Okul Öncesi Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Profesyonellik	Hiç Yok	88	64,10	6,57
	1 Çocuk	48	65,08	5,32
	2 Çocuk ve Üzeri	58	64,19	5,12
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Hiç Yok	88	76,09	5,93
	1 Çocuk	48	76,04	4,92
	2 Çocuk ve Üzeri	58	76,81	5,62
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Hiç Yok	88	34,35	3,21
	1 Çocuk	48	35,04	1,64
	2 Çocuk ve Üzeri	58	34,62	1,95
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Hiç Yok	88	44,28	5,48
	1 Çocuk	48	44,48	5,45
	2 Çocuk ve Üzeri	58	43,60	5,34
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Hiç Yok	88	35,67	2,64
	1 Çocuk	48	35,65	2,91
	2 Çocuk ve Üzeri	58	34,88	2,90
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Hiç Yok	88	17,45	1,15
	1 Çocuk	48	17,65	0,79
	2 Çocuk ve Üzeri	58	17,40	0,88
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın altıncı sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 23 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin sahip oldukları çocuk sayısı açısından mesleki etik davranışlarına ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 23.1 verilmiştir.

Tablo 23.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Profesyonellik	Gruplar arası	32,62	2	16,31	0,47	0,62
	Gruplar içi	6584,66	191	34,48		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	64,95	2	32,48	1,03	0,36
	Gruplar içi	6004,10	191	31,44		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Gruplar arası	14,79	2	7,39	1,14	0,32
	Gruplar içi	1237,65	191	6,48		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	24,02	2	12,01	0,41	0,67
	Gruplar içi	5635,76	191	29,51		
	Toplam	5659,78	193			

Tablo 23.1'in devamı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Adalet ve	Gruplar arası	24,91	2	12,46	1,61	0,20
Ahlak	Gruplar içi	1482,58	191	7,76		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve	Gruplar arası	1,78	2	0,89	0,90	0,41
Yardımseverlik	Gruplar içi	188,68	191	0,99		
	Toplam	190,45	193			

Tablo 23.1 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde sahip oldukları çocuk sayısına göre ortalamalar arasında fark olup olmadığına ilişkin Anova testi sonuçlarına göre grupların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuca dayanarak sahip oldukları çocuk sayısının ortalamaları arasındaki farkların önemsiz olduğu; farklı çocuk sayısına sahip olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak mesleki etik davranışlar üzerinde sahip oldukları çocuk sayısının bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 24

Okul Öncesi Öğretmenlerin Babalarının Öğrenim Durumları Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Öğrenim Durumları	N	$\bar{X}$	SS
	Grupları			
Mesleğe, Kişiliğe	Okuryazar	12	58,5	3,23
Ve Topluma Saygı	İlkokul Mezunu	70	55,99	4,45
	Ortaokul Mezunu	42	56,48	5,56
	Lise Mezunu	46	57,91	3,31
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	54,17	9,10
	Toplam	194	56,48	5,30

Tablo 24'ün devamı

Öğrenim Durumları		N	$\bar{X}$	SS
Grupları				
Profesyonellik	Okuryazar	12	67,75	5,41
	İlkokul Mezunu	70	64,79	5,39
	Ortaokul Mezunu	42	63,95	5,61
	Lise Mezunu	46	64,22	4,89
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	62,5	8,54
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Okuryazar	12	78,08	5,00
	İlkokul Mezunu	70	75,4	5,48
	Ortaokul Mezunu	42	76,29	4,30
	Lise Mezunu	46	76,37	4,48
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	73,04	8,81
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı Ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Okuryazar	12	34,58	2,07
	İlkokul Mezunu	70	34,6	1,92
	Ortaokul Mezunu	42	34,98	1,60
	Lise Mezunu	46	34,72	1,61
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	33,75	5,53
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Okuryazar	12	45	6,34
	İlkokul Mezunu	70	43,39	6,25
	Ortaokul Mezunu	42	44,67	4,17
	Lise Mezunu	46	44,72	4,96
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	43,79	5,23
	Toplam	194	44,13	5,42

Tablo 24'ün devamı

Öğrenim Durumları		N	$\bar{X}$	SS
Grupları				
Adalet ve Ahlak	Okuryazar	12	36,58	2,35
	İlkokul Mezunu	70	35	3,10
	Ortaokul Mezunu	42	35,57	2,57
	Lise Mezunu	46	35,57	2,66
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	35,58	2,67
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Okuryazar	12	17,67	0,89
	İlkokul Mezunu	70	17,44	1,00
	Ortaokul Mezunu	42	17,60	0,86
	Lise Mezunu	46	17,57	0,96
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	24	17,17	1,27
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın yedinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde babalarının öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 24 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin babalarının öğrenim durumları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan yek yönlü Anova testinin sonuçları 24.1’de verilmiştir.

Tablo 24.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Babalarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe Ve Topluma Saygı	Gruplar arası	288,97	4	72,24	2,66	0,03
	Gruplar içi	5141,45	189	27,20		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	241,51	4	60,38	1,79	0,13
	Gruplar içi	6375,77	189	33,73		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	279,09	4	69,77	2,28	0,06
	Gruplar içi	5789,96	189	30,64		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamanın Sağlanması	Gruplar arası	23,92	4	5,98	0,92	0,45
	Gruplar içi	1228,52	189	6,50		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	78,58	4	19,64	0,67	0,62
	Gruplar içi	5581,20	189	29,53		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	31,15	4	7,79	1,00	0,41
	Gruplar içi	1476,34	189	7,81		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	3,76	4	0,94	0,95	0,44
	Gruplar içi	186,70	189	0,99		
	Toplam	190,45	193			

Anova testinin tablosunda görüldüğü gibi öğretmenlerin babalarının öğrenim durumları açısından mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı ($F_{\text{mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı}} = 2,66$, $p < 0.05$) boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır.

Anlamlı çıkan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Levene's testinin sonucuna göre mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunda Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır.

Mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunda yapılan Kruskal Wallis H Testinin sonuçları Tablo 24.2'de verilmiştir.

Tablo 24.2

Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı Boyutunda Babalarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Öğrenim Durumları	N	Ortalama	X^2	df	p
	Grupları		Toplamı			
Mesleğe, Kişiliğe Ve Topluma Saygı	Okuryazar	12	120,92			
	İlkokul	70	87,89			
	Ortaokul	42	99,54	7,802	4	,099
	Lise	46	110,45			
	Üniversite	24	85,46			
	Toplam	194				

Tablo 24.2'de görüldüğü gibi, mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı alt boyutu ortalamalarının babalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucunda babaların öğrenim durumu grupları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($X^2 = 7,802$; $df = 4$; $p > .05$).

Tablo 25

Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumları Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Öğrenim Durumları	N	$\bar{X}$	SS
	Grupları			
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Okuryazar Değil	47	57,36	3,67
	Okuryazar	42	55,12	4,64
	İlkokul Mezunu	75	56,08	6,58
	Ortaokul Mezunu	30	58,00	4,28
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Okuryazar Değil	47	66,26	5,45
	Okuryazar	42	63,36	4,84
	İlkokul Mezunu	75	63,68	7,02
	Ortaokul Mezunu	30	64,57	3,72
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Okuryazar Değil	47	77,04	4,77
	Okuryazar	42	75,33	4,41
	İlkokul Mezunu	75	75,08	6,68
	Ortaokul Mezunu	30	75,63	5,26
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Okuryazar Değil	47	34,96	1,76
	Okuryazar	42	34,64	1,61
	İlkokul Mezunu	75	34,28	3,53
	Ortaokul Mezunu	30	34,80	1,54
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Okuryazar Değil	47	44,96	5,65
	Okuryazar	42	42,14	5,18
	İlkokul Mezunu	75	43,91	5,44

Tablo 25'in devamı

	Öğrenim Durumları N	$\bar{X}$	SS	
	Grupları			
	Ortaokul Mezunu	30	46,17	4,44
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet	Okuryazar Değil	47	35,85	2,69
ve Ahlak	Okuryazar	42	34,81	2,86
	İlkokul Mezunu	75	35,33	2,90
	Ortaokul Mezunu	30	35,87	2,53
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve	Okuryazar Değil	47	17,62	0,97
Yardımseverlik	Okuryazar	42	17,29	1,15
	İlkokul Mezunu	75	17,47	1,02
	Ortaokul Mezunu	30	17,60	0,67
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın sekizinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde annelerinin öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 25 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları tablo 25.1’de verilmiştir.

Tablo 25.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe,Kişiliğe ve Topluma Saygı	Gruplar arası	195,64	3	65,21	2,37	0,07
	Gruplar içi	5234,78	190	27,55		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	247,01	3	82,34	2,46	0,06
	Gruplar içi	6370,27	190	33,53		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	119,32	3	39,77	1,27	0,29
	Gruplar içi	5949,74	190	31,31		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Gruplar arası	14,96	3	4,99	0,77	0,52
	Gruplar içi	1237,48	190	6,51		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	326,21	3	108,74	3,87	0,01
	Gruplar içi	5333,57	190	28,07		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	30,92	3	10,31	1,33	0,27
	Gruplar içi	1476,57	190	7,77		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	2,91	3	0,97	0,98	0,40
	Gruplar içi	187,54	190	0,99		
	Toplam	190,45	193			

Anova testinin tablosunda görüldüğü gibi öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumları açısından demokrasi ve eşitlik ($F_{\text{demokrasi ve eşitlik}} = 3,87, p < 0.05$) boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır. Bu işlemin ardından Anova testi sonrası anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır.

Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda sıklık ile kullanılan Bonferroni Testi tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Bonferroni Testi sonuçları Tablo 25.2'de sunulmuştur.

Tablo 25.2

Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu (i)	Anne Eğitim Durumu (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
Okuryazar Değil	Okuryazar	2,81
	İlkokul	1,05
	Ortaokul	-1,21
Okuryazar	Okuryazar Değil	-2,81
	İlkokul	-1,76
	Ortaokul	-4,02(*)
İlkokul	Okuryazar Değil	-1,05
	Okuryazar	1,76
	Ortaokul	-2,26
Ortaokul	Okuryazar Değil	1,21
	Okuryazar	4,02(*)
	İlkokul	2,26

Tablo 25.2’de görüldüğü gibi yapılan Post-Hoc Bonferroni testi sonucunda annesinin öğrenim durumu okuryazar olan öğretmenler ile annesinin öğrenim durumu ortaokul mezunu olan öğretmenler arasında annesinin öğrenim durumu ortaokul mezunu olan öğretmenler lehine anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum, annelerinin öğrenim durumları ortaokul mezunu olan öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumları okuryazar olan öğretmenlere göre mesleki etik davranışlarda daha olumlu görüş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Diğer annelerinin öğrenim durumları grupları arasındaki farklılık ise istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Taylı (2006) tarafından, sorumluluğun bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi çalışmasında sorumluluğun yordanmasında anne eğitiminin yükseldikçe öğrencilerin sorumluluk alma puanlarında artış olduğu gözlenmektedir. Ataerkil bir toplum olmamız ahlaki değerleri çocuklarımıza öğretirken sorumluluğu genellikle anneye bırakmaktadır. Bu durum da bize göstermektedir ki annenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğunun daha iyi yetiştirmesine etki etmektedir.

Tablo 26

Okul Öncesi Öğretmenlerin Ekonomik Durumları Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Ekonomik Durum	N	$\bar{X}$	SS
	Grupları			
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Zengin	13	56,92	3,17
	Orta Halli	172	56,31	5,49
	Yoksul	9	59,00	3,43
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Zengin	13	62,62	6,61
	Orta Halli	172	64,33	5,81
	Yoksul	9	67,78	4,79
	Toplam	194	64,37	5,86

Tablo 26'nın devamı

	Ekonomik Durum	N	$\bar{X}$	SS
	Grupları			
Sorumluluk ve Doğruluk	Zengin	13	77,62	4,29
	Orta Halli	172	75,45	5,76
	Yoksul	9	77,67	3,08
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Zengin	13	35,23	1,01
	Orta Halli	172	34,50	2,67
	Yoksul	9	35,67	0,71
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Zengin	13	44,85	4,30
	Orta Halli	172	43,99	5,40
	Yoksul	9	45,67	7,25
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Zengin	13	35,08	3,86
	Orta Halli	172	35,41	2,69
	Yoksul	9	36,22	3,19
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Zengin	13	17,38	1,39
	Orta Halli	172	17,49	0,96
	Yoksul	9	17,56	1,01
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın dokuzuncu sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ekonomik durumlarına göre farklılık göstermekte midir”. Tablo 26 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin ekonomik durumları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 26.1’de verilmiştir.

Tablo 26.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Ekonomik Durumları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe,Kişiliğe ve Topluma Saygı	Gruplar arası	64,45	2	32,22	1,15	0,32
	Gruplar içi	5365,97	191	28,09		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	144,88	2	72,44	2,14	0,12
	Gruplar içi	6472,40	191	33,89		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	93,45	2	46,73	1,49	0,23
	Gruplar içi	5975,61	191	31,29		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamanın Sağlanması	Gruplar arası	17,13	2	8,57	1,32	0,27
	Gruplar içi	1235,31	191	6,47		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	31,09	2	15,55	0,53	0,59
	Gruplar içi	5628,69	191	29,47		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	7,32	2	3,66	0,47	0,63
	Gruplar içi	1500,17	191	7,85		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	0,18	2	0,09	0,09	0,92
	Gruplar içi	190,28	191	1,00		
	Toplam	190,45	193			

Tablo 26.1 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ekonomik durumlarına göre ortalamalar arasında fark olup olmadığına ilişkin Anova testi sonuçlarına göre grupların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuca dayanarak ekonomik durumları ortalamaları arasındaki farkların önemsiz olduğu; farklı ekonomik durumda olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak mesleki etik davranışlar üzerinde ekonomik durumunun bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 27

Okul Öncesi Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Açısından Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe	Yok	3	51,33	6,03
Ve Topluma Saygı	1-2 Kardeş	32	58,56	3,59
	3 Kardeş	40	54,78	7,43
	4 kardeş ve Üzeri	119	56,62	4,57
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Yok	3	60,00	1,00
	1-2 Kardeş	32	64,34	5,74
	3 Kardeş	40	63,35	7,74
	4 kardeş ve Üzeri	119	64,83	5,15
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Yok	3	73,00	7,55
	1-2 Kardeş	32	76,84	4,82
	3 Kardeş	40	73,93	7,89
	4 kardeş ve Üzeri	119	76,05	4,70
	Toplam	194	75,70	5,61

Tablo 27'nin devamı

	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Sağlıklı ve Güvenli	Yok	3	34,33	2,89
Bir Ortamın Sağlanması	1-2 Kardeş	32	35,00	1,30
	3 Kardeş	40	33,73	4,37
	4 kardeş ve Üzeri	119	34,80	1,84
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi	Yok	3	42,33	5,03
ve Eşitlik	1-2 Kardeş	32	45,81	4,32
	3 Kardeş	40	42,73	5,60
	4 kardeş ve Üzeri	119	44,19	5,54
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Yok	3	32,67	2,89
	1-2 Kardeş	32	35,63	2,47
	3 Kardeş	40	35,08	2,88
	4 kardeş ve Üzeri	119	35,56	2,83
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve	Yok	3	17,33	1,15
Yardımseverlik	1-2 Kardeş	32	17,50	0,80
	3 Kardeş	40	17,38	1,17
	4 Kardeş ve Üzeri	119	17,52	0,98
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın onuncu sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 27 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin kardeş sayısı açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar

gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 27.1’de verilmiştir.

Tablo 27.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe Ve Topluma Saygı	Gruplar arası	336,92	3	112,31	4,19	0,01
	Gruplar içi	5093,50	190	26,81		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	124,32	3	41,44	1,21	0,31
	Gruplar içi	6492,96	190	34,17		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	204,37	3	68,12	2,21	0,09
	Gruplar içi	5864,69	190	30,87		
	Toplam	6069,09	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Gruplar arası	40,64	3	13,55	2,12	0,10
	Gruplar içi	1211,80	190	6,38		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	179,71	3	59,90	2,08	0,11
	Gruplar içi	5480,07	190	28,84		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	31,27	3	10,42	1,34	0,26
	Gruplar içi	1476,22	190	7,77		
	Toplam	1507,49	193			

Tablo 27.1'in devamı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Dürüstlük ve	Gruplar arası	0,71	3	0,24	0,24	0,87
Yardımseverlik	Gruplar içi	189,74	190	1,00		
	Toplam	190,45	193			

Anova testinin tablosunda görüldüğü gibi öğretmenlerin kardeş sayısı açısından mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı ($F_{\text{mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı}} = 4,19, p < 0.05$) boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır. Bu işlemin ardından Anova testi sonrası anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($P_{\text{mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı}} > 0.05$).

Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda sıklık ile kullanılan Benforroni tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Post-Hoc analiz sonuçları Tablo 27.2'de sunulmuştur.

Tablo 27.2

Okul Öncesi Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı (i)	Kardeş Sayısı (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
Yok	1-2 Kardeş	-7,23
	3 Kardeş	-3,44
	4 Kardeş ve Üzeri	-5,29
1-2 Kardeş	Yok	7,23
	3 Kardeş	3,79(*)
	4 Kardeş ve Üzeri	1,94

Kardeş Sayısı (i)	Kardeş Sayısı (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
3 Kardeş	Yok	3,44
	1-2 Kardeş	-3,79(*)
	4 Kardeş ve Üzeri	-1,85
4 Kardeş ve Üzeri	Yok	5,29
	1-2 Kardeş	-1,94
	3 Kardeş	1,85

Tablo 27.2’de görüldüğü gibi yapılan Post-Hoc Bonferroni testi sonucunda kardeş sayısı 1-2 kardeş olan öğretmenler ile kardeş sayısı 3 kardeş olan öğretmenler arasında kardeş sayısı 1-2 kardeş olan öğretmenler lehine anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum, kardeş sayısı 1–2 kardeş olan öğretmenlerin kardeş sayısı 3 kardeş olan öğretmenlere göre mesleki etik davranışlarda daha olumlu görüş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Diğer kardeş sayısı grupları arasındaki farklılık ise istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 28

Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerinin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Algılanan Aile Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Demokratik	59	56,66	4,70
	Otoriter	31	55,68	4,94
	Hoşgörülü	88	56,25	5,97
	Tutarsız	16	58,63	3,81
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Demokratik	59	65,69	4,32
	Otoriter	31	63,84	6,35

Tablo 28'in devamı

	Algılanan Aile Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
	Hoşgörülü	88	63,39	6,49
	Tutarsız	16	65,94	5,32
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Demokratik	59	75,69	4,65
	Otoriter	31	76,77	5,82
	Hoşgörülü	88	74,94	6,37
	Tutarsız	16	77,75	2,77
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Demokratik	59	34,73	1,86
	Otoriter	31	34,58	1,89
	Hoşgörülü	88	34,39	3,24
	Tutarsız	16	35,38	0,96
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Demokratik	59	43,27	6,36
	Otoriter	31	43,65	5,87
	Hoşgörülü	88	44,44	4,67
	Tutarsız	16	46,50	3,95
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Demokratik	59	35,29	2,74
	Otoriter	31	34,81	3,12
	Hoşgörülü	88	35,47	2,81
	Tutarsız	16	36,94	1,73
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Demokratik	59	17,56	1,02
	Otoriter	31	17,39	1,17
	Hoşgörülü	88	17,42	0,96

Tablo 28'in devamı

Algılanan Aile Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Tutarsız	16	17,75	0,68
Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın onbirinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 28 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 28.1’de verilmiştir.

Tablo 28.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Ailelerinin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe Ve Topluma Saygı	Gruplar arası	100,17	3	33,39	1,19	0,32
	Gruplar içi	5330,25	190	28,05		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	236,78	3	78,93	2,35	0,07
	Gruplar içi	6380,50	190	33,58		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	153,41	3	51,14	1,64	0,18
	Gruplar içi	5915,64	190	31,14		
	Toplam	6069,06	193			

Tablo 28.1'in devamı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sağlıklı ve	Gruplar arası	14,62	3	4,87	0,75	0,53
Güvenli Bir	Gruplar içi	1237,82	190	6,52		
Bir Ortamın	Toplam	1252,44	193			
Sağlanması						
Demokrasi ve	Gruplar arası	149,31	3	49,77	1,72	0,17
Eşitlik	Gruplar içi	5510,47	190	29,00		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve	Gruplar arası	49,71	3	16,57	2,16	0,09
Ahlak	Gruplar içi	1457,78	190	7,67		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve	Gruplar arası	2,11	3	0,70	0,71	0,55
Yardımseverlik	Gruplar içi	188,34	190	0,99		
	Toplam	190,45	193			

Tablo 28.1 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre ortalamalar arasında fark olup olmadığına ilişkin Anova testi sonuçlarına göre grupların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuca dayanarak çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumları ortalamaları arasındaki farkların önemsiz olduğu; farklı aile tutumlarında olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak mesleki etik davranışlar üzerinde aile tutumunun bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 29

Okul Öncesi Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Demokratik	44	56,73	4,25
	Otoriter	46	56,22	4,35
	Hoşgörülü	72	55,41	6,77
	İlgisiz	32	58,69	3,22
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Demokratik	44	64,57	4,94
	Otoriter	46	64,50	5,37
	Hoşgörülü	72	63,56	7,09
	İlgisiz	32	65,75	4,38
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Demokratik	44	75,18	5,25
	Otoriter	46	76,63	4,24
	Hoşgörülü	72	74,79	6,87
	İlgisiz	32	77,09	4,20
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Demokratik	44	34,57	1,89
	Otoriter	46	34,59	1,72
	Hoşgörülü	72	34,19	3,57
	İlgisiz	32	35,59	0,76
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Demokratik	44	43,39	6,37
	Otoriter	46	43,91	4,87
	Hoşgörülü	72	44,25	5,05

Tablo 29'un devamı

	Algılanan Eğitimci	N	$\bar{X}$	SS
	Tutumları			
	İlgisiz	32	45,19	5,62
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve	Demokratik	44	35,39	2,99
Ahlak	Otoriter	46	35,48	2,74
	Hoşgörülü	72	35,14	2,92
	İlgisiz	32	36,06	2,29
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve	Demokratik	44	17,59	0,84
Yardımseverlik	Otoriter	46	17,33	1,14
	Hoşgörülü	72	17,36	1,10
	İlgisiz	32	17,84	0,51
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın onikinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 29 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını algılamaları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 29.1’de verilmiştir.

Tablo 29.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Gruplar arası	229,00	3	76,33	2,79	0,04
	Gruplar içi	5201,41	190	27,38		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	111,21	3	37,07	1,08	0,36
	Gruplar içi	6506,07	190	34,24		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	173,20	3	57,73	1,86	0,14
	Gruplar içi	5895,86	190	31,03		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamanın Sağlanması	Gruplar arası	43,49	3	14,50	2,28	0,08
	Gruplar içi	1208,94	190	6,36		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	63,32	3	21,11	0,72	0,54
	Gruplar içi	5596,46	190	29,46		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	19,09	3	6,37	0,81	0,49
	Gruplar içi	1488,40	190	7,83		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	6,88	3	2,29	2,37	0,07
	Gruplar içi	183,58	190	0,97		
	Toplam	190,45	193			

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları gruplarına göre ölçek puanları ortalamaları arasında fark olup olmadığına ilişkin yapılan tek yönlü Anova testi sonuçları Tablo 29.1’de verilmiştir.

Anova testinin tablosunda görüldüğü gibi öğretmenlerin ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını algılamaları açısından mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı ($F_{\text{mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı}} = 2,79, p < 0.05$) boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır. Bu işlemin ardından Anova testi sonrası anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($P_{\text{mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı}} > 0.05$).

Tablo 29.2

Okul Öncesi Öğretmenlerin İlkokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Nasıl Algıladıkları Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Algılanan Eğitimci	Algılanan Eğitimci	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
Tutumları (i)	Tutumları (j)	
Demokratik	Otoriter	0,51
	Hoşgörülü	1,21
	İlgisiz	-1,96
Otoriter	Demokratik	-0,51
	Hoşgörülü	0,70
	İlgisiz	-2,47
Hoşgörülü	Demokratik	-1,21
	Otoriter	-0,70
	İlgisiz	-3,17(*)

Tablo 29.2'nin devamı

Algılanan Eğitimci	Algılanan Eğitimci	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
Tutumları (i)	Tutumları (j)	
İlgisiz	Demokratik	1,96
	Otoriter	2,47
	Hoşgörülü	3,17(*)

Tablo 29.2'de görüldüğü gibi yapılan Post-Hoc Bonferroni testi sonucunda ilkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını hoşgörülü olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri ile ilkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri arasında, ilkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Buna göre ilkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri, ilkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını hoşgörülü olarak algılayan okul öncesi öğretmenlerine göre mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunda daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Diğer gruplar arasındaki farklılık ise istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Yapılan araştırmalar genelde öğretmenlerin ilkokul yıllarında ilgisiz davrandığını göstermektedir. Yeterince ilgi görmeyen ilkokul öğrencileri ileride öğretmen olduklarında bu eksikliği öğrencilerine daha ilgili, davranarak onların haklarına ve özgürlüklerine saygı göstererek kendi öğrencilerinden olumlu ilgi görme beklentisi içinde oldukları söylenebilir.

Tablo 30

Okul Öncesi Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Demokratik	55	56,33	4,65
	Otoriter	46	56,30	4,56
	Hoşgörülü	55	56,05	7,13
	İlgisiz	38	57,53	3,78

Tablo 30'un devamı

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Demokratik	55	64,38	5,06
	Otoriter	46	64,61	5,22
	Hoşgörülü	55	63,09	7,39
	İlgisiz	38	65,92	4,86
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Demokratik	55	75,00	6,06
	Otoriter	46	76,67	4,40
	Hoşgörülü	55	74,09	6,71
	İlgisiz	38	77,84	3,28
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Demokratik	55	34,49	1,98
	Otoriter	46	34,76	1,74
	Hoşgörülü	55	34,27	3,86
	İlgisiz	38	35,05	1,51
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Demokratik	55	43,35	5,98
	Otoriter	46	43,85	5,65
	Hoşgörülü	55	44,33	4,42
	İlgisiz	38	45,32	5,55
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Demokratik	55	34,89	3,17
	Otoriter	46	35,41	2,86
	Hoşgörülü	55	35,38	2,71
	İlgisiz	38	36,29	2,05
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Demokratik	55	17,60	0,78
	Otoriter	46	17,43	1,07
	Hoşgörülü	55	17,31	1,20
	İlgisiz	38	17,63	0,82
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın onüçüncü sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 30 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını algılamaları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları tablo 30.1’de verilmiştir.

Tablo 30.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın	Kareler	sd	Kareler	F	p
	Kaynağı	Toplamı		Ortalaması		
Mesleğe, Kişiliğe	Gruplar arası	54,26	3	18,09	0,64	0,59
Ve Topluma	Gruplar içi	5376,16	190	28,30		
Saygı	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	184,03	3	61,34	1,81	0,15
	Gruplar içi	6433,25	190	33,86		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve	Gruplar arası	387,35	3	129,12	4,32	0,01
Doğruluk	Gruplar içi	5681,71	190	29,90		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve	Gruplar arası	15,52	3	5,17	0,80	0,50
Güvenli Bir	Gruplar içi	1236,92	190	6,51		
Bir Ortamın	Toplam	1252,44	193			
Sağlanması						
Demokrasi ve	Gruplar arası	93,09	3	31,03	1,06	0,37
Eşitlik	Gruplar içi	5566,69	190	29,30		
	Toplam	5659,78	193			

Tablo 30.1'in devamı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Adalet ve	Gruplar arası	44,19	3	14,73	1,91	0,13
Ahlak	Gruplar içi	1463,30	190	7,70		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve	Gruplar arası	3,36	3	1,12	1,14	0,34
Yardımseverlik	Gruplar içi	187,09	190	0,99		
	Toplam	190,45	193			

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları gruplarına göre ölçek puanları ortalamaları arasında fark olup olmadığına ilişkin yapılan tek yönlü Anova testi sonuçları Tablo 30.1'de verilmiştir.

Anova testinin tablosunda görüldüğü gibi öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde sorumluluk ve doğruluk ($F_{\text{sorumluluk ve doğruluk}} = 4,32, p < 0.05$) boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır. Bu işlemin ardından Anova testi sonrası anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($P_{\text{sorumluluk ve doğruluk}} > 0.05$).

Varyansların homojen olması durumunda kullanılan Bonferroni tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Bonferroni Testi sonuçları Tablo 30.2'de sunulmuştur.

Tablo 30.2

Okul Öncesi Öğretmenlerin Ortaokul Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin Bonferroni Testi Sonuçları

Algılanan Eğitimci	Algılanan Eğitimci	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$
Tutumları (i)	Tutumları (j)	
Demokratik	Otoriter	-1,67
	Hoşgörülü	0,91
	İlgisiz	-2,84
Otoriter	Demokratik	1,67
	Hoşgörülü	2,58
	İlgisiz	-1,17
Hoşgörülü	Demokratik	-0,91
	Otoriter	-2,58
	İlgisiz	-3,75(*)
İlgisiz	Demokratik	2,84
	Otoriter	1,17
	Hoşgörülü	3,75 (*)

Tablo 30.2’de görüldüğü gibi yapılan Bonferroni testi sonucunda ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını hoşgörülü olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri ile ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri arasında, ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Buna göre ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri, ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını hoşgörülü olarak algılayan okul öncesi öğretmenlerine göre sorumluluk ve doğruluk boyutunda daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Diğer gruplar arasındaki farklılık ise istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Sorumluluk boyutundaki ilkelere uyma düzeyleri konusunda benzer bir sonuç Pehlivan (1997) ve Çakır (1999)'ın yaptığı araştırmalarda da elde edilmiştir. Her iki araştırmada okul yöneticilerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri öğretmen ve müfettişlerin görüşlerinde daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 31

Okul Öncesi Öğretmenlerin Lise Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Demokratik	76	56,74	4,45
	Otoriter	29	55,76	5,44
	Hoşgörülü	60	55,98	6,68
	İlgisiz	29	57,55	3,86
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Demokratik	76	64,20	5,07
	Otoriter	29	63,41	6,23
	Hoşgörülü	60	64,00	6,65
	İlgisiz	29	66,55	5,42
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Demokratik	76	75,46	5,21
	Otoriter	29	76,79	4,61
	Hoşgörülü	60	74,73	6,70
	İlgisiz	29	77,21	4,73
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Demokratik	76	34,59	1,77
	Otoriter	29	34,83	1,73
	Hoşgörülü	60	34,08	3,80
	İlgisiz	29	35,48	1,21
	Toplam	194	34,60	2,55

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Demokrasi ve Eşitlik	Demokratik	76	43,67	5,40
	Otoriter	29	43,55	5,83
	Hoşgörülü	60	44,22	5,00
	İlgisiz	29	45,72	5,81
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Demokratik	76	35,30	2,91
	Otoriter	29	34,55	3,30
	Hoşgörülü	60	35,63	2,58
	İlgisiz	29	36,21	2,14
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Demokratik	76	17,63	0,75
	Otoriter	29	17,38	1,15
	Hoşgörülü	60	17,25	1,23
	İlgisiz	29	17,69	0,76
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın ondördüncü sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 31 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını algılamaları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları Tablo 31.1’ de verilmiştir.

Tablo 31.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Lise Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Gruplar arası	68,22	3	22,74	0,81	0,49
	Gruplar içi	5362,20	190	28,22		
	Toplam	5430,42	193			
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Profesyonellik	Gruplar arası	175,03	3	58,34	1,72	0,16
	Gruplar içi	6442,25	190	33,91		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	160,93	3	53,64	1,73	0,16
	Gruplar içi	5908,13	190	31,10		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Gruplar arası	40,12	3	13,37	2,10	0,10
	Gruplar içi	1212,32	190	6,38		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	99,85	3	33,28	1,14	0,34
	Gruplar içi	5559,93	190	29,26		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	43,59	3	14,53	1,89	0,13
	Gruplar içi	1463,90	190	7,71		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	6,49	3	2,16	2,23	0,09
	Gruplar içi	183,97	190	0,97		
	Toplam	190,45	193			

Tablo 31.1’de görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenlerin lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için amacı ile yapılan Anova testi sonucunda öğretmenlerin algıladıkları tutum grupları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 32

Okul Öncesi Öğretmenlerin Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin Tutum Puanlarının Betimsel Sonuçları

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Demokratik	95	57,09	4,08
	Otoriter	11	55,91	5,17
	Hoşgörülü	53	55,74	7,00
	İlgisiz	35	56,11	5,37
	Toplam	194	56,48	5,30
Profesyonellik	Demokratik	95	65,36	4,94
	Otoriter	11	65,27	4,98
	Hoşgörülü	53	62,75	7,19
	İlgisiz	35	63,86	5,79
	Toplam	194	64,37	5,86
Sorumluluk ve Doğruluk	Demokratik	95	76,17	4,94
	Otoriter	11	77,18	4,45
	Hoşgörülü	53	74,15	7,21
	İlgisiz	35	76,29	4,49
	Toplam	194	75,70	5,61
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Demokratik	95	34,83	1,64
	Otoriter	11	35,27	1,56
	Hoşgörülü	53	33,83	4,03

Tablo 32'nin devamı

	Algılanan Eğitimci Tutumları	N	$\bar{X}$	SS
	İlgisiz	35	34,94	1,61
	Toplam	194	34,60	2,55
Demokrasi ve Eşitlik	Demokratik	95	44,15	5,67
	Otoriter	11	43,55	5,75
	Hoşgörülü	53	43,49	5,23
	İlgisiz	35	45,23	4,91
	Toplam	194	44,13	5,42
Adalet ve Ahlak	Demokratik	95	35,49	2,96
	Otoriter	11	35,91	2,63
	Hoşgörülü	53	35,28	2,76
	İlgisiz	35	35,31	2,52
	Toplam	194	35,43	2,79
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Demokratik	95	17,60	0,90
	Otoriter	11	17,64	0,67
	Hoşgörülü	53	17,28	1,10
	İlgisiz	35	17,43	1,12
	Toplam	194	17,48	0,99

Araştırmanın onbeşinci sorusu, “okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıklarına göre farklılık göstermekte midir”.

Tablo 32 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerin yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algılamaları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin tutum puanlarının ortalamaları arasında farklar gözlenmiştir. Bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonuçları 32.1’de verilmiştir.

Tablo 32.1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Yükseköğretim Yıllarında Bu Kurumdaki Eğitimcilerin Tutumlarını Algıladıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Gruplar arası	73,52	3	24,51	0,87	0,46
	Gruplar içi	5356,90	190	28,19		
	Toplam	5430,42	193			
Profesyonellik	Gruplar arası	249,17	3	83,06	2,48	0,06
	Gruplar içi	6368,11	190	33,52		
	Toplam	6617,28	193			
Sorumluluk ve Doğruluk	Gruplar arası	184,18	3	61,39	1,98	0,12
	Gruplar içi	5884,88	190	30,97		
	Toplam	6069,06	193			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamin Sağlanması	Gruplar arası	45,59	3	15,20	2,39	0,07
	Gruplar içi	1206,84	190	6,35		
	Toplam	1252,44	193			
Demokrasi ve Eşitlik	Gruplar arası	67,70	3	22,57	0,77	0,51
	Gruplar içi	5592,08	190	29,43		
	Toplam	5659,78	193			
Adalet ve Ahlak	Gruplar arası	4,54	3	1,51	0,19	0,90
	Gruplar içi	1502,95	190	7,91		
	Toplam	1507,49	193			
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Gruplar arası	3,78	3	1,26	1,28	0,28
	Gruplar içi	186,67	190	0,98		
	Toplam	190,45	193			

Tablo 32.1’de görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenlerin yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için amacı ile yapılan Anova testi sonucunda öğretmenlerin algıladıkları tutum grupları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan genel sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırma sonuçları alt problemlere göre ayrı ayrı verilmiş ve ilgili literatür karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

5.1.1. Örneklemin Kişisel Bilgiler Formuna Ait Sonuçlar

Araştırma grubuna katılan okul öncesi öğretmenlerin çoğunluğunu 21–30 yaş grubundaki öğretmenler oluştururken en az grup 31–40 yaş grubundaki öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu evli öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin dört yıllık çocuk gelişimi bölümünden mezun olanlar en düşük grubu, dört yıllık okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenler ise en yüksek grubu oluşturmaktadır.

Araştırma grubuna katılan okul öncesi öğretmenlerin çoğunluğu yüksek lisans yapmayan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu ilköğretim anasınıflarında çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet süresine göre grubun çoğunluğu 2-5 yıl arasında olan öğretmenler oluşurken, en az grubu hizmet süresi 1 yıl ya da 1 yıldan daha az olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre grubun çoğunluğunu hiç çocuğu olmayan öğretmenler oluştururken, en az grup ise bir çocuğa sahip olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin babasının öğrenim durumuna göre grubun çoğunluğunu babası ilkokul mezunu olan öğretmenler oluştururken, en az grubu babası okuryazar olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumuna göre grubun çoğunluğunu annesi ilkokul mezunu olan öğretmenler oluştururken en az grubu annesi ortaokul mezunu olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırma grubuna katılan öğretmenlerin çoğunluğunu ekonomik durumlarını orta halli değerlendiren öğretmenler oluştururken, en az grubu ise ekonomik durumunu yoksul olarak değerlendiren öğretmenler oluşturmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerin kardeş sayısına göre grubun çoğunluğunu dört kardeş ve üzeri kardeşi olan öğretmenler oluştururken, en az grubu kardeşi olmayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırma grubuna katılan öğretmenlerin çoğunluğunu ailelerinin çocukluk ve gençlik yıllarında kendilerine karşı olan tutumunu hoşgörülü olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ailelerinin çocukluk ve gençlik yıllarında kendilerine karşı olan tutumunu tutarsız olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu ilkokul yıllarında kendilerine karşı olan tutumunu hoşgörülü olarak yanıtlayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu ilgisiz olarak yanıtlayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumlarını nasıl algıladıklarına göre grubun çoğunluğunu demokratik ve hoşgörülü olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ise ilgisiz olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu demokratik olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ise hem otoriter hem de ilgisiz olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu demokratik olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu ise yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu otoriter olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır.

5.1.2. Araştırma Sorularına Ait Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; araştırma kapsamındaki okul öncesi öğretmenlerin yaş gruplarına göre mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark olmadığına ulaşılmıştır.

Bu sonuca dayanarak yaş ortalamaları arasındaki farkların önemsiz olduğu; farklı yaşlardaki öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde yaş faktörünün bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Araştırma sonucuna göre belirlenen yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmamasının nedeni; araştırma kapsamındaki öğretmenlerin yaş gruplarının birbirine yakın olması olabilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; araştırma kapsamındaki öğretmenlerin medeni durum gruplarına göre mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Bu sonuca dayalı olarak medeni durum gruplarının ortalamaları arasındaki farkların önemsiz olduğu; okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin medeni duruma bağlı olarak değişmediği söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; araştırma kapsamındaki öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mezun oldukları kurum grupların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)’nden elde edilen bulgulara göre; araştırma kapsamındaki öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çalıştıkları okul türü gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin meslekteki kıdem açısından mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde adalet ve ahlak boyutunda öğretmenlerin yanıtlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır. Meslekteki kıdemi 1 yıl ya da 1 yıldan daha az olan öğretmenler ile meslekteki kıdemi 11 yıl ve üzerinde olan öğretmenler arasında meslekteki kıdemi 1 yıl ya da daha az olan öğretmenler lehine, meslekteki kıdemi 2–5 yıl arasında olan öğretmenler ile meslekteki kıdemi 11 yıl ve üzerinde olan öğretmenler arasında meslekteki kıdemi 2–5 yıl arasında olan öğretmenler lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; araştırma kapsamındaki öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde sahip oldukları çocuk sayısına göre

anlamalı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre çocuk sahibi olmayan öğretmenler ile farklı çocuk sayısına sahip ola öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Babanın öğrenim durumu değişkenine göre (OÖEDÖ)'nin alt boyutlarından “Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucunda babaların öğrenim durumu grupları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde demokrasi ve eşitlik boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Annesinin öğrenim durumu okuryazar olan öğretmenler ile annesinin öğrenim durumu öğrenim durumu ortaokul mezunu olan öğretmenler arasında annesinin öğrenim durumu ortaokul mezunu olan öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir. Elde edilen verilere dayanarak annenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğretmenlerin mesleki etik puanların da yükseldiği sonucu çıkarılabilir. Bu sonuca göre annelerin çocuklarla daha fazla ilgileniyor olması ve eğitim düzeyi arttıkça bilinçli bir şekilde çocuğuna eğitim vermesi annenin eğitim düzeyiyle çocuğu arasında manidar bir ilişki olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Okul öncesi öğretmenlerine ilişkin yapılan bu araştırmanın aksine Pelit ve Güçer (2006) tarafından Turizm ve Otelcilik Bölümünde uygulanan “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları” konulu çalışmada, öğretmen adaylarının etik algılamalarının annenin eğitim durumuna ve babanın eğitim durumuna göre karşılaştırılmasında yapılan anova testi sonuçlarında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili; görevle ilgili sorumluluklar ve meslektaşlarla ilişkiler il ilgili etik dışı uygulamalara ilişkin görüşlerinde herhangi bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerin ekonomik durumları açısından mesleki ve etik davranışlara ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca dayanarak mesleki etik davranışlar üzerinde ekonomik durumunun bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerin kardeş sayısı açısından mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kardeş sayısı 1–2 kardeş olan öğretmenler ile kardeş sayısı 3 olan öğretmenler arasında, kardeş sayısı 1–2 kardeş olan öğretmenler lehine anlamlı

farklılık saptanmıştır. Bu sonuca dayanarak kardeş sayısı 1–2 kardeş olan öğretmenlerin 3 kardeş olan öğretmenlere göre mesleki etik davranışlarda daha olumlu görüş bildirdiklerini ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde çocukluk ve gençlik yıllarında ailelerinin tutumlarına göre anlamlı bir yoktur. Bu sonuca dayanarak farklı aile tutumlarında olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Özellikle Türkiye’de çocuk yetiştirilirken anneler daha fazla ilgilenmekte ve çocuklar annelerinden daha fazla etkilenmektedirler. Anunola ve Nurmi (2005) tarafından, anne-baba tutumlarının çocukların problem davranışları üzerindeki rolünü inceleyen araştırmada annenin anne-baba tutumunun çocuğun problem davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Öğretmenlerin ilkokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunda fark anlamlı çıkmıştır. İlkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını hoşgörülü olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri ile ilkokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri arasında, eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin ortaokul yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları açısından mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinde sorumluluk ve doğruluk boyutunda fark anlamlı çıkmıştır. Ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını hoşgörülü olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri ile ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri arasında, ortaokul yıllarında eğitimcilerin tutumlarını ilgisiz olarak algılayan okul öncesi öğretmenleri lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin lise yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırma bulgularına göre; Okul öncesi öğretmenlerin yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin tutumlarını nasıl algıladıkları değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuçlara göre çeşitli öneriler sunulmuştur.

- Okul öncesi öğretmenleri mesleğe başladıkları ilk yıllarda etik davranışları benimsemekte fakat görev süresi arttıkça öğretmenlerin etik davranışları algılama düzeyi düşmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlarının geliştirilmesi amacıyla gerekli mesleki stratejiler oluşturulmalı ve bu stratejiler doğrultusunda öğretmenlerin meslek öncesi ve sonrası yetişmesini sağlayacak eğitim programları oluşturulmalıdır.
- Görev yapan okul öncesi öğretmenlere, hizmet içi eğitim yoluyla evrensel etik ilkelerin gerekliliği anlatılmalıdır.
- Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının büyük bölümünün öğretmen olduğu düşünüldüğünde, fakültede gördükleri derslerinin yanında etik ile ilgili derslere önem verilmesi gerekmektedir.
- Bir karşılaştırma olanağı sağlaması açısından benzer bir çalışma ilköğretim kurumları dışında diğer eğitim kurumlarında (üniversite) da yapılabilir.
- Araştırma Adıyaman ili merkez ilköğretim okullarının anasınıfları ve anaokulları ile sınırlı tutulmuştur. Bu konuda daha genel bir çerçevede Türkiye'nin diğer illerini de kapsayan bir araştırma yapılabilir.
- Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket çalışmasının yanında diğer veri toplama yöntemlerinden de (mülakat, görüşme formu gibi) yararlanılarak veri çeşitliliği sonucu yeni bilgi ve bulgulara ulaşılabilir.
- Bu araştırma resmi eğitim kurumları dışında özel eğitim kurumlarında da yapılabilir. Böylece resmi eğitim kurumları ile özel eğitim kurumları arasında karşılaştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998). *Mutluluk Ahlakı*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Akarsu, B. (1999). *Immanuel Kant'ın Ahlak Felsefesi*. (5. Baskı). İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Aktan, C. (1999). *Ahlaki Yeniden Yapılanma ve Toplam Ahlaka Doğru: 1-Ahlak ve Ahlak Felsefesi*. İstanbul: Arı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği.
- Alkan, C. (2000). Meslek ve Öğretmenlik Mesleği., V. Sönmez (Editör), *Öğretmenlik Mesleğinde Etik*. Ankara: Anı yayıncılık, ss. 191-198.
- Altın, A. (1995). *Türkiye'de Gazetecilik ve Gazeteciler*. Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, No. 15.
- Arends, R.I. (1997). *Learning to Teach*. New York: McGraw Hill.
- Aristoteles (1988). *Nikomakhos'a Etik*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Atayman, V. (Editör). (2005). *Etik*. İstanbul: Don Kişot Yayınları.
- Aydın, P.İ. (2002) *Yönetmel Mesleki Ve Örgütsel Etik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. (2.Baskı). Ankara: Pegem a Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2010). *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, İ. (2011). “Öğretmenlik Meslek Etiği”. (blogspot.com. 09.2011) Erişim Tarihi: 04.04.2012.
- Badiou, A. (2006). *Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme*. (Çev. T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Barnard C. (1994). *The Functions of Executive*. Cambridge: Harward University Press
- Başaran, İ. Ethem (1989). *Yönetim*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bauman, Z. (1998). *Postmodern Etik* (Çev. A. Türker). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Berkman, Ü. (1983). *Az Gelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Berkowitz, P. (2003). *Nietzsche: Bir Ahlak Karşıtının Etiği*. (Çev. E. Demirel). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Billington, R. (2001). *Living Philosophy: An introduction to Moral Thought* (2. Baskı). New York: Routledge Imprint.
- Bowers, T. (2009). *Connections Between Ethical Leadership Behavior And Collective Efficacy Levels As Perceived By Teachers*. The Degree of Doctor of Education. Ashland University, College of Education. USA.

- Campbell, E. (2003). *Ethical Teacher*, Berkshire, GBR: McGraw-Hill Education.
- Cevizci, A. (2008). *Etiğe Giriş*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Changeux, J. P. (2000). *Etiğin Doğal Kökenleri* (Çev. N. Acar). İstanbul: Ada Yayınları.
- Churchill, Larry R. (1982). *The Teaching of Ethics and Moral Values in Teaching*.
- Çalışkan, E. (2004). “Öğretmenlik Etiği”. (egitisim.inonu.edu.tr/sayı 6/ mayıs 2004).Erişim Tarihi: 01.04.2012.
- Dayanç, T. (2007). *Sınıf Öğretmenliği Aday Öğretmenlerinin Mesleki Etik Konusundaki Görüşleri ve Mesleki Etik İkilemleri Çözümleme Biçimleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Demir, M.(2007). *Resmi ve Özel Ortaöğretim Kurumu Yöneticilerinin Karar Verme Süreçlerinin Etik Değerler ve İlkeler Açısından İncelenmesi*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul :Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Descartes (1960). *Ahlak Üzerine Mektuplar* (Çev. M. Karasan).(2. Baskı). Ankara: Maarif Basımevi.
- Dev, D., Altunsaray, M. ve Erçetin, S. (2003). *Konu Anlatımlı Görevde Yükselme Sınavına Hazırlık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dewey, J. (1996). *Demokrasi ve Eğitim*.(Çev. M.S. Otaran). İstanbul: Başarı Yayıncılık.
- Douglass, N. H. (2001). *Saygı ve Sorumluluk Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar* (Çev. Y. Özen). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Durkheim E. (1986). *Meslek Ahlakı* (Çev. M. Karasan). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Efil,İ.(2002). *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*. (7.Baskı). İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Eldaş Çokan, S. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim etiğine Yönelik Algılarının Sınıf İçerisinde Karşılaştıkları Sorunlu Davranışları Gidermeye Yönelik Kullandıkları Stratejilere Yansıması*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Engel F. J., Roger Blackwell D., ve Paul Miniard W. (1995). *Consumer Behavior*. The Dryden Pres.
- Erden, M.(2005).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*.(2. Baskı). İstanbul:Epsilon Yayıncılık.
- Ewing, A. C. (1976). *Ethics*. Teach Yourself Books.
- Ferguson, W. C.(1998). Etik Temeller, *Executive Excellence*, 2 (19), 16–17.
- Frankena, W. K. (2007). *Etik* (Çev. A. Aydın). Ankara: İmge Kitabevi.
- Fromm, E. (1999). *Erdem ve Mutluluk*, (Çev. A. Yörükkan). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Furrow, D. (2005). *Ethics*. New York: Continuum.
- Gerçel, H. (2008). *Farklı Bir Bakış Açısıyla Okulöncesi Eğitim Kurumları ve Öğretmen Davranışları*. İstanbul: Hacettepe Taş. Kitapçılık.
- Gewirtz, S. , Mahony, P. , Hextall, I. and Cribb A. (2008). *Changing Teacher Professionalism*. New York: Routledge.
- Gözütok, D. (1999). Öğretmenlerin Etik Davranışları Ankara Üniversitesi *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2), 83-99.
- Griffiths, A. Phillips (Editör). (1993). *Ethics*. Cambridge: Cambridge University.
- Gündüz, M. (2005). *Ahlak Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yay.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde Etik* (Çev. S. K. Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ilgaz, S., Bilgili, T. (2006). Eğitim ve Öğretimde Etik, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 199-210.
- İzveren, A. (1980). *Toplumsal Törebilim (Sosyal Ahlak)*. Ankara: Ankaraİktisadi Ve Ticari İlimleri Akademisi Yayınları No: 130.
- Joseph, P, B., E. S. (1993). “*Moral Chices/ Moral Conflicts: teachers2 self-perceptions*”. Journal of Moral Education. Vol. 22, No. 3. 1993:
- Kahraman, N. (2003). *İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Etik İlkeleri Ve Bu Etik İlkelere Uyuma Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kant, İ. (2003). *Ethica. Etik Üzerine Dersler* (Çev. O. Özügöl). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Ankara.
- Karataş, A. (2008). *Örgütsel Etiğin Çalışan Memnuniyetine Etkisi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kırel, Ç. (2000). *Örgütlerde Etik Davranışlar, Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Yayınları, No.168
- Klavuz, R. (2003). *Kamu Yönetiminde Etik ve Bir Sorun Alanı Olarak Yozlaşma*. Ankara:Seçkin yayıncılık.
- Kongar, E. (1982). *Kültür Üzerine*. Çağdaş Yayınları.
- Köknel, Özcan (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köseoğlu, M.A., Bektaş, Ç. (2007). *İş Etiği ve Rekabet Stratejileri Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Kuçuradi, İ. (1994). *Uludağ Konuşmaları*. (2.Baskı). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (1999). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2000). Felsefî Etik Ve Meslek Etikleri.,H.Tepe (Editör), *Etik ve Meslek Etikleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu,ss.17-34
- Kuçuradi, İ.(2005). Felsefe ve Etik, *Yapı*, 280, 51–55.
- Kuçuradi, İ.(2005). Kant, Etik ve Ahlak Üzerine Söyleşi, Konuşan: E. Efe Çakmak, *Cogito*, 41–42 Özel Sayı: Sonsuzluğun Sınırında: İmmanuel Kant, 235- 249.
- Küçükkaraduman, E. (2006). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarının İncelenmesi* (Ankara İli, Mamak İlçesi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- MacIntyr, A. (2001). *Homerik Çağdan Yirminci Yüzyıla Etik'in Kısa Tarihi*.(Çev. H. Hünler ve S. Z. Hünler). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- May, H. (2010). *Aristotele's Ethics: Moral Development and Human Nature*. London: New York: Continuum.
- MEB (1993). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Sekreterliği, On dördüncü Milli Eğitim Şurası, Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu, 27-29 Eylül, Ankara: M.E.B.Yayınları.
- MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Ankara: MEB Yayınevi.
- Nietzsche, F. (2005). *Ahlakın Soykütüğü* (Çev. O. Tuncay). İstanbul: Gün Yayıncılık.
- Nuttal J. (1997). *Ahlak Üzerine Tartışmalar: Etiğe Giriş*. (Çev. A. Yılmaz) . İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Örenel, S. (2005). *Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının İlköğretim ve Orta Öğretim Öğrencilerinin Algılarıyla Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Obuz, Ü. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özbek, O. (2003). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu İlkelere Uyuma Düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özden Y. (2002). *Eğitimde Yeni Değerler ve Eğitimde Dönüşüm*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Özen, Y. (2001). *Yarına Kalmak Adına Sorumluluk Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Özlem, D. (1997). *Günümüzde Felsefe Disiplinleri, Etik (Ahlak Felsefesi)*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi Yayınları.
- Özlem, D. (2004). *Etik: Ahlak Felsefesi*, İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Özmen, F., Güngör, A. (2008, Bahar). Eğitim Denetiminde Etik, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 137- 155.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları, , Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi 2, 86–110.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe Giriş*. (Çev. V. Atayman, G. Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Resnik, D. B. (2004). *Bilim Etiği* (Çev. V. Mutlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sakin, A. (2007). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri ile Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Selimoğlu, O. (2008). *Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Bakış Açısı İle Okul Yöneticisinin Etik İlkelerine Uyuma Düzeyi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Selsam, H. (1995). *Etik: Yeni Değerler ve Özgürlük*. (Çev. Y. Demirekler). Ankara:Yaba Yayınları.
- Shapiro, Joan Poliner, Jacqueline A. Stefkovich. (2001). *Ethical Leadership and Decision Making in Education: Applying Theoretical Perspectives to Complex Dilemmas*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Solomon Robert C. (1984). *Ethics*. New York: McGraw- Hill Pub. Com.
- Spinoza, B. (2009). *Etika*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Stroll, A. Long, A. A, Bourke, V. J., Campbell, R. (2008). *Etik Kuramları* (Çev. M. Türkeri). Ankara: Lotus.
- Strike, K. A., Soltis, J. F. (2004). *The Ethics of Teaching*. (4. Baskı). New York: Teachers College Press.
- Şişman, M. (2000). Öğretmenliğe Giriş,(2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve Kültürler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- T.C. Resmi Gazete (2006). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 10.08.2006, Sayı:26547, Başbakanlık Basımevi.
- T.C. Resmi Gazete (2004). Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun, 25.05.2004, Sayı: 25472,Başbakanlık Basımevi.
- T.C. Resmi Gazete(2005). Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri il Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 13.04.2005, Sayı: 25785, Başbakanlık Basımevi.

- Tepe, H. (1992). *Etik ve Metaetik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Tepe, H. (1998). Bir Felsefe Dalı Olarak Etik, ETİK, *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 1(4), 11–28, Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Tepe, H.(2009). *Etik ve Meslek Etikleri*.(2. Baskı). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Turgut, N. (2010). *Devlet İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Mesleki Etik Sorununa Karşı Meslek Örgütlerinin Yaklaşımı (Nitel Bir Araştırma)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uğurlu, C. T.(2008, Ekim). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Algıları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 367- 378.
- Uluç, G. (2003). *Türk Medyasında Etik Sorunlar: Örnek Olaylar ve Öneriler,1. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi Kitabı*. Ankara: ODTÜ.
- Uzunçarşılı, Ü., Toprak, M., Ersun, O.(2000). *Şirket Kültürü ve İş Prensipleri*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2000–4.
- Üstünoğlu, Ü. (1991). Okulöncesi Öğretmenlerinin Değerlendirilmesi, *YA-PA 7. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*,(s. 60–73), 25–26–27 Nisan, Eskişehir: YA-PA Yayınları.
- Yangın, A. E. (1991). Yurdumuzda Okulöncesi Eğitim, *YA-PA 7. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*,(s. 9–12), 25–26–27 Nisan, Eskişehir: YA-PA Yayınları.
- Yavuz, M. (2008). Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar. M.Gürsel, M.Hesapçıoğlu(Ed). *Eğitim Bilimine Giriş*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları,ss.11-17.
- Yılmaz, K. (2008). *Eğitim Yönetiminde Değerler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

EK- 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu anket formunun birinci bölümü kişisel bilgilerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İkinci bölüm ise, okul öncesi öğretmenin çocuklara, ailelere, topluma, meslektaşlarına ve mesleğine yönelik çeşitli durumlardaki görüşlerini içermektedir.

Lütfen sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki ☐ içine **X** işareti koyarak yanıtlayınız. Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Filiz AYDEMİR

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüleri

Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Yaşınız

1) ☐ 20 ve Altı

2) ☐ 21- 25 arası

3) ☐ 26- 30 arası

4) ☐ 31- 35 arası

5) ☐ 36- 40 arası

6) ☐ 41 ve üzeri

2- Medeni Durumunuz

1) ☐ Bekâr

2) ☐ Evli

3- Mezun Olduđunuz Kurum ya da Bölüm?

- 1) ☐ Kız meslek lisesi çocuk gelişimi bölümü
- 2) ☐ 2 yıllık anaokulu öğretmenliği (önlisans)
- 3) ☐ 4 yıllık okul öncesi eğitim öğretmenliği (lisans)
- 4) ☐ 4 yıllık çocuk gelişimi bölümü (lisans)
- 5) ☐ Diğer (Yazınız).....

4- Lisansüstü Eğitim Düzeyi:

- 1) ☐ Hayır Yapmadım
- 2) ☐ Evet Yaptım

5- Çalışmakta Olduđunuz Kurumun türü?

- 1) ☐ İlköğretim anasınıfı
- 2) ☐ Resmi bağımsız anaokulu

6- Toplam hizmet süreniz?

- 1) ☐ 1 yıl ya da daha az
- 2) ☐ 2-5 yıl
- 3) ☐ 6-10 yıl
- 4) ☐ 11-15 yıl
- 5) ☐ 16-20 yıl
- 6) ☐ 21 yıl ve üzeri

7- Kaç çocuđunuz var?

- 1) ☐ Hiç yok
- 2) ☐ 1 çocuk
- 3) ☐ 2 çocuk
- 4) ☐ 3 çocuk ve üzeri

8- Babanızın öğrenim durumu nedir?

- 1) ☐ Okur-yazar değil
- 2) ☐ Okuryazar
- 3) ☐ İlkokul mezunu
- 4) ☐ Ortaokul mezunu
- 5) ☐ Lise mezunu
- 6) ☐ Yüksekokul/ Üniversite Mezunu
- 7) ☐ Lisansüstü

9- Annenizin öğrenim durumu nedir?

- 1) ☐ Okur-yazar değil
- 2) ☐ Okuryazar
- 3) ☐ İlkokul mezunu
- 4) ☐ Ortaokul mezunu
- 5) ☐ Lise mezunu
- 6) ☐ Yüksekokul/ Üniversite Mezunu
- 7) ☐ Lisansüstü

10- Ailenizin ekonomik durumunu nasıl tanımlarsınız?

- 1) ☐ Çok zengin 2) ☐ Zengin 3) ☐ Orta halli 4) ☐ Yoksul
 5) ☐ Çok yoksul

11- Kaç kardeşiniz var

- 1) ☐ Yok 2) ☐ 1 Kardeş 3) ☐ 2 Kardeş
 4) ☐ 3 Kardeş 5) ☐ 4 Kardeş ve üzeri

12- Çocukluk ve gençlik yıllarınızda ailenizi size karşı olan tutumları açısından nasıl tanımlarsınız?

- 1) ☐ Demokratik 2) ☐ Otoriter 3) ☐ Hoşgörülü
 4) ☐ İlgisiz 5) ☐ Tutarsız

13- İlkokul yıllarınızda eğitimcilerinizin size karşı olan tutumlarını nasıl tanımlarsınız?

- 1) ☐ Demokratik 2) ☐ Otoriter 3) ☐ Hoşgörülü
 4) ☐ İlgisiz 5) ☐ Tutarsız

14- Ortaokul yıllarınızda eğitimcilerinizin size karşı olan tutumlarını nasıl tanımlarsınız?

- 1) ☐ Demokratik 2) ☐ Otoriter 3) ☐ Hoşgörülü
 4) ☐ İlgisiz 5) ☐ Tutarsız

15- Lise yıllarınızda eğitimcilerinizin size karşı olan tutumlarını nasıl tanımlarsınız?

- 1) ☐ Demokratik 2) ☐ Otoriter 3) ☐ Hoşgörülü
 4) ☐ İlgisiz 5) ☐ Tutarsız

16- Yükseköğretim yıllarınızda eğitimcilerinizin size karşı olan tutumlarını nasıl tanımlarsınız?

- 1) ☐ Demokratik 2) ☐ Otokratik 3) ☐ Hoşgörülü
 4) ☐ İlgisiz 5) ☐ Tutarsız

T.C.
ADİYAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

04 Ocak 2012

Sayı : B.08.4.MEM.4.02.00.08.311/
Konu : Anket Değerlendirme İzni

249

VALİLİK MAKAMINA
ADİYAMAN

- İlgi: a) MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 11/04/2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00.573/ 1950 sayılı emirleri.
b) İnönü Üniversitesi Rektörlüğünün 31/10/2011 tarihli ve 4785- 4858 sayılı yazısı.
c) Filiz AYDEMİR'in 16/12/2012 tarihli dilekçesi.

İnönü Üniversitesi Rektörlüğü ilgi (b) yazısında ve Filiz AYDEMİR'in ilgi (c) dilekçesinde; İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yüksek Lisans Öğrencisi Filiz AYDEMİR "Okul Öncesi Öğretmenlerinde Mesleki Etik Görüşlerinin İncelenmesi" konulu anketi ile ilgili olarak geliştirdiği ölçeğini, İlimiz Millî Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Merkez Anaokulları ve İlköğretim okullarına bağlı anasınıfı öğretmenlerine uygulayacağı belirtilmektedir.

Bu nedenle; 25/12/2011 tarihinde toplanan Müdürlüğümüz Anket Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılan inceleme sonucu söz konusu anketin, yukarıda belirtilen Anaokulları ve İlköğretim okullarına bağlı anasınıfı öğretmenlerine uygulanmasında herhangi bir sakınca görülmediği belirtilmiştir.

Filiz AYDEMİR tarafından, 01/12/2011 – 30/06/2012 tarihleri arasında ekte Müdürlüğümüzce tasdiklenen anketleri kullanarak, ilgili okul Müdürlüklerinin uygun göreceği zamanlarda, eğitim-öğretim aksatılmadan, bir ders saatinden fazla olmamak kaydıyla, anket/araştırmada veya veri toplamada öğretmenlere herhangi bir zorlama yapılmadan ders saatleri dışında (teneffüs saatlerinde);

"Okul Öncesi Öğretmenlerinde Mesleki Etik Görüşlerinin İncelenmesi" konulu çalışmasını tamamlayabilmek için tezi ile ilgili olarak geliştirdiği ölçeğinin uygulanması, ayrıca yapılacak araştırma ve tez çalışmasının iki örneğini "Araştırma Sahibinin" tutanağıyla CD'ye kayıtlı olarak 15 Haziran 2012 tarihine kadar İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Hasan Alaköse
Hasan ALAKÖSE
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
6.12.2011
Huriye KÜPÇELİ KAN
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü ADİYAMAN Ayrıntılı Bilgi: MEMUR : O. TİMUR
Strateji02@meb.gov.tr ŞEF : B. TUNÇ
Telefon: (0 416) 216 11 81 (Dahili 117 veya 152) Faks: (0 416) 216 45 70
http://adiyaman.meb.gov.tr E-Posta: adiyamanmem@meb.gov.tr

T.C.
ADIYAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.02.00.08.311/
Konu : Anket Değerlendirme İzni

353

05 Ocak 2012

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
MALATYA

İlgi : a) MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 11/04/2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00.573/ 1950 sayılı emirleri.
b) 31/10/2011 tarihli ve 4785- 4858 sayılı yazınız.
c) Filiz AYDEMİR'in 16/12/2012 tarihli dilekçesi

İnönü Üniversitesi Rektörlüğünün ilgi (b) yazısında ve Filiz AYDEMİR'in ilgi (c) dilekçesinde; "İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yüksek Lisans Öğrencisi Filiz AYDEMİR "Okul Öncesi Öğretmenlerinde Mesleki Etik Görüşlerinin İncelenmesi" konulu anketi ile ilgili olarak geliştirdiği ölçeğini, İlimiz Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Merkez Anaokulları ve İlköğretim okulları bünyesindeki anasınıfı öğretmenlerine uygulayacağı" belirtilmektedir

Yapılacak araştırma uygulanmasında sakınca görülmediği hakkındaki Valilik Onayı ekte sunulmuştur. Ayrıca ekte gönderilen ve Müdürlüğümüzce tasdiklenen anketlerin kullanılması, ilgili Kurum Müdürlüklerinin uygun göreceği zamanlarda, eğitim-öğretim aksatılmadan, bir ders saatinden fazla olmamak kaydıyla, anket/araştırma veya veri toplamada öğretmenlere herhangi bir zorlama yapılmadan ders saatleri dışında olması kaydıyla araştırmanın yapılması, araştırmacı tarafından yapılacak araştırma /tez/anket çalışmasının iki örneğinin 15 Haziran 2012 tarihine kadar "Araştırma Sahibinin" tutanağıyla birlikte CD'ye kayıtlı olarak Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesini arz ederim.

Hasan Alaköse
Hasan ALAKÖSE
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

- 1- Valilik Onayı (1 Adet)
- 2- Tasdikli Anketler.(7 Sayfa)

İl Millî Eğitim Müdürlüğü ADIYAMAN Ayrıntılı Bilgi: MEMUR : O TEMİR
strateji02@meh.gov.tr ŞEF : E. TUNÇ
Telefon: (0 416) 216 11 81(Dahili 117 veya 152) Faks: (0 416) 216 43 70
http://adiyaman.meb.gov.tr E-Posta: adiyamanmem@meh.gov.tr

